

**PREDSJEDNIŠTVO
BOSNE I HERCEGOVINE**

490

Na osnovu člana 17. stava (3) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i člana 4. stava (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće rezerve za 2017. godinu, broj 01-50-1-149-8/17 od 25.1.2017. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

**ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA
TEKUĆE REZERVE**

Član 1.

(Predmet Odluke)

Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće budžetske rezerve Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu, u iznosu od 1.000,00 KM, Ženskom odbojkaškom klubu "Gacko" iz Gacka kao podrška i pomoć za rad kluba.

Član 2.

(Nadležnost za realizaciju)

Za realiziranje ove odluke zaduženo je Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplatu će izvršiti na žiro račun Ženskog odbojkaškog kluba "Gacko".

Član 3.

(Izvjestaj o namjenskom utrošku sredstava)

Obavezuje se Ženski odbojkaški klub "Gacko" da dostavi izvještaj o namjenskom utrošku dodijeljenih sredstava.

Član 4.

(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 04-02-2-257-36/17

28. aprila 2017. godine
Sarajevo

Član Predsjedništva BiH
Dr. **Mladen Ivanić**, s. r.

Temeljem članka 17. stavak (3) Zakona o Proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i članka 4. stavak (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće pričuve za 2017. godinu, broj 01-50-1-149-8/17 od 25.1.2017. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

**ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA
TEKUĆE PRIČUVE**

Članak 1.

(Predmet Odluke)

Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće proračunske pričuve Proračuna institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu, u iznosu od 1.000,00 KM, Ženskom odbojkaškom klubu "Gacko" iz Gacka kao potpora i pomoć za rad kluba.

Članak 2.

(Nadležnost za realizaciju)

Za realiziranje ove odluke zaduženo je Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine sukladno Zakonu o financiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplatu će izvršiti na žiro račun Ženskog odbojkaškog kluba "Gacko".

Članak 3.

(Izvjешće o namjenskom utrošku sredstava)
Obavezuje se Ženski odbojkaški klub "Gacko" da dostavi izvješće o namjenskom utrošku dodijeljenih sredstava.

Članak 4.

(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 04-02-2-257-36/17
28. travnja 2017. godine
Sarajevo

Član Predsjedništva BiH
Dr. **Mladen Ivanić**, v. r.

На основу члана 17. става (3) Закона о Буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину ("Службени гласник БиХ", број 94/16) и члана 4. става (1) и (2) Правилника о додјели средстава интервентне текуће резерве за 2017. годину, број 01-50-1-149-8/17 од 25.01.2017. године, члан Председништва Босне и Херцеговине доноси

ОДЛУКУ
О ИНТЕРВЕНТНОМ КОРИШЋЕЊУ СРЕДСТАВА
ТЕКУЋЕ РЕЗЕРВЕ

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину, у износу од 1.000,00 КМ, Женском одбојкашком клубу "Гацко" из Гацка као подршка и помоћ за рад клуба.

Члан 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализовање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на жиро рачун Женског одбојкашког клуба "Гацко".

Члан 3.

(Извјештај о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Женски одбојкашки клуб "Гацко" да достави извјештај о намјенском утрошку додијелених средстава.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 04-02-2-257-36/17
28. априла 2017. године
Сарајево

Члан Председништва БиХ
Др **Младен Иванић**, с. р.

491

Na osnovu člana 17. stava (3) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i člana 4. stava (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće rezerve za 2017. godinu, broj 01-50-1-149-8/17 od 25.1.2017. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

ОДЛУКУ

О ИНТЕРВЕНТНОМ КОРИШЋЕЊУ СРЕДСТАВА
ТЕКУЋЕ РЕЗЕРВЕ

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину, у износу од 1.000,00 КМ, Одбојкашком клубу "Јахорина" Пале као подршка и помоћ реализацију планираних активности клуба.

Члан 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализирање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на žiro рачун Одбојкашког клуба "Јахорина" Пале.

Члан 3.

(Извјештај о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Одбојкашки клуб "Јахорина" Пале да достави извјештај о намјенском утрошку додијелених средстава.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 04-02-2-257-37/17
28. априла 2017. године
Сарајево

Члан Председништва БиХ
Др **Младен Иванић**, с. р.

Темелјем чланка 17. ставак (3) Закона о Прорачуну институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину ("Службени гласник БиХ", број 94/16) и чланка 4. ставак (1) и (2) Правилника о додјели средстава интервентне текуће причуве за 2017. годину, број 01-50-1-149-8/17 од 25.1.2017. године, члан Председништва Босне и Херцеговине доноси

ОДЛУКУ
О ИНТЕРВЕНТНОМ КОРИШЋЕЊУ СРЕДСТАВА
ТЕКУЋЕ ПРИЧУВЕ

Чланак 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће прорачунске причуве Прорачуна институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину, у износу од 1.000,00 КМ, Одбојкашком клубу "Јахорина" Пале као потпора и помоћ реализацију планираних активности клуба.

Чланак 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализирање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине суkladно Закону о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на žiro рачун Одбојкашког клуба "Јахорина" Пале.

Чланак 3.

(Извјешће о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Одбојкашки клуб "Јахорина" Пале да достави извјешће о намјенском утрошку додијелених средстава.

Članak 4.

(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 04-02-2-257-37/17

28. travnja 2017. godine

Sarajevo

Član Predsjedništva BiH

Dr. **Mladen Ivanić**, v. r.

Na osnovu člana 17. stava (3) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i člana 4. stava (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće rezerve za 2017. godinu, broj 01-50-1-149-8/17 od 25.01.2017. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

ОДЛУКУ**О ИНТЕРВЕНТНОМ КОРИШЋЕЊУ СРЕДСТАВА ТЕКУЋЕ РЕЗЕРВЕ**

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину, у износу од 1.000,00 КМ, Одбојкашком клубу "Јахорина" Пале као подршка и помоћ реализацију планираних активности клуба.

Члан 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализовање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на жиро рачун Одбојкашког клуба "Јахорина" Пале.

Члан 3.

(Извјештај о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Одбојкашки клуб "Јахорина" Пале да достави извјештај о намјенском утрошку додијелених средстава.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Broj 04-02-2-257-37/17

28. априла 2017. године

Сарајево

Члан Председништва БиХ

Др **Младен Иванић**, с. р.

492

Na osnovu člana 17. stava (3) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i člana 4. stava (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće rezerve za 2017. godinu, broj 01-50-1-149-8/17 od 25.1.2017. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

ОДЛУКУ**О ИНТЕРВЕНТНОМ КОРИШЋЕЊУ СРЕДСТАВА ТЕКУЋЕ РЕЗЕРВЕ**

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и

међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину, у износу од 3.000,00 КМ, Планарском друштву "Бјела гора" Требинје као подршка и помоћ за реализацију програмских активности.

Члан 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализирање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на жиро рачун Планарског друштва "Бјела гора" Требинје.

Члан 3.

(Извјештај о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Планарско друштво "Бјела гора" Требинје да достави извјештај о намјенском утрошку додијелених средстава.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Broj 04-02-2-257-38/17

28. априла 2017. године

Сарајево

Члан Председништва БиХ

Др. **Младен Иванић**, с. р.

Temeljem članka 17. stavak (3) Zakona o Proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i članka 4. stavak (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće pričuve za 2017. godinu, broj 01-50-1-149-8/17, od 25.1.2017. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

ОДЛУКУ**О ИНТЕРВЕНТНОМ КОРИШЋЕЊУ СРЕДСТАВА ТЕКУЋЕ ПРИЧУВЕ**

Чланак 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће прорачунске причуве Прорачуна институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину, у износу од 3.000,00 КМ, Планарском друштву "Бјела гора" Требинје као потпора и помоћ за реализацију програмских активности.

Чланак 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализирање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине суkladно Закону о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на жиро рачун Планарског друштва "Бјела гора" Требинје.

Чланак 3.

(Извјешће о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Планарско друштво "Бјела гора" Требинје да достави извјешће о намјенском утрошку додијелених средстава.

Чланак 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Broj 04-02-2-257-38/17

28. травња 2017. године

Сарајево

Члан Председништва БиХ

Др. **Младен Иванић**, в. р.

На основу члана 17. става (3) Закона о Буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза

Босне и Херцеговине за 2017. годину ("Службени гласник БиХ", број 94/16) и члана 4. става (1) и (2) Правилника о додјели средстава интервентне текуће резерве за 2017. годину, број 01-50-1-149-8/17 од 25.01.2017. године, члан Председништва Босне и Херцеговине доноси

ОДЛУКУ О ИНТЕРВЕНТНОМ КОРИШЋЕЊУ СРЕДСТАВА ТЕКУЋЕ РЕЗЕРВЕ

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину, у износу од 3.000,00 КМ, Планинарском друштву "Бијела гора" Требиње као подршка и помоћ за реализацију програмских активности.

Члан 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализовање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на жиру рачун Планинарског друштва "Бијела гора" Требиње.

Члан 3.

(Извјештај о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Планинарско друштво "Бијела гора" Требиње да достави извјештај о намјенском утрошку додијелених средстава.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 04-02-2-257-38/17

28. априла 2017. године

Сарајево

Члан Председништва БиХ

Др **Младен Иванић**, с. р.

493

Na osnovu člana 17. stava (3) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza za Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i člana 4. stava (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće rezerve za 2017. godinu, broj 01-50-1-149-8/17 od 25.1.2017. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

ОДЛУКУ О ИНТЕРВЕНТНОМ КОРИШЋЕЊУ СРЕДСТАВА ТЕКУЋЕ РЕЗЕРВЕ

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину, у износу од 3.000,00 КМ, Омладинском покрету за развој Требиња као подршка и помоћ за реализацију програмских активности.

Члан 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализирање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на жиру рачун Омладинског покрета за развој Требиња.

Члан 3.

(Извјештај о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Омладински покрет за развој Требиња да достави извјештај о намјенском утрошку додијелених средстава.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 04-02-2-257-39/17

28. априла 2017. године

Сарајево

Члан Председништва БиХ

Др **Младен Иванић**, с. р.

Temeljem članka 17. stavak (3) Zakona o Proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i članka 4. stavak (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće pričuve za 2017. godinu, broj 01-50-1-149-8/17, od 25.1.2017. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

ОДЛУКУ О ИНТЕРВЕНТНОМ КОРИШЋЕЊУ СРЕДСТАВА ТЕКУЋЕ ПРИЧУВЕ

Чланак 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће прорачунске причуве Прорачуна институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину, у износу од 3.000,00 КМ, Омладинском покрету за развој Требиња као потпора и помоћ за реализацију програмских активности.

Чланак 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализирање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине суkladно Закону о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на жиру рачун Омладинског покрета за развој Требиња.

Чланак 3.

(Извјешће о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Омладински покрет за развој Требиња да достави извјешће о намјенском утрошку додијелених средстава.

Чланак 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 04-02-2-257-39/17

28. травња 2017. године

Сарајево

Члан Председништва БиХ

Др **Младен Иванић**, в. р.

На основу члана 17. става (3) Закона о Буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину ("Службени гласник БиХ", број 94/16) и члана 4. става (1) и (2) Правилника о додјели средстава интервентне текуће резерве за 2017. годину, број 01-50-1-149-8/17 од 25.01.2017. године, члан Председништва Босне и Херцеговине доноси

организацији Црвеног крста Рогатица као помоћ за лијечење Младена Мојевића из Рогатице.

Члан 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализовање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на жиро рачун Општинске организације Црвеног крста Рогатица.

Члан 3.

(Извјештај о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Општинска организација Црвеног крста Рогатица да достави извјештај о намјенском утрошку додијељених средстава.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 04-02-2-257-40/17

28. априла 2017. године

Сарајево

Члан Председништва БиХ

Др **Младен Иванић**, с. р.

495

Na osnovu člana 17. stava (3) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i člana 4. stava (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće pričuve za 2017. godinu, broj 01-50-1-149-8/17 od 25.1.2017. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU

O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA TEKUĆE REZERVE

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравaju се средства за интервентно коришћење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину, у износу од 1.000,00 КМ, Културно-умјетничком друштву "Zoran Tomušilović" Дуго Поље-Ботаница као подршка и помоћ за реализацију програмских активности.

Члан 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализацију ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на жиро рачун Културно-умјетничког друштва "Zoran Tomušilović" Дуго Поље-Ботаница.

Члан 3.

(Извјештај о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Културно-умјетничко друштво "Zoran Tomušilović" Дуго Поље-Ботаница да достави извјештај о намјенском утрошку додијељених средстава.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 04-02-2-257-41/17

28. априла 2017. године

Сарајево

Члан Председништва БиХ

Др **Младен Иванић**, с. р.

Temeljem članka 17. stavak (3) Zakona o Proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i članka 4. stavak (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće pričuve za 2017. godinu, broj 01-50-1-149-8/17, od 25.1.2017. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU

O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA TEKUĆE PRIČUVE

Чланак 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравaju се средства за интервентно коришћење текуће прорачунске причуве Прорачуна институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину, у износу од 1.000,00 КМ, Културно-умјетничком друштву "Zoran Tomušilović" Дуго Поље-Ботаница као потпора и помоћ за реализацију програмских активности.

Чланак 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализацију ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине суkladно Закону о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на жиро рачун Културно-умјетничког друштва "Zoran Tomušilović" Дуго Поље-Ботаница.

Чланак 3.

(Извјешће о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Културно-умјетничко друштво "Zoran Tomušilović" Дуго Поље-Ботаница да достави извјешће о намјенском утрошку додијељених средстава.

Чланак 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 04-02-2-257-41/17

28. травња 2017. године

Сарајево

Члан Председништва БиХ

Др **Младен Иванић**, в. р.

На основу члана 17. става (3) Закона о Буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину ("Службени гласник БиХ", број 94/16) и члана 4. става (1) и (2) Правилника о додјели средстава интервентне текуће резерве за 2017. годину, број 01-50-1-149-8/17 од 25.01.2017. године, члан Председништва Босне и Херцеговине доноси

ODLUKU

O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA TEKUĆE REZERVE

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравaju се средства за интервентно коришћење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину, у износу од 1.000,00 КМ, Културно-умјетничком друштву "Zoran Tomušilović" Дуго Поље-Ботаница као подршка и помоћ за реализацију програмских активности.

Члан 3.

(Извјештај о намјенском утрошку средстава)
Обавезује се Српска православна црквена општина у Врбањцима, да достави извјештај о намјенском утрошку додијелених средстава.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 04-02-2-257-42/17

28. априла 2017. године

Сарајево

Члан Председништва БиХ

Др **Младен Иванић**, с. р.

497

Na osnovu člana 17. stava (3) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i člana 4. stava (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće rezerve za 2017. godinu, broj 01-50-1-149-8/17 od 25.1.2017. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA TEKUĆE REZERVE

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину, у износу од 2.000,00 КМ, Економском факултету Универзитета у Банjoj Luci као подршка и помоћ за реализацију научног скупа на тему: Економске политике малих земаља у условима европских интеграција.

Члан 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализирање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на žиро рачун Економског факултета Универзитета у Банjoj Luci.

Члан 3.

(Извјештај о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Економски факултет Универзитета у Банjoj Luci да достави извјештај о намјенском утрошку додијелених средстава.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 04-02-2-257-43/17

28. априла 2017. године

Сарајево

Члан Председништва БиХ

Др **Младен Иванић**, с. р.

Temeljem članka 17. stavak (3) Zakona o Proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i članka 4. stavak (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće pričuve za 2017. godinu, broj 01-50-1-149-8/17, od 25.1.2017. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU

O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA
TEKUĆE PRIČUVE

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће прорачунске причуве Прорачуна институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину, у износу од 2.000,00 КМ, Економском факултету Универзитета у Банjoj Luci као потпора и помоћ за реализацију знанственог скупа на тему: Економске политике малих земаља у увјетима европских интеграција.

Члан 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализирање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине суkladно Закону о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на žиро рачун Економског факултета Универзитета у Банjoj Luci.

Члан 3.

(Извјешће о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Економски факултет Универзитета у Банjoj Luci да достави извјешће о намјенском утрошку додијелених средстава.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 04-02-2-257-43/17

28. травња 2017. године

Сарајево

Члан Председништва БиХ

Др **Младен Иванић**, в. р.

Na osnovu člana 17. stava (3) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i člana 4. stava (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće rezerve za 2017. godinu, broj 01-50-1-149-8/17 od 25.01.2017. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU O INTERVENTNOM KORIŠĆENJU SREDSTAVA TEKUĆE REZERVE

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину, у износу од 2.000,00 КМ, Економском факултету Универзитета у Бањалуци као подршка и помоћ за реализацију научног скупа на тему: Економске политике малих земаља у условима европских интеграција.

Члан 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализовање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на жиро рачун Економског факултета Универзитета у Бањалуци.

Члан 3.

(Извјештај о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Економски факултет Универзитета у Бањалуци, да достави извјештај о намјенском утрошку додијелених средстава.

interventne tekuće rezerve za 2017. godinu, broj 01-50-1-149-8/17 od 25.1.2017. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

**ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA
TEKUĆE REZERVE**

Član 1.
(Predmet Odluke)

Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće budžetske rezerve Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu, u iznosu od 1.000,00 KM, Srpskoj pravoslavnoj crkvenoj općini u Kobašu, općina Srbac, kao podrška i pomoć za početak gradnje hrama u selu Korovi.

Član 2.
(Nadležnost za realizaciju)

Za realiziranje ove odluke zaduženo je Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplatu će izvršiti na žiro račun Srpske pravoslavne crkvene općine u Kobašu.

Član 3.

(Izvještaj o namjenskom utrošku sredstava)

Obavezuje se Srpska pravoslavna crkvena općina u Kobašu da dostavi izvještaj o namjenskom utrošku dodijeljenih sredstava.

Član 4.
(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 04-02-2-257-45/17
28. aprila 2017. godine
Sarajevo

Član Predsjedništva BiH
Dr. **Mladen Ivanić**, s. r.

Temeljem članka 17. stavak (3) Zakona o Proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i članka 4. stavak (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće pričuve za 2017. godinu, broj 01-50-1-149-8/17 od 25.1.2017. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

**ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA
TEKUĆE PRIČUVE**

Članak 1.
(Predmet Odluke)

Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće proračunske pričuve Proračuna institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu, u iznosu od 1.000,00 KM, Srpskoj pravoslavnoj crkvenoj općini u Kobašu, općina Srbac, kao potpora i pomoć za početak gradnje hrama u selu Korovi.

Članak 2.
(Nadležnost za realizaciju)

Za realiziranje ove odluke zaduženo je Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine sukladno Zakonu o financiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplatu će izvršiti na žiro račun Srpske pravoslavne crkvene općine u Kobašu.

Članak 3.

(Izvjешće o namjenskom utrošku sredstava)

Obavezuje se Srpska pravoslavna crkvena općina u Kobašu da dostavi izvješće o namjenskom utrošku dodijeljenih sredstava.

Članak 4.

(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 04-02-2-257-45/17
28. travnja 2017. godine
Sarajevo

Član Predsjedništva BiH
Dr. **Mladen Ivanić**, v. r.

Na osnovu člana 17. stava (3) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i člana 4. stava (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće rezerve za 2017. godinu, broj 01-50-1-149-8/17 od 25.01.2017. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

**ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA
TEKUĆE REZERVE**

Član 1.
(Predmet Odluke)

Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće budžetske rezerve Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu, u iznosu od 1.000,00 KM, Srpskoj pravoslavnoj crkvenoj opštini u Kobashu, opština Srbac, kao podrška i pomoć za početak gradnje hrama u selu Korovi.

Član 2.

(Nadležnost za realizaciju)

Za realizovanje ove odluke zaduženo je Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplatu će izvršiti na žiro račun Srpske pravoslavne crkvene opštine u Kobashu.

Član 3.

(Izvjешtaj o namjenskom utrošku sredstava)

Obavezuje se Srpska pravoslavna crkvena opština u Kobashu, da dostavi izvještaj o namjenskom utrošku dodijeljenih sredstava.

Član 4.

(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 04-02-2-257-45/17
28. aprila 2017. godine
Sarajevo

Član Predsjedništva BiH
Dr. **Mladen Ivanić**, s. r.

**VIJEĆE MINISTARA
BOSNE I HERCEGOVINE**

500

Na osnovu člana 102. st. (1) i (3) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), člana 4. stav (2) i člana 6. stav (1) Odluke o uspostavljanju Državnog komiteta sigurnosti civilnog zrakoplovstva Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 92/09, 73/12, 52/15 i 9/17), na prijedlog Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 96. sjednici, održanoj 28. marta 2017. godine, donijelo je

**ODLUKU
O IZMJENI I DOPUNI ODLUKE O IMENOVANJU
ČLANOVA I SEKRETARA DRŽAVNOG KOMITETA
SIGURNOSTI CIVILNOG ZRAKOPLOVSTVA
BOSNE I HERCEGOVINE**

Član 1.

U Odluci o imenovanju članova i sekretara Državnog komiteta sigurnosti civilnog zrakoplovstva Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 70/16) u članu 1. stav (1) tačka e) mijenja se i glasi:

e) Gordana Tadić, v.d. glavni tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine, član,

U tački i) veznik "i" zamjenjuje se interpunkcijskim znakom "zarez".

U tački j) briše se interpunkcijski znak "tačka" i dodaje veznik "i".

Iza tačke j) dodaje se nova tačka k) koja glasi:

k) Mirsad Vilić, direktor Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, član.

Član 2.

U članu 2. stav (1) mijenja se i glasi:

(1) Za sekretara Državnog komiteta, imenuje se Senad Malić.

Član 3.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 68/2017
28. marta 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, s. r.

Na temelju članka 102. st. (1) i (3) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), članka 4. stavak (2) i članka 6. stavak (1) Odluke o uspostavi Državnog komiteta sigurnosti civilnog zrakoplovstva Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 92/09, 73/12, 52/15 i 9/17), na prijedlog Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 96. sjednici, održanoj 28. ožujka 2017. godine, donijelo je

**ODLUKU
O IZMJENI I DOPUNI ODLUKE O IMENOVANJU
ČLANOVA I TAJNIKA DRŽAVNOG KOMITETA
SIGURNOSTI CIVILNOG ZRAKOPLOVSTVA
BOSNE I HERCEGOVINE**

Članak 1.

U Odluci o imenovanju članova i tajnika Državnog komiteta sigurnosti civilnog zrakoplovstva Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 70/16) u članku 1. stavak (1) točka e) mijenja se i glasi:

e) Gordana Tadić, v.d. glavni tužitelj Tužiteljstva Bosne i Hercegovine, član,

U točki i) veznik "i" zamjenjuje se interpunkcijskim znakom "zarez".

U točki j) briše se interpunkcijski znak "točka" i dodaje veznik "i".

Iza točke j) dodaje se nova točka k) koja glasi:

k) Mirsad Vilić, direktor Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, član.

Članak 2.

U članku 2. stavak (1) mijenja se i glasi:

(1) Za tajnika Državnog komiteta imenuje se Senad Malić.

Članak 3.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 68/2017
28. ožujka 2017. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, v. r.

Na osnovu člana 102. st. (1) i (3) Zakona o vazduhoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), člana 17. Zakona o Savjetu ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), člana 4. stav (2) i člana 6. stav (1) Odluke o uspostavljanju Državnog komiteta bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 92/09, 73/12, 52/15 i 9/17), na prijedlog Ministarstva komunikacija i transporta Bosne i Hercegovine, Savjet ministara Bosne i Hercegovine, na 96. sjednici, održanoj 28. marta 2017. godine, donio je

ODLUKU

**O IZMJENI I DOPUNI ODLUKE O IMENOVANJU
ČLANOVA I SEKRETARA DRŽAVNOG KOMITETA
BEZBJEDNOSTI CIVILNOG VAZDUHOPILOVSTVA
BOSNE I HERCEGOVINE**

Član 1.

U Odluci o imenovanju članova i sekretara Državnog komiteta bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 70/16) u članu 1. stav (1) tačka e) mijenja se i glasi:

e) Gordana Tadić, v.d. glavni tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine, član,

U tački i) veznik "i" zamjenjuje se interpunkcijskim znakom "zarez".

U tački j) briše se interpunkcijski znak "tačka" i dodaje veznik "i".

Iza tačke j) dodaje se nova tačka k) koja glasi:

k) Mirsad Vilić, direktor Direkcije za koordinaciju policijskih organa Bosne i Hercegovine, član.

Član 2.

U članu 2. stav (1) mijenja se i glasi:

(1) Za sekretara Državnog komiteta imenuje se Senad Malić.

Član 3.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

SM broj 68/2017
28. marta 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Savjeta ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, s. r.

501

Na osnovu člana 17. i člana 22. stav 1. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u vezi sa Zaključkom Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine broj 01-50-1-15-26/16 od 17. marta 2016. godine i Zaključkom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine broj 05-07-1-1686-8/16 od 7. juna 2016. godine, na prijedlog Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 98. sjednici održanoj 12. aprila 2017. godine, donijelo je

ODLUKU**O IZMJENI ODLUKE O IMENOVANJU
INTERRESORNE RADNE GRUPE ZA ANALIZU
STANJA I PREDLAGANJE MODALITETA UVOĐENJA
NOVIH TEHNOLOGIJA U IZBORNI PROCES
U BOSNI I HERCEGOVINI**

Član 1.

U Odluci o imenovanju Interresorne radne grupe za analizu stanja i predlaganje modaliteta uvođenja novih tehnologija u izborni proces u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 8/17), u članu 4. riječi: "u roku od 60 dana od dana imenovanja Interresorne radne grupe" zamjenjuju se riječima: "do 30. aprila 2017. godine".

Član 2.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 70/17
12. aprila 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

Na temelju članka 17. i članka 22. stavak 1. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u svezi s Zaključkom Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine broj 01-50-1-15-26/16 od 17. ožujka 2016. godine i Zaključkom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine broj 05-07-1-1686-8/16 od 7. lipnja 2016. godine, na prijedlog Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 98. sjednici održanoj 12. travnja 2017. godine, donijelo je

ODLUKU**O IZMJENI ODLUKE O IMENOVANJU
INTERRESORNE RADNE SKUPINE ZA ANALIZU
STANJA I PREDLAGANJE MODALITETA UVOĐENJA
NOVIH TEHNOLOGIJA U IZBORNI PROCES
U BOSNI I HERCEGOVINI**

Članak 1.

U Odluci o imenovanju Interresorne radne skupine za analizu stanja i predlaganje modaliteta uvođenja novih tehnologija u izborni proces u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 8/17), u članku 4. riječi: "u roku od 60 dana od dana imenovanja Interresorne radne skupine" zamjenjuju se riječima: "do 30. travnja 2017. godine".

Članak 2.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 70/17
12. travnja 2017. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

Na osnovu člana 17. i člana 22. stav 1. Zakona o Savjetu ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u vezi sa Zaključkom Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine broj 01-50-1-15-26/16 od 17. marta 2016. godine i Zaključkom Savjeta ministara Bosne i Hercegovine broj 05-07-1-1686-8/16 od 7. juna 2016. godine, na prijedlog Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Savjet ministara Bosne i Hercegovine, na 98. sjednici održanoj 12. aprila 2017. godine, donio je

ОДЛУКУ**О ИЗМЈЕНИ ОДЛУКЕ О ИМЕНОВАЊУ
ИНТЕРРЕСОРНЕ РАДНЕ ГРУПЕ ЗА АНАЛИЗУ
СТАЊА И ПРЕДЛАГАЊЕ МОДАЛИТЕТА УВОЂЕЊА
НОВИХ ТЕХНОЛОГИЈА У ИЗБОРНИ ПРОЦЕС
У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ**

Члан 1.

У Одлуци о именовану Интерресорне радне групе за анализу стања и предлагање модалитета увођења нових технологија у изборни процес у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 8/17), у члану 4. ријечи: "у року од 60 дана од дана именовања Интерресорне радне групе" замјењују се ријечима: "до 30. априла 2017. године".

Члан 2.

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 70/17
12. априла 2017. године
Сарајево

Председавајући
Савјета министара БиХ
Др **Денис Звиздић**, с. р.

502

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na 98. sjednici, održanoj 12. aprila 2017. godine, donijelo je

ODLUKU**O STAVLJANJU VAN SNAGE ODLUKE O NAČINU I
POSTUPKU OSTVARIVANJA PRAVA NA NAKNADU ZA
VRIJEME PRODUŽENOG RADNOPRAVNOG STATUSA
IZABRANIH LICA I IMENOVANIH ZVANIČNIKA U
INSTITUCIJAMA BOSNE I HERCEGOVINE**

Član 1.

(Predmet Odluke)

Ovom Odlukom stavlja se van snage Odluka o načinu i postupku ostvarivanja prava na naknadu za vrijeme produženog radnog statusa izabranih lica i imenovanih zvaničnika u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 58/09, 31/10 i 6/12).

Član 2.

(Stavljanje van snage)

Odluka iz člana 1. ove Odluke stavlja se van snage danom stupanja na snagu Zakona o izmjeni Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 16/16).

Član 3.

(Stupanje na snagu)

Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 72/17
12. aprila 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

Na temelju članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na 98. sjednici, održanoj 12. travnja 2017. godine, donijelo je

ODLUKU**O STAVLJANJU VAN SNAGE ODLUKE O NAČINU I POSTUPKU OSTVARIVANJA PRAVA NA NAKNADU ZA VRIJEME PRODULJENOG RADNOPRAVNOG STATUSA IZABRANIH OSOBA I IMENOVANIH DUŽNOSNIKA U INSTITUCIJAMA BOSNE I HERCEGOVINE**

Članak 1.

(Predmet Odluke)

Ovom Odlukom stavlja se van snage Odluka o načinu i postupku ostvarivanja prava na naknadu za vrijeme produljenog radnog statusa izabranih osoba i imenovanih dužnosnika u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 58/09, 31/10 i 6/12).

Članak 2.

(Stavljanje van snage)

Odluka iz članka 1. ove Odluke stavlja se van snage danom stupanja na snagu Zakona o izmjeni Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 16/16).

Članak 3.

(Stupanje na snagu)

Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 72/17
12. travnja 2017. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, v. r.

Na osnovu člana 17. Zakona o Savjetu ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Savjet ministara Bosne i Hercegovine na 98. sjednici, održanoj 12. aprila 2017. godine, donio je

ODLUKU**O STAVLJANJU VAN SNAGE ODLUKE O NAČINU I POSTUPKU OSTVARIVANJA PRAVA NA NAKNADU ZA VRIJEME PRODULJENOG RADNOPRAVNOG STATUSA IZABRANIH LIČA I IMENOVANIH FUNKCIONERA U INSTITUCIJAMA BOSNE I HERCEGOVINE**

Član 1.

(Predmet Odluke)

Ovom Odlukom stavlja se van snage Odluka o načinu i postupku ostvarivanja prava na naknadu za vrijeme produljenog radnog statusa izabranih liča i imenovanih funkcionera u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 58/09, 31/10 i 6/12).

Član 2.

(Stavljanje van snage)

Odluka iz člana 1. ove Odluke stavlja se van snage danom stupanja na snagu Zakona o izmjeni Zakona o platama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 16/16).

Član 3.

(Stupanje na snagu)

Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

CM broj 72/17
12. aprila 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Savjeta ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, s. r.

503

Na osnovu člana 10. stav (2) Zakona o Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 43/09) i člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog ministra komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, na 98. sjednici, održanoj 12. aprila 2017. godine, donijelo je

ODLUKU**O IZMJENI ODLUKE O IMENOVANJU VIJEĆA AGENCIJE ZA PRUŽANJE USLUGA U ZRAČNOJ PLOVIDBI BOSNE I HERCEGOVINE**

Član 1.

U Odluci o imenovanju Vijeća Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 63/15, 74/15, 93/16 i 15/17), u članu 2. stav (1) tačka c) riječi "Nenad Živković" zamjenjuju se riječima "Slaven Hrkać".

U istom članu st. (5) i (6), brišu se.

Član 2.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 73/17
12. aprila 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, s. r.

Na temelju članka 10. stavak (2) Zakona o Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 43/09) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog ministra komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, na 98. sjednici, održanoj 12. travnja 2017. godine, donijelo je

ODLUKU**O IZMJENI ODLUKE O IMENOVANJU VIJEĆA AGENCIJE ZA PRUŽANJE USLUGA U ZRAČNOJ PLOVIDBI BOSNE I HERCEGOVINE**

Članak 1.

U Odluci o imenovanju Vijeća Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 63/15, 74/15, 93/16 i 15/17), u članku 2. stavak (1) točka c) riječi "Nenad Živković" zamjenjuju se riječima "Slaven Hrkać".

U istom članku st. (5) i (6), brišu se.

Članak 2.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 73/17
12. travnja 2017. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, v. r.

Na osnovu člana 10. stav (2) Zakona o Agenciji za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 43/09) i člana 17. Zakona o Savjetu ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Savjet ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog ministra komunikacija i transporta Bosne i Hercegovine, na 98. sjednici, održanoj 12. aprila 2017. godine, donio je

ОДЛУКУ
О ИЗМЈЕНИ ОДЛУКЕ О ИМЕНОВАЊУ САВЈЕТА
АГЕНЦИЈЕ ЗА ПРУЖАЊЕ УСЛУГА У ВАЗДУШНОЈ
ПЛОВИДБИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 1.

У Одлуци о именовану Савјета Агенције за пружање услуга у ваздушној пловидби Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 63/15, 74/15, 93/16 и 15/17), у члану 2. став (1) тачка ц) ријечи "Ненад Живковић" замјењују се ријечима "Славен Хрџаћ".

У истом члану ст. (5) и (6), бришу се.

Члан 2.

(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 73/17
12. априла 2017. године
Сарајево

Председавајући
Савјета министара БиХ
Др **Денис Звиздић**, с. р.

504

На основу члана 13. и члана 30. став 3. Закона о држављанству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 4/97, 13/99, 41/02, 6/03, 14/03, 82/05, 43/09, 76/09 и 87/13) и члана 17. Закона о Вijeћу министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Вijeће министара Босне и Херцеговине, на 99. сједници, одржаној 18.04.2017. године, донijело је

ОДЛУКУ
О СТИЦАЊУ ДРЖАВЉАНСТВА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Francois Raymond Lunel, рођен 07.10.1971. године у Паризу, Француска, држављанин Француске, стиће држављанство Босне и Херцеговине у складу са чланом 13. Закона о држављанству Босне и Херцеговине.

Члан 2.

(Упис у матичне књиге)

На основу ове Одлуке надлежни матични уред извршиће упис у матичне књиге рођених, односно књиге држављана Босне и Херцеговине.

Члан 3.

(Реализација)

Задуже се Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине за реализацију ове одлуке.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

VM број 74/17
18. априла 2017. године
Сарајево

Председавајући
Вijeћа министара БиХ
Др **Денис Звиздић**, с. р.

Темелјем чланка 13. и чланка 30. ставак 3. Закона о држављанству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 4/97, 13/99, 41/02, 6/03, 14/03, 82/05, 43/09, 76/09 и 87/13) и чланка 17. Закона о Вijeћу министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Вijeће министара Босне и Херцеговине, на 99. сједници, одржаној 18.4.2017. године, донijело је

ОДЛУКУ
О СТИЦАЊУ ДРЖАВЉАНСТВА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Francois Raymond Lunel, рођен 7.10.1971. године у Паризу, Француска, држављанин Француске, стиће држављанство Босне и Херцеговине суkladно чланку 13. Закона о држављанству Босне и Херцеговине.

Члан 2.

(Упис у матичне књиге)

Темелјем ове Одлуке надлежни матични уред извршит ће упис у матичне књиге рођених, односно књиге држављана Босне и Херцеговине.

Члан 3.

(Реализирање)

Задуже се Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине за реализирање ове одлуке.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

VM број 74/17
18. травња 2017. године
Сарајево

Председатељ
Вijeћа министара БиХ
Др **Денис Звиздић**, в. р.

На основу члана 13. и члана 30. став 3. Закона о држављанству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 4/97, 13/99, 41/02, 6/03, 14/03, 82/05, 43/09, 76/09 и 87/13) и члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Савјет министара Босне и Херцеговине, на 99. сједници, одржаној 18.04.2017. године, дониио је

ОДЛУКУ
О СТИЦАЊУ ДРЖАВЉАНСТВА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Francois Raymond Lunel, рођен 07.10.1971. године у Паризу, Француска, држављанин Француске, стиће држављанство Босне и Херцеговине у складу са чланом 13. Закона о држављанству Босне и Херцеговине.

Члан 2.

(Упис у матичне књиге)

На основу ове Одлуке надлежни матични уред извршиће упис у матичне књиге рођених, односно књиге држављана Босне и Херцеговине.

Члан 3.

(Реализација)

Задуже се Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине за реализацију ове одлуке.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 74/17
18. априла 2017. године
Сарајево

Председавајући
Савјета министара БиХ
Др **Денис Звиздић**, с. р.

505

Na osnovu člana 22. stav (3) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), u vezi sa članom 39. st. (3), (4) i (5) Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 50/08, 35/09, 75/09, 32/12, 42/12, 50/12, 32/13, 87/13, 75/15, 88/15, 16/16 i 94/16), člana 6. Odluke o osnivanju Komiteta za upravljanje zračnim prostorom Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 75/16), na prijedlog Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 98. sjednici održanoj 12. aprila 2017. godine, donijelo je

**ODLUKU
O UTVRĐIVANJU VISINE NOVČANE NAKNADE ZA
RAD ČLANOVA I SEKRETARA KOMITETA ZA
UPRAVLJANJE ZRAČNIM PROSTOROM
BOSNE I HERCEGOVINE**

Član 1.

(Predmet Odluke)

Ovom Odlukom utvrđuje se visina novčane naknade za rad članova i sekretara Komiteta za upravljanje zračnim prostorom Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Komitet), imenovanih Odlukom o osnivanju Komiteta za upravljanje zračnim prostorom Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 75/16) (u daljem tekstu: Odluka), izvor isplate naknada za rad, troškova službenih putovanja za potrebe Komiteta i planiranje sredstava za isplatu novčanih naknada.

Član 2.

(Visina i način isplate naknada)

- (1) Naknada za rad članova i sekretara Komiteta, utvrđuje se u mjesečnom neto iznosu i to:
  - a) 450,00 KM, predsjedavajućem Komiteta,
  - b) 400,00 KM, članovima Komiteta, i
  - c) 300,00 KM, sekretaru Komiteta.
- (2) Naknada za rad isplaćuje se za mjesec u kojem je održana sjednica Komiteta, pod uvjetom da je član odnosno sekretar Komiteta prisustvovao sjednici Komiteta uz primjenu ograničenja propisanih članom 39. st. (3), (4) i (5) Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 50/08, 35/09, 75/09, 32/12, 42/12, 50/12, 32/13, 87/13, 75/15, 88/15, 16/16 i 94/16).
- (3) Članovi i sekretar Komiteta ostvaruju pravo na naknadu za rad, shodno odredbama ove Odluke, u periodu mandata na koji je isti imenovan.

Član 3.

(Izvor sredstava za novčane naknade)

- (1) Predsjedavajućem i članu Komiteta, iz člana 3. tač. a) i c) i sekretaru Komiteta, iz člana 3. tačka f), Odluke, naknada se isplaćuju iz Budžeta Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine, iz naknada za pružanje usluga u zračnoj plovidbi - rutne naknade, u periodu do 31.12.2017. godine, a nakon toga naknade predsjedavajućem i sekretaru Komiteta isplaćivat će se iz Budžeta Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine.
- (2) Članovima Komiteta, iz člana 3. tač. b), d) i e) Odluke, novčane naknade isplaćuju se iz Budžeta Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine, iz naknada za pružanje usluga u zračnoj plovidbi - rutne naknade.
- (3) Naknada za službena putovanja predsjedavajućeg i članova Komiteta, za potrebe Komiteta, isplaćuje se iz Budžeta institucije, na čiji prijedlog su imenovani u Komitet.

- (4) Sekretaru Komiteta, naknada za službena putovanja isplaćuje se iz Budžeta Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine, iz naknada za pružanje usluga u zračnoj plovidbi - rutne naknade, do 31.12.2017. godine, a nakon toga iz Budžeta Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine.

Član 4.

(Planiranje sredstava za novčane naknade)

Sredstva za isplatu novčanih naknada za rad u Komitetu planiraju se na godišnjem nivou.

Član 5.

(Realiziranje Odluke)

Za realiziranje Odluke zadužuju se Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine, Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine, Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine i Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine.

Član 6.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 75/17
12. aprila 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, s. r.

Na temelju članka 22. stavak (3) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), u svezi sa člankom 39. st. (3), (4) i (5) Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 50/08, 35/09, 75/09, 32/12, 42/12, 50/12, 32/13, 87/13, 75/15, 88/15, 16/16 i 94/16), članka 6. Odluke o osnivanju Komiteta za upravljanje zračnim prostorom Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 75/16), na prijedlog Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 98. sjednici održanoj 12. travnja 2017. godine, donijelo je

**ODLUKU
O UTVRĐIVANJU VISINE NOVČANE NAKNADE ZA
RAD ČLANOVA I TAJNIKA KOMITETA ZA
UPRAVLJANJE ZRAČNIM PROSTOROM
BOSNE I HERCEGOVINE**

Članak 1.

(Predmet Odluke)

Ovom Odlukom utvrđuje se visina novčane naknade za rad članova i tajnika Komiteta za upravljanje zračnim prostorom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Komitet), imenovanih Odlukom o osnivanju Komiteta za upravljanje zračnim prostorom Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 75/16) (u daljnjem tekstu: Odluka), izvor isplate naknada za rad, troškova službenih putovanja za potrebe Komiteta i planiranje sredstava za isplatu novčanih naknada.

Članak 2.

(Visina i način isplate naknada)

- (1) Naknada za rad članova i tajnika Komiteta, utvrđuje se u mjesečnom neto iznosu i to:
  - a) 450,00 KM, predsjedatelju Komiteta,
  - b) 400,00 KM, članovima Komiteta, i
  - c) 300,00 KM, tajniku Komiteta.

- (2) Naknada za rad isplaćuje se za mjesec u kojem je održana sjednica Komiteta, pod uvjetom da je član odnosno tajnik Komiteta prisustvovao sjednici Komiteta uz primjenu ograničenja propisanih člankom 39. st. (3), (4) i (5) Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 50/08, 35/09, 75/09, 32/12, 42/12, 50/12, 32/13, 87/13, 75/15, 88/15, 16/16 i 94/16).
- (3) Članovi i tajnik Komiteta ostvaruju pravo na naknadu za rad, shodno odredbama ove Odluke, u razdoblju mandata na koji je isti imenovan.

Članak 3.

(Izvor sredstava za novčane naknade)

- (1) Predsjedatelju i članu Komiteta, iz članka 3. toč. a) i c) i tajniku Komiteta, iz članka 3. točka f), Odluke, naknade se isplaćuju iz Proračuna Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine, iz naknada za pružanje usluga u zračnoj plovidbi - rutne naknade, u razdoblju do 31.12.2017. godine, a nakon toga naknade predsjedatelju i tajniku Komiteta isplaćivat će se iz Proračuna Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine.
- (2) Članovima Komiteta, iz članka 3. toč. b), d) i e) Odluke, novčane naknade isplaćuju se iz Proračuna Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine, iz naknada za pružanje usluga u zračnoj plovidbi - rutne naknade.
- (3) Naknada za službena putovanja predsjedatelja i članova Komiteta, za potrebe Komiteta, isplaćuje se iz Proračuna institucije, na čiji prijedlog su imenovani u Komitet.
- (4) Tajniku Komiteta, naknada za službena putovanja isplaćuje se iz Proračuna Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine, iz naknada za pružanje usluga u zračnoj plovidbi - rutne naknade, do 31.12.2017. godine, a nakon toga iz Proračuna Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine.

Članak 4.

(Planiranje sredstava za novčane naknade)

Sredstva za isplatu novčanih naknada za rad u Komitetu planiraju se na godišnjoj razini.

Članak 5.

(Realiziranje Odluke)

Za realiziranje Odluke zadužuju se Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine, Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine, Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, Ministarstvo obrane Bosne i Hercegovine i Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine.

Članak 6.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 75/17
12. travnja 2017. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, v. r.

Na osnovu člana 22. stav (3) Zakona o vazduhoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), člana 17. Zakona o Savjetu ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), u vezi sa članom 39. st. (3), (4) i (5) Zakona o platama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 50/08, 35/09, 75/09, 32/12, 42/12, 50/12, 32/13, 87/13, 75/15, 88/15, 16/16 i

94/16), člana 6. Odluke o osnivaњу Komiteta za upravljaње vazдушним простором Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 75/16), na prijedlog Ministarstva komunikacija i transporta Bosne i Hercegovine, Savjet ministara Bosne i Hercegovine, na 98. sjednici održanoj 12. aprila 2017. godine, donio je

ОДЛУКУ

О УТВРЂИВАЊУ ВИСИНЕ НОВЧАНЕ НАКНАДЕ ЗА РАД ЧЛАНОВА И СЕКРЕТАРА КОМИТЕТА ЗА УПРАВЉАЊЕ ВАЗДУШНИМ ПРОСТОРОМ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 1.

(Предмет Оdlуке)

Овом Одлуком утврђује се висина новчане накнаде за рад чланова и секретара Комитета за управљање ваздушним простором Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Комитет), именованих Одлуком о оснивању Комитета за управљање ваздушним простором Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 75/16) (у даљем тексту: Одлука), извор исплате накнада за рад, трошкова службених путовања за потребе Комитета и планирање средстава за исплату новчаних накнада.

Члан 2.

(Висина и начин исплате накнада)

- (1) Накнада за рад чланова и секретара Комитета, утврђује се у мјесечном нето износу и то:
- 450,00 КМ, предједавајућем Комитета,
  - 400,00 КМ, члановима Комитета, и
  - 300,00 КМ, секретару Комитета.
- (2) Накнада за рад исплаћује се за мјесец у којем је одржана сједница Комитета, под условом да је члан односно секретар Комитета присуствовао сједници Комитета уз примјену ограничења прописаних чланом 39. ст. (3), (4) и (5) Закона о платама и накнадама у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 50/08, 35/09, 75/09, 32/12, 42/12, 50/12, 32/13, 87/13, 75/15, 88/15, 16/16 и 94/16).
- (3) Чланови и секретар Комитета остварују право на накнаду за рад, сходно одредбама ове Одлуке, у периоду мандата на који је исти именован.

Члан 3.

(Извор средстава за новчане накнаде)

- (1) Предједавајућем и члану Комитета, из члана 3. тач. а) и ц) и секретар у Комитета, из члана 3. тачка ф), Одлуке, накнаде се исплаћују из Буџета Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине, из накнада за пружање услуга у ваздушној пловидби - рутне накнаде, у периоду до 31.12.2017. године, а након тога накнаде предједавајућем и секретару Комитета исплаћиваће се из Буџета Министарства комуникација и транспорта Босне и Херцеговине.
- (2) Члановима Комитета, из члана 3. тач. б), д) и е) Одлуке, новчане накнаде исплаћују се из Буџета Агенције за пружање услуга у ваздушној пловидби Босне и Херцеговине, из накнада за пружање услуга у ваздушној пловидби - рутне накнаде.
- (3) Накнада за службена путовања предједавајућег и чланова Комитета, за потребе Комитета, исплаћује се из Буџета институције, на чији приједлог су именовани у Комитет.
- (4) Секретару Комитета, накнада за службена путовања исплаћује се из Буџета Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине, из накнада за пружање услуга у ваздушној пловидби - рутне накнаде,

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na 92. sjednici, održanoj 28.2.2017. godine, donijelo je

**PRAVILNIK
O DOPUNI PRAVILNIKA O KORIŠTENJU TELEFONA**

Članak 1.

U Pravilniku o korištenju telefona ("Službeni glasnik BiH", br. 26/14, 81/14 i 78/15) u članku 4. stavak (2) u Tablici 1. - Pregled limita za mobilne telefone po radnim mjestima, iza Grupe 6 dodaje se nova Grupa 7 koja glasi:

7.	Stručni savjetnik za protokolarnе poslove, виши стручни suradnik за протоколарне poslove, samostalni referent за протоколарне poslove i виши referent за протоколарне poslove у Generalnom tajništvu Vijeća ministara BiH	50	600
----	---	----	-----

Dosadašnje Grupe 7, 8 i 9 postaju Grupe 8, 9 i 10.

Članak 2.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 76/17
28. veljače 2017. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, v. r.

На основу члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), а у вези са Закључцима Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине број 01/a-50-1-15-57/13 од 5. децембра 2013. године, Закључцима Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине број 02-50-6-16-34,12/13 и 02-50-6-16-34,13/13 од 16. децембра 2013. године и Закључка Савјета министара Босне и Херцеговине са 80. сједнице, одржане 10. новембра 2016. године СМ број 05-07-1-3219-23/16, на приједлог Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине, Савјет министара Босне и Херцеговине на 92. сједници, одржаној 28.2.2017. године, донио је

**PRAVILNIK
O DOPUNI PRAVILNIKA O KORIŠTENJU
TELEFONA**

Члан 1.

У Правилнику о кориштењу телефона ("Службени гласник БиХ", бр. 26/14, 81/14 и 78/15) у члану 4. став (2) у Табели 1, - Преглед лимита за мобилне телефоне по радним мјестима, иза Групе 6 додаје се нова Група 7 која гласи:

7.	Стручни савјетник за протоколарне послове, виши стручни сарадник за протоколарне послове, стручни сарадник за протоколарне послове, самостални референт за протоколарне послове и виши референт за протоколарне послове у Генералном секретаријату Савјета министара БиХ	50	600
----	--	----	-----

Досадашње Групе 7, 8 и 9 постају Групе 8, 9 и 10.

Члан 2.

Овај Правилник ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 76/17
28. фебруара 2017. године
Сарајево

Председавајући
Савјета министара БиХ
Др Денис Звиздић, с. р.

**AGENCIJA ZA PREDŠKOLSKO, OSNOVNO
I SREDNJE OBRAZOVANJE
BOSNE I HERCEGOVINE**

510

Na osnovu člana 8. i 10. Zakona o Agenciji za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje ("Službeni glasnik BiH", broj 88/07), na prijedlog direktorice Agencije, Odbor Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, na 14. sjednici održanoj 10.04.2017. godine, donosi

**ODLUKU
O ODOBRAVANJU ZAJEDNIČKE JEZGRE NASTAVNIH
PLANOVA I PROGRAMA ZA UMJETNIČKO
PODRUČJE DEFINISANE NA ISHODIMA UČENJA**

Član 1.

(Predmet Odluke)

Odobrava se Zajednička jezgra nastavnih planova i programa za umjetničko područje definisana na ishodima učenja (u daljem tekstu: ZJNPP za umjetničko područje), koja čini sastavni dio ove Odluke.

Član 2.

(Sadržaj i primjena Odluke)

ZJNPP za umjetničko područje sadrži definisane ishode učenja za nastavne predmete koji izučavaju umjetničko područje i primjenjivače se u osnovnim i srednjim školama u Bosni i Hercegovini.

Član 3.

(Preporuka obrazovnim vlastima)

Daje se preporuka nadležnim obrazovnim vlastima da izvrše usklađivanje primjene odobrene ZJNPP za umjetničko područje u nastavne planove i programe za osnovno i srednje obrazovanje te da osiguraju da se ZJNPP za umjetničko područje primjenjuje u osnovnim i srednjim školama na području iz svoje nadležnosti.

Član 4.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu narednog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-07-1-289/17
12. aprila 2017. godine
Mostar

Predsjedavajuća
Zdenka Leženić, s. r.

**ZAJEDNIČKA JEZGRA
NASTAVNIH PLANOVA I PROGRAMA ZA
UMJETNIČKO PODRUČJE
DEFINISANA NA ISHODIMA UČENJA**

Mostar, 2017.

ZJNPP za umjetničko područje definisana na ishodima učenja

Koordinatorica projekta

mr. sc. Marija Naletilić

Voditeljica projekta:

Danica Vasilj

Konsultantice:

dr. sc. Josipa Alviž
mag. art. Lidija Vladić-Mandarić

Projektni tim:

Maja Stojkić, direktorica Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje

Marija Naletilić, šefica Odjeljenja za Zajedničku jezgru nastavnih planova i programa

Danica Vasilj, stručna savjetnica za razrednu nastavu
Branka Popić, zamjenica voditeljice, stručna savjetnica za društvene nauke

Prevod sa engleskog jezika:

Svjetlana Bjelić, prevoditeljica/izvršna asistentica

Radna grupa:

mr. sc. Marija Naletilić, Danica Vasilj, mr. sc. Branka Popić, mr. slikarstva Tajma Guzin, dr. sc. Maja Hrvanović, Aida Velić, Jadranka Bešo, Iva Sušac, Marjana Brkan, Toni Zlojo, Alma Polić, Tihana Miškić, Mirjana Šarić, Nedim Talić, Kristina Soldo, Anela Bračić i Mubera Muminagić

Projekt podržao Save the Children u BiH

Napomena

Izrazi koji su napisani samo u jednom gramatičkom rodu se odnose podjednako na ženski i muški rod.

UVOD

Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje (APOSO) je izradila Zajedničku jezgru nastavnih planova i programa (ZJNPP) za umjetničko područje definisanu na ishodima učenja po već utvrđenoj metodologiji razvoja Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa: definisane su oblasti koje se sastoje od komponenti, a za svaku komponentu su definisani ishodi učenja¹ te su za svaki ishod učenja definisani pokazatelji koji odražavaju stepen dostizanja ishoda učenja. Pokazatelji su definisani u skladu sa razvojnim uzrastom djeteta na kraju predškolskog odgoja i obrazovanja (uzrast od 5, 6 godina), na kraju trećeg razreda (uzrast od 8, 9 godina), na kraju šestog razreda (uzrast od 11, 12 godina), na kraju devetogodišnjeg odgoja i obrazovanja (uzrast od 14, 15 godina) i na kraju srednjoškolskog obrazovanja (uzrast od 18, 19 godina). U periodu od septembra do kraja novembra 2016. godine je realizovan proces izrade Dokumenta, a u decembru 2016. godine su završeni okrugli stolovi gdje su odgajatelji, učitelji, nastavnici i profesori, direktno uključeni u odgojno-obrazovni proces, imali uvid u Dokument i priliku dati komentare, nakon čega je urađena revizija Dokumenta, kako bismo izradili konačnu verziju.

Polazna osnova za izradu Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa za umjetničko područje definisane na ishodima učenja je Identifikacija ključnih kompetencija i životnih vještina u BiH (2011.), te rezultati analize važećih NPP-a u BiH, Kanadi, Australiji, Velikoj Britaniji, Finskoj, Sloveniji, Srbiji, Crnoj Gori i Hrvatskoj.

Tokom definisanja Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa za umjetničko područje definisane na ishodima učenja su učestvovali predstavnici pedagoških zavoda, Zavoda za školstvo Mostar, odgajatelji, učitelji, nastavnici, srednjoškolski profesori, univerzitetski profesori i stručni savjetnici Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje.

Pri definisanju mjerljivih, konkretnih i jasnih ishoda učenja i pokazatelja² Radna grupa je koristila aktivne glagole u prezentu, na osnovu revidirane Blumove taksonomije, koji odražavaju znanje, vještine i stavove, odnosno kompetencije važne za život u 21. vijeku.

Temelji učenja umjetničkog područja su:

- razvijanje kreativnosti i kritičkog mišljenja kod učenika kao metakompetencija neophodnih za njihovu kvalitetnu integraciju u savremeno društvo i nošenje sa složenim zahtjevima savremenog života;

- razvijanje opažaja, usvajanje vizualnog/likovnog jezika, kao preduslova vizualne pismenosti;
- praktično i teorijsko upoznavanje likovnih tehnika i alata;
- osposobljavanje za razumijevanje vizualne okoline, njeno kritičko prosuđivanje i vrednovanje te poticanje na aktivni doprinos njenom oblikovanju;
- poticanje na učestvovanje u kulturnim i umjetničkim događajima, upoznavanje s različitim kulturnim institucijama i razvijanje pozitivnog stava prema kulturnoj baštini, ističe se uloga likovne umjetnosti i stvaralaštva u oblikovanju osobnog identiteta učenika, identiteta njegove uže i šire zajednice te u širem društvenom kontekstu;
- razvijanje kreativnosti, poticanje maštovitosti i sposobnosti iznalaženja višestrukih rješenja, učenje produkcije, razvoja i realizacije ideja, razvoja kritičnosti i sposobnosti argumentacije, njegovanje individualnih osobnosti učenika i njegove potrebe za stvaranjem i istraživanjem;
- razumijevanje multikulturalnosti kao vrijednosti u savremenim globalizacijskim procesima;
- razvoj psihološkog načela koje uzima u obzir činjenicu da učenici vole muziku i da se njom žele aktivno baviti (pjevati, svirati), naravno koliko je isto moguće, jer njihova dob, potom i škola, nisu samo vrijeme i mjesto pripreme za život, nego su i život sam;
- razvoj kulturno-estetskog načela koje polazi od toga da nastava muzike učenika treba pripremati za život, tj. osposobljavati ga da već za vrijeme, ali i nakon škole, bude kompletan korisnik muzičke kulture;
- upoznavanjem muzike vlastite kulture i muzike svijeta učenici razvijaju svijest o različitim, ali jednako važnim pojedincima, narodima, kulturama, religijama i običajima, a smislenim povezivanjem sadržaja i integrativnim pristupom muzičkim pojavama učenici usvajaju muzičko-izražajne komponente, ideje, koncepte i principe organizacije muzičkog djela.

Takođe, uključene su ključne kompetencije učiti kako se uči, socijalna i građanska kompetencija, matematička pismenost, kompetencija u nauci i tehnologiji, informatička pismenost, samoinicijativa i poduzetnička kompetencija, jezičko-komunikacijska kompetencija, kulturna svijest i kulturno izražavanje i kreativno-produktivna kompetencija. Pobjrane ključne kompetencije su uključene u Dokumentu kao prožimajuće teme za umjetničko područje u definisanim pokazateljima.³

Cilj Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa za umjetničko područje definisane na ishodima učenja je odgoj pažnje i opažaja; razvijanje vizualne/likovne pismenosti kroz usvajanje, razumijevanje i primjenjivanje osnovnih pojmova likovnog jezika; razvijanje likovnog/vizualnog mišljenja učenika; upoznavanje različitih oblika i vrsta umjetničkog izražavanja kroz praktičan i istraživački rad; razvijanje likovnog stvaralaštva i kreativnog mišljenja učenika kroz produkciju ideja i rješavanje problema; korištenje različitih oblika analitičke i kritičke refleksije na vlastito i tuđe likovno stvaralaštvo te umjetničko stvaralaštvo likovnih umjetnika; istraživanje i analiziranje uticaja društveno-historijskog konteksta na različite pojave i mijene u likovnoj umjetnosti; istraživanje i analiziranje uticaja likovne umjetnosti na društvene mijene u prošlosti i sadašnjosti i njene uloge u popularnoj kulturi i svakodnevnom životu; upoznavanje

¹ Vidjeti u prilogu 1. Oblasti, komponente i ishodi učenja i prilogu 1.1 Shema oblasti i komponente

² Brojevi definisanih ishoda u Dokumentu prate pokazatelje pod istim brojem, ali za različiti uzrast

³ Vidjeti u prilogu 2. Ključne kompetencije - prožimajuće teme za umjetničko područje

učenika s vrijednostima umjetničke i kulturne baštine Bosne i Hercegovine, s važnošću njenog očuvanja i njenim mjestom u globalnom umjetničkom i kulturnom kontekstu; upoznavanje s različitim muzejsko-galerijskim, umjetničkim, naučnim i kulturnim institucijama kao alternativnim mjestima poučavanja koja omogućuju neposredni dodir sa umjetničkim djelima, susret sa umjetnicima i različitim stručnjacima iz umjetničkog i kulturnog područja te provođenje različitih stvaralačkih i odgojno-obrazovnih aktivnosti.

Stvoriti temeljna znanja i pozitivan odnos prema muzičkoj kulturi svoga i drugih naroda, razlikovati i vrednovati muzička umjetnička djela različitih stilskih perioda, primjenjivati osnove pismenosti u području muzičke kulture i umjetnosti, razvijati

komunikacijske vještine putem muzičkog umjetničkog izraza, razvijati razumijevanje i osobnu odgovornost za stvaralački proces te moći kritički procijeniti vlastiti muzički izraz i izraz drugih, razvijati saradničke odnose i empatiju u zajedničkim aktivnostima i stvaralačkom radu sa vršnjacima, razvijati kreativnost kao metakompetencije, razvijati zanimanje, estetsko iskustvo i osjetljivost te kritičnost za vizualnu, filmsku, medijsku, govornu, dramsku, plesnu te posebno muzičku umjetnost i izražavanje, razvijati pozitivan stav i skrb za muzičku estetiku i kulturu životne okoline, te aktivno učestvovanje u kulturnom muzičkom životu zajednice i razvijati razumijevanje odnosa između muzičke umjetnosti i stvarnosti.

ZJNPP za umjetničko područje definirana na ishodima učenja

OBLAST:		I. STVARALAŠTVO I PRODUKCIJA		
Komponenta:		I. Osnovna izražajna sredstva i principi likovne umjetnosti		
Ishodi učenja:				
1. analizira osnovna izražajna sredstva i principe u vlastitom i tuđem stvaralaštvu te umjetničkim djelima				
2. procjenjuje i uspoređuje likovne principe u svom okruženju				
3. likovno oblikuje cjeline polazeći od likovnih principa				
Pokazatelji u skladu sa uzrastom učenika za:				
kraj predškolskog odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjeg odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskog odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1a. Uočava likovne elemente na odabranim umjetničkim djelima. 1b. Razlikuje likovne elemente uz pomoć odgajatelja.	1a. Opisuje osnovna izražajna sredstva i načela u vlastitom i tuđem stvaralaštvu te u zadanim/odabranim umjetničkim djelima.	1a. Objašnjava izražajna sredstva i principe likovne forme u vlastitom i tuđem stvaralaštvu te u zadanim/odabranim umjetničkim djelima.	1a. Analizira izražajna sredstva i principe likovne forme u vlastitom i tuđem stvaralaštvu te njemu poznatim umjetničkim djelima.	1a. Daje kritički osvrt na izražajna sredstva i principe likovne forme u njemu poznatim i novim umjetničkim djelima.
2a. Doživljava svim osjetilima likovne principe u neposrednom okruženju, uz poticaj i podršku. 2b. Opisuje jednostavnim riječima likovne principe u neposrednom okruženju na zadanim primjerima, uz poticaj i podršku.	2a. Doživljava svim osjetilima likovne principe u neposrednom okruženju i opisuje ih na zadanim primjerima.	2a. Uspoređuje likovne principe na primjerima u neposrednom okruženju.	2a. Analizira likovne principe na primjerima u neposrednom okruženju.	2a. Funkcionalno i estetski primjenjuje usvojeno znanje o likovnim principima na primjerima u neposrednom okruženju.
3a. Oblikuje jednostavnije cjeline, uz poticaj i podršku.	3a. Oblikuje jednostavnije cjeline polazeći od postavljenog likovnog problema.	3a. Oblikuje cjeline u skladu s postavljenim likovnim problemom.	3a. Stiče vještine likovnog oblikovanja polazeći od razumijevanja jedinstva likovnih principa.	3a. Inovira, varira i eksperimentira u oblikovanju cjelina polazeći od razumijevanja jedinstva likovnih elemenata.
Komponenta:		2. Likovni mediji i tehnike		
Ishodi učenja:				
1. istražuje različite likovne medije, tehnike i alate u vlastitom vizualnom izražavanju				
2. istražuje likovne medije, tehnike i alate u umjetničkim djelima				
3. povezuje stečeno iskustvo i vještine sa znanjem iz drugih oblasti i u vlastitom životu				
Pokazatelji u skladu sa uzrastom učenika za:				
kraj predškolskog odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjeg odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskog odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1a. Isprobava likovne medije, tehnike i alate, uz poticaje i podršku.	1a. Isprobava samostalno likovne medije, tehnike i alate. 1b. Opisuje i izražava obilježja likovnih medija, tehnika i alata.	1a. Inventivno upotrebljava likovne medije, tehnike i alate u vlastitom stvaralaštvu.	1a. Eksperimentira s likovnim medijima, tehnikama i alatima isprobavajući njihove mogućnosti. 1b. Istražuje vlastiti izraz.	1a. Kritički prosuđuje međuodnos likovnih medija, tehnika i alata te formalnih obilježja na primjerima njemu poznatih i novih umjetničkih djela te u vlastitom stvaralaštvu.
2a. Prepoznaje i imenuje neke različite likovne medije, tehnike i alate, uz poticaj i podršku.	2a. Imenuje i opisuje različite likovne medije, tehnike i alate.	2a. Objašnjava međuodnos između likovnih medija, tehnika i alata te formalnih obilježja na primjerima njemu poznatih umjetničkih djela.	2a. Analizira međuodnos između likovnih medija, tehnika i alata te formalnih obilježja na primjerima njemu poznatih umjetničkih djela.	2a. Kritički prosuđuje međuodnos likovnih medija, tehnika i alata te formalnih obilježja na primjerima njemu poznatih i novih umjetničkih djela.
3a. Prepoznaje povezanost vlastitog iskustva i znanja o likovnim medijima i tehnikama kroz igru, uz poticaj i podršku.	3a. Povezuje usvojeno znanje o likovnim medijima i tehnikama s vlastitim iskustvom, uz poticaj i podršku kroz igru.	3a. Povezuje usvojeno znanje o likovnim medijima i tehnikama s vlastitim iskustvom, uz poticaj i podršku.	3a. Povezuje usvojeno znanje o likovnim materijalima, tehnikama i alatima sa znanjima iz drugih nastavnih predmeta te vlastitim iskustvom u svakodnevnom životu.	3a. Stavljaju u vezu usvojeno znanje o likovnim medijima, tehnikama i alatima s vlastitim iskustvom.
Komponenta:		3. Stvaralački/istraživački proces		
Ishodi učenja:				
1. predlaže idejna rješenja i inovacije				
2. procjenjuje i primjenjuje faze radnog (stvaralačkog i istraživačkog) procesa				
3. stvara kreacije i rekonponuje				
Pokazatelji u skladu sa uzrastom učenika za:				
kraj predškolskog odgoja i	kraj 3. razreda	kraj 6. razreda	kraj devetogodišnjeg odgoja i	kraj srednjoškolskog odgoja i

obrazovanja	(8/9 god.)	(11/12 god.)	obrazovanja (14/15 god.)	obrazovanja (18/19 god.)
1a. Odgovara na predložena idejna rješenja.	1a. Nadograđuje predložena idejna rješenja vlastitim inovacijama, uz podršku.	1a. Nadograđuje predložena idejna rješenja vlastitim inovacijama.	1a. Izražava vlastiti doživljaj kroz umjetničku praksu koristeći različita likovna rješenja i inovacije, uz podršku nastavnika.	1a. Izražava vlastita uvjerenja kroz umjetničku praksu koristeći različita likovna rješenja i inovacije.
2a. Prepoznaje faze stvaralačkog procesa na temelju vlastitog stvaralačkog rada, uz poticaj i podršku.	2a. Opisuje faze stvaralačkog procesa na temelju vlastitog stvaralačkog rada.	2a. Prepoznaje redoslijed faza stvaralačkog procesa i svjesno ih koristi u organizaciji vlastitog rada.	2a. Analizira i primjenjuje faze stvaralačkog procesa.	2a. Daje kritički osvrt na faze stvaralačkog i istraživačkog procesa.
3a. Kombinuje vlastite kreacije, uz poticaj i podršku.	3a. Rekomponuje vlastitu kreaciju.	3a. Rekomponuje predloženo rješenje.	3a. Reinterpretira ideju umjetničkih djela kroz vlastite kreacije i rekonpozicije samostalno po zadanom mediju.	3a. Reinterpretira ideju umjetničkih djela kroz vlastite kreacije i rekonpozicije samostalno u odabranom mediju po vlastitom izboru.

OBLAST:	2. PROMISLJANJE I REFLEKSIJA
Komponenta:	1. Vizualno mišljenje i pismenost

Ishodi učenja:
1. posmatra i percipira, istraživački, različite vizualne i likovne sadržaje
2. koristi vizualni jezik u vlastitom likovnom i verbalnom izražavanju
3. primjenjuje vlastitu vizualnu pismenost u svakodnevnom životu
Pokazatelji u skladu sa uzrastom učenika za:

kraj predškolskog odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjeg odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskog odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1a. Odgovara na različite vizualne i likovne sadržaje.	1a. Uočava redoslijed faza istraživačkog posmatranja i uz veću podršku koristi ih pri opažanju odabranih vizualnih i likovnih sadržaja.	1a. Prepoznaje redoslijed faza istraživačkog posmatranja i koristi ih pri opažanju odabranih vizualnih i likovnih sadržaja.	1a. Koristi faze istraživačkog posmatranja pri opažanju različitih vizualnih i likovnih sadržaja.	1a. Samoinicijativno i svjesno istraživački posmatra i opaža različite vizualne i likovne sadržaje.
2a. Primjenjuje elementarnu likovnu terminologiju/likovni jezik, uz poticaj i podršku.	2a. Primjenjuje odgovarajuću likovnu terminologiju/likovni jezik u opisu vlastitog i tuđeg stvaralaštva te na primjeru njemu poznatih umjetničkih djela, uz podršku.	2a. Primjenjuje odgovarajuću likovnu terminologiju/likovni jezik u opisu vlastitog i tuđeg stvaralaštva te na primjeru njemu poznatih umjetničkih djela.	2a. Primjenjuje odgovarajuću likovnu terminologiju/likovni jezik u analizi vlastitog i tuđeg stvaralaštva te na primjeru njemu poznatih umjetničkih djela.	2a. Primjenjuje odgovarajuću likovnu terminologiju/likovni jezik u analizi i interpretaciji vlastitog i tuđeg stvaralaštva te na primjeru njemu poznatih i novih umjetničkih djela.
3a. Prepoznaje osnove vizualne pismenosti, uz poticaj i podršku.	3a. Primjenjuje osnove vizualne pismenosti na zadanim primjerima iz svakodnevnog života, uz podršku.	3a. Primjenjuje osnove vizualne pismenosti na zadanim primjerima iz svakodnevnog života.	3a. Uočava važnost vlastite vizualne pismenosti u svakodnevnom situacijama te vlastitom razvoju (samopouzdanje, kritičnost, samosvijest).	3a. Aktivno i kritički primjenjuje vlastitu vizualnu pismenost u svakodnevnom situacijama te kao sredstvo što kvalitetnije integracije u savremeno društvo.

Komponenta:	2. Znanje o umjetnosti
--------------------	-------------------------------

Ishodi učenja:
1. istražuje djela i različite vrste likovnih i vizualnih umjetnosti
2. utvrđuje važnost i ulogu kulturno-umjetničkih institucija
3. analizira kako različiti konteksti utiču na likovnu umjetnost (stilske karakteristike)
4. primjenjuje znanje o teoriji umjetnosti u istraživanju umjetničkih djela
Pokazatelji u skladu sa uzrastom učenika za:

kraj predškolskog odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjeg odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskog odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1a. Uočava i istražuje različite oblike likovnih i vizualnih umjetnosti, uz poticaj i podršku.	1a. Imenuje različite oblike likovnih i vizualnih umjetnosti. 1b. Razlikuje različite oblike likovnih i vizualnih umjetnosti.	1a. Opisuje različite oblike likovnih i vizualnih umjetnosti. 1b. Uspoređuje različite oblike likovnih i vizualnih umjetnosti.	1a. Analizira različite oblike likovnih i vizualnih umjetnosti.	1a. Interpretira različite oblike likovnih i vizualnih umjetnosti. 1b. Kritički vrednuje različite oblike likovnih i vizualnih umjetnosti.
2a. Prepoznaje osnovne kulturno-umjetničke institucije iz neposrednog okruženja, uz poticaj i podršku.	2a. Imenuje osnovne kulturno-umjetničke institucije na osnovu neposrednog iskustva.	2a. Razlikuje kulturno-umjetničke institucije u društvu na osnovu neposrednog iskustva.	2a. Objašnjava ulogu različitih kulturno-umjetničkih institucija u društvu na osnovu neposrednog iskustva.	2a. Kritički vrednuje ulogu različitih kulturno-umjetničkih institucija u društvu.
3a. Nije primjenjivo.	3a. Nije primjenjivo.	3a. Nije primjenjivo.	3a. Opisuje glavne stilske karakteristike na njemu poznatim umjetničkim djelima, uz podršku.	3a. Analizira glavne stilske karakteristike na njemu poznatim i novim umjetničkim djelima. 3b. Daje kritički osvrt na međuodnos između različitih konteksta i stilova umjetničkih djela.
4a. Nije primjenjivo.	4a. Nije primjenjivo.	4a. Nije primjenjivo.	4a. Primjenjuje osnovno znanje o teoriji umjetnosti u istraživanju umjetničkih djela, uz podršku.	4a. Primjenjuje znanje o teoriji umjetnosti u istraživanju umjetničkih djela.

Komponenta:	3. Doživljaj, analiza djela i kritički osvrt
--------------------	---

Ishodi učenja:
1. analizira umjetnička djela donoseći vlastiti kritički stav
2. daje kritički osvrt i vrednuje vlastiti i tuđi stvaralački i istraživački rad
3. uspoređuje likovna djela i vizualne pojave iz neposrednog okruženja uspostavljajući kvalitativne odnose
4. analizira primjere kulturne baštine u BiH te kritički procjenjuje važnost njenog očuvanja
5. donosi kritički sud o kulturno-umjetničkim događajima
Pokazatelji u skladu sa uzrastom učenika za:

kraj predškolskog odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda	kraj 6. razreda	kraj devetogodišnjeg odgoja i obrazovanja	kraj srednjoškolskog odgoja i obrazovanja
--	-----------------	-----------------	---	---

obrazovanja	(8/9 god.)	(11/12 god.)	obrazovanja (14/15 god.)	obrazovanja (18/19 god.)
1a. Izražava doživljajnu emociju posmatrajući određena likovna djela, uz poticaj i podršku.	1a. Opisuje svojim riječima vlastiti doživljaj djela osnovan na idejnim, tematskim, sadržajnim i formalnim elementima djela, uz podršku.	1a. Opisuje osobni doživljaj djela osnovan na idejnim, tematskim, sadržajnim i formalnim elementima djela.	1a. Obrazlaže stavove o njemu poznatom likovnom djelu, osnovane na njegovoj cjelovitoj analizi likovnog djela.	1a. Odabire tipove analiza u svrhu izražavanja kritičkog stava o djelu te argumentuje odabir odgovarajuće vrste analize u interpretaciji likovnog djela.
2a. Opisuje emocije koje u njemu izaziva vlastiti i tuđi rad jednostavnim riječima.	2a. Opisuje i uspoređuje doživljaj vlastitog i tuđeg rada jednostavnim riječima.	2a. Procjenjuje ishod ili rezultat vlastitog i tuđeg rada po zadanim kriterijima.	2a. Daje kritički osvrt na vlastiti i tuđi rad po zadanim kriterijima.	2a. Daje kritički osvrt na vlastiti i tuđi rad te ga argumentovano vrednuje po zadanim kriterijima.
3a. Prepoznaje kvalitativne odnose između likovnih djela i vizualnih pojava iz neposrednog okruženja po zadanim kriterijima.	3a. Uočava kvalitativne odnose između likovnih djela i vizualnih pojava iz neposrednog okruženja po zadanim kriterijima.	3a. Uspoređuje kvalitativne odnose između likovnih djela i vizualnih pojava iz neposrednog okruženja po zadanim kriterijima.	3a. Daje kritički osvrt upoređujući likovna djela i vizualne pojave iz neposrednog okruženja po zadanim kriterijima uspostavljajući kvalitativne odnose.	3a. Daje kritički osvrt upoređujući likovna djela i vizualne pojave iz neposrednog okruženja primjenom znanja o historijsko-umjetničkoj analizi uspostavljajući kvalitativne odnose.
4a. Prepoznaje ključne primjere kulturne baštine u BiH iz neposrednog okruženja, uz poticaj i podršku.	4a. Opisuje svojim riječima ključne primjere kulturne baštine u BiH iz neposrednog okruženja.	4a. Objašnjava važnost kulturne baštine u BiH iz neposrednog okruženja.	4a. Potkrepljuje argumentima važnost kulturne baštine osnovane na cjelovitoj analizi zadanih primjera kulturne i umjetničke baštine u BiH.	4a. Kritički procjenjuje važnost kulturne baštine u BiH na temelju analize pojedinih primjera iz neposrednog iskustva. 4b. Predlaže vlastita rješenja zaštite kulturne baštine u BiH.
5a. Interpretira na različite načine svoj doživljaj određenog kulturno-umjetničkog događaja, uz poticaj i podršku.	5a. Opisuje svojim riječima doživljaj kulturnog događanja.	5a. Objašnjava svojim riječima vlastito mišljenje o kulturnom događaju usmenim ili pisanim putem.	5a. Demonstrira kulturu posjećivanja izložbi i kulturnih događaja kontinuiranim bilježenjem svojih promišljanja o videnom.	5a. Daje kritički osvrt na odabrani kulturni događaj potkrepljujući argumentima važnost toga događaja za njega samog kao i za širu zajednicu. 4b. Učestvuje aktivno u kulturno-umjetničkom životu na nivou lokalne zajednice.

OBLAST:**3. ESTETIKA, KONSTRUKCIJA, FUNKCIJA****Komponenta:****1. Aktivan odnos prema vizualnoj okolini****Ishodi učenja:**

1. istražuje prostor primjenjujući znanje o arhitektonskim djelima i urbanističkim cjelinama (u neposrednoj okolini)
2. utvrđuje važnost kvalitetnog oblikovanja i estetike upotrebnih predmeta primjenjujući znanje o primijenjenim umjetnostima i dizajnu
3. analizira vizualne znakove primjenjujući znanje o vizualnoj komunikaciji

Pokazatelji u skladu sa uzrastom učenika za:

kraj predškolskog odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjeg odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskog odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1a. Istražuje neposredno prostor i uočava odnose elemenata kroz funkciju i estetiku na osnovu viđenog te primjenjuje iskustva u vlastitom stvaralaštvu, uz poticaj i podršku.	1a. Istražuje neposredno prostor i uočava odnose elemenata kroz funkciju i estetiku na osnovu viđenog te primjenjuje iskustva u vlastitom stvaralaštvu, uz podršku.	1a. Istražuje neposredno prostor i na temelju vlastitog iskustva opisuje odnos između funkcionalnosti i estetike u arhitekturi i urbanizmu te primjenjuje iskustva u vlastitom stvaralaštvu, uz podršku.	1a. Istražuje neposredno prostor i na temelju vlastitog iskustva analizira međuodnos funkcionalnosti i estetike u arhitekturi i urbanizmu te primjenjuje iskustva u vlastitom stvaralaštvu, uz podršku.	1a. Istražuje neposredno prostor i na temelju vlastitog iskustva utvrđuje važnost međuodnosa funkcionalnosti i estetike u arhitekturi i urbanizmu te primjenjuje iskustva u vlastitom stvaralaštvu i istraživačkom radu.
2a. Istražuje neposredno upotrebne predmete i uočava odnose elemenata kroz funkciju i estetiku na osnovu viđenog te primjenjuje iskustva u vlastitom stvaralaštvu, uz poticaj i podršku.	2a. Istražuje neposredno upotrebne predmete i uočava odnose elemenata kroz funkciju i estetiku te primjenjuje iskustva u vlastitom stvaralaštvu, uz podršku.	2a. Opisuje međuodnos funkcionalnosti i estetike na njemu poznatim i odabranim primjerima upotrebnih predmeta, primjenjujući usvojeno znanje o primijenjenim umjetnostima u vlastitom stvaralaštvu, uz podršku.	2a. Analizira međuodnos funkcionalnosti i estetike na njemu poznatim i odabranim primjerima upotrebnih predmeta, primjenjujući usvojeno znanje o primijenjenim umjetnostima i dizajnu u vlastitom stvaralaštvu.	2a. Daje kritički osvrt na međuodnos funkcionalnosti i estetike na njemu poznatim i odabranim primjerima upotrebnih predmeta, primjenjujući usvojeno znanje o primijenjenim umjetnostima i dizajnu u vlastitom stvaralaštvu.
3a. Istražuje vizualne znakove u neposrednom okruženju kroz vlastito stvaralaštvo, uz poticaj i podršku.	3a. Istražuje i opisuje različite vizualne znakove u neposrednom okruženju primjenjujući usvojeno znanje u vlastitom stvaralaštvu, uz poticaj i podršku.	3a. Opisuje uticaj oblikovanja vizualnih znakova u komuniciranju odgovarajuće poruke primjenjujući usvojeno znanje u vlastitom stvaralaštvu.	3a. Analizira uticaj likovnog oblikovanja vizualnih znakova u komuniciranju odgovarajuće poruke primjenjujući usvojeno znanje u vlastitom stvaralaštvu.	3a. Procjenjuje ulogu vizualne komunikacije u medijima 3b. Demonstrira vlastito poznavanje medija primjenjujući usvojeno znanje o vizualnim znakovima i vizualnoj komunikaciji u vlastitom stvaralaštvu i istraživanjima.

Komponenta:**2. Interakcija i komunikacija u umjetnosti****Ishodi učenja:**

1. utvrđuje važnost likovne umjetnosti kao oblika komunikacije u vlastitom i tuđem stvaralaštvu
2. analizira kako kreativni procesi, elementi umjetničkog djela, principi dizajna pridonose komuniciranju poruke umjetničkog djela
3. istražuje različite kriterije za interpretaciju i vrednovanje umjetničkih djela

Pokazatelji u skladu sa uzrastom učenika za:

kraj predškolskog odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjeg odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskog odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1. a. Izražava svoje misli i osjećanja likovnim jezikom (crta, slika, modeluje,...) 1. b. Opisuje svojim riječima poruku vlastitog likovnog izraza, uz poticaj i podršku	1a. Opisuje svojim riječima željenu poruku vlastitog rada.	1a. Objašnjava načine komuniciranja željene poruke u vlastitom i tuđem stvaralaštvu.	1a. Analizira uspješnost komuniciranja željene poruke u vlastitom i tuđem stvaralaštvu.	1a. Daje kritički osvrt o učinkovitosti likovnog komuniciranja poruka u ličnom stvaralaštvu.
2a. Nije primjenjivo.	2a. Opisuje svojim riječima na	2a. Objašnjava na koji način	2a. Analizira na koji način likovni	2a. Daje kritički osvrt na koji

	koji način likovni elementi umjetničkog djela te njegove sadržajne karakteristike pridonose prenošenju/komuniciranju i razumijevanju umjetnikove intencije i/ili poruke djela, uz podršku.	likovni elementi umjetničkog djela te njegove sadržajne karakteristike pridonose prenošenju/komuniciranju i razumijevanju umjetnikove intencije i/ili poruke djela.	elementi umjetničkog djela te njegove stilske i sadržajne karakteristike doprinose prenošenju/komuniciranju i razumijevanju umjetnikove intencije i/ili poruke djela.	način likovni elementi umjetničkog djela te njegove stilske i sadržajne karakteristike doprinose prenošenju/komuniciranju i razumijevanju umjetnikove intencije i/ili poruke djela.
3a. Nije primjenjivo.	3a. Nije primjenjivo.	3a. Nije primjenjivo.	3a. Istražuje na koji način različite likovne pojave i oblici likovnog stvaralaštva zahtijevaju različite kriterije za interpretaciju i vrednovanje, uz poticaj i podršku.	3a. Istražuje na koji način različite likovne pojave i oblici likovnog stvaralaštva zahtijevaju različite kriterije za interpretaciju i vrednovanje.

Komponenta: 3. Društvena uloga umjetnosti

Ishodi učenja:

1. utvrđuje važnost i ulogu likovne umjetnosti i umjetnika u pojedinim društvima, kulturama, civilizacijama i vremenskim periodima
2. daje kritički osvrt na međuticaj likovne umjetnosti i društva
3. utvrđuje važnost kulturno-umjetničke baštine u oblikovanju vlastitog identiteta

Pokazatelji u skladu sa uzrastom učenika za:

kraj predškolskog odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjeg odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskog odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1a. Nije primjenjivo.	1a. Nije primjenjivo.	1a. Opisuje ulogu likovne umjetnosti, spomeničke baštine i umjetnika u zajednici.	1a. Objasnjava značenje likovne umjetnosti i umjetnika u pojedinim društvima i kulturama.	1a. Istražuje ulogu i značenje likovne umjetnosti i umjetnika u pojedinim društvima i kulturama.
2a. Nije primjenjivo.	2a. Nije primjenjivo.	2a. Nije primjenjivo.	2a. Objasnjava uticaj historijskih i društvenih okolnosti na likovno stvaralaštvo na njemu poznatim likovnim djelima.	2a. Daje kritički osvrt o uticaju historijskih i društvenih okolnosti na likovno stvaralaštvo na njemu poznatim i novim likovnim djelima.
3a. Prepoznaje uticaj kulturne baštine na vlastiti identitet.	3a. Uočava uticaj kulturne baštine na vlastiti identitet.	3a. Opisuje uticaj kulturne baštine na vlastiti identitet.	3a. Objasnjava svojim riječima uticaj kulturne baštine na vlastiti identitet.	3a. Kritički vrednuje ulogu i važnost odabranog primjera kulturno-umjetničke baštine za razumijevanje sebe samih, drugih pojedinaca i društva u kojim su nastali.

OBLAST: 4. SLUŠANJE I UPOZNAVANJE MUZIKE

Komponenta:

Muzički stilski periodi

Ishodi učenja:

1. objašnjava karakteristike pojedinih muzičkih stilova i oblika
2. prepoznaje muzička djela kompozitora kroz stilove
3. utvrđuje estetsku važnost muzike

Pokazatelji u skladu sa uzrastom učenika za:

kraj predškolskog odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjeg odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskog odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1a. Razvija muzički ukus. 1b. Upoznaje bogatstvo i šarolikost muzičkih stilova. 1c. Razvija muzičku memoriju. 1d. Prepoznaje i imenuje neke od jednostavnih oblika muzičkog djela (brojalica, uspavanka, tematska prikladna pjesmica).	1a. Prepoznaje slušno umjetničku, tradicionalnu i popularnu muziku. 1b. Sluša aktivno muziku. 1c. Opisuje doživljaj i stav nakon susreta s muzičkim djelima uživo ili sa snimke.	1a. Opisuje melodije koje se izvode u pojedinim stilskim periodima. 1b. Prepoznaje dijelove složenih muzičkih oblika (motiv, fraza, teme, dvodijelne i trodijelne oblike). 1c. Razlikuje muzičke vrste kao jednostavačne i višestavačne.	1a. Analizira više stilskih pravaca. 1b. Analizira pjesme različitih vrsta i žanrova. 1c. Uočava strukturu slušanog muzičkog djela (kantate, opere, operete itd.).	1a. Daje kritički osvrt na muzičko-stilske periode, vrste muzike, muzičke pravce i žanrove u društveno-historijskom i kulturnom kontekstu. 1b. Detaljno analizira i uspoređuje muzičko-izražajne komponente kao što je oblik muzičkog djela istaknutih kompozicija umjetničke, tradicionalne i popularne muzike.
2a. Prepoznaje ranije naučene pjesmice na osnovu melodije. 2b. Slušno razlikuje karakter muzičkog djela kroz uticaj na vlastite emocije (tužno, radosno). 3a. Uočava estetski ugodaj muzike.	2a. Prepoznaje kompozitora i njegovo djelo. 3a. Stvara muzički ukus.	2a. Uočava razliku među vrstama muzike. 3a. Definiše vlastite stavove o muzici.	2a. Analizira slušajući izražajna sredstva muzike (tempo, dinamiku, karakter). 3a. Stvara kriterije za vrednovanje muzike.	2a. Daje kritički osvrt o djelima kompozitora različitih stilskih perioda uz sposobnost estetskog doživljaja. 3a. Primjenjuje muzičku umjetnost kao sredstvo svog izraza.

Komponenta:

2. Vokalna i instrumentalna muzika

Ishodi učenja:

1. razlikuje vokalnu, instrumentalnu i vokalno-instrumentalnu muziku
2. razlikuje vrste pjevačkih glasova te reproducira solo i grupno pjevanje
3. prepoznaje muzičke instrumente i sastave

Pokazatelji u skladu sa uzrastom učenika za:

kraj predškolskog odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjeg odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskog odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1a. Prepoznaje lijepo, tačno i izražajno pjevanje i sviranje.	1a. Razlikuje vokalnu, instrumentalnu i vokalno-instrumentalnu muziku.	1a. Uočava muzička djela namijenjena isključivo pjevanju uz pratnju muzičkih instrumenata.	1a. Opisuje vokalnu i instrumentalnu muziku.	1a. Kritički analizira i povezuje značaj vokalnog, instrumentalnog i vokalno-instrumentalnog djela.
2a. Prepoznaje muške i ženske pjevačke glasove.	2a. Uspoređuje vrste glasova po opsegu.	2a. Prepoznaje i imenuje duboke, srednje i visoke muške i ženske	2a. Razlikuje vrste pjevačkih grupa.	2a. Analizira slog višeglasnog pjevanja u različitim muzičkim

2b. Razlikuje govor, ritmizirani govor i pjevanje. 2c. Vježba pravilno disanje i jasan izgovor riječi. 2d. Razvija samopouzdanje i pozitivnu sliku o sebi u socijalnoj interakciji.	2b. Zapaža razlike u visini, jačini i trajanju tona. 2c. Primjenjuje pravila tačnog pjevanja (intonaciju, artikulaciju, dikciju) koja dovode do kvalitetnijeg grupnog muziciranja. 2d. Reproducira pjesme uz dinamičko nijansiranje.	pjevačke glasove u solističkim i grupnim izvođenjima. 2b. Utvrđuje znanja o vokalnoj muzici (solo pjevanje i grupno pjevanje) i razlikuje vrste pjevačkih horova. 2c. Reproducira dvoglasno pjevanje. 2d. Reproducira tačno odsvirani početni ton, dikciju i pravovremeno uzimanje daha (fraziranje).	2b. Aktivno učestvuje u zajedničkom izvođenju pjesme / kompozicije i upoređuje vlastito izvođenje sa izvođenjima drugih učenika. 2c. Pjeva individualno i u različitim grupama na internim i javnim priredbama.	žanrovima. 2b. Reproducira muziku u okviru slobodnih aktivnosti (horsko pjevanje, bend, folklorna grupa). 2c. Uspoređuje i analitički sluša sve izvođačke uloge. 2a. Analizira i uspoređuje tehnike vokalnog izvođenja.
3a. Prepoznaje i zapaža razlike u visini, jačini i trajanju tona. 3b. Prepoznaje i razlikuje grupne i solističke sadržaje muzičkog djela.	3a. Prepoznaje zvuk i izgled instrumenata po grupama.	3a. Razlikuje grupe instrumenata koji čine simfonijski orkestar i tradicionalne instrumente. 3b. Planira posjetu muzičkim institucijama.	3a. Opisuje ulogu i značaj instrumenata i instrumentalnih izvođačkih sastava u muzici. 3b. Povezuje izvođačke sastave sa određenim muzičkim stilovima.	3a. Uspoređuje i kritički analizira organizaciju sličnih i različitih muzičkih vrsta (instrumentalni muzički sastavi).
OBLAST:				
5. STVARALAŠTVO I REPRODUKCIJA				
Komponenta:				
1. Pjevanje po sluhu i notnom tekstu				
Ishodi učenja:				
1. razvija muzikalnost i muzičko pamćenje 2. razvija intonativno tačno pjevanje i muzičku pismenost				
Pokazatelji u skladu sa uzrastom učenika za:				
kraj predškolskog odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjeg odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskog odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1a. Razvija i kultivira dječiji glas. 1b. Prepoznaje veliki broj pjesmica, brojalica i muzičkih igara. 1c. Razvija muzičku memoriju. 1d. Razlikuje lijepo i izražajno pjevanje.	1b. Koristi svoj glas. Ekspresivno. 1c. Analizira utiske o karakteru pjesme, te ritam i dinamiku.	1a. Razlikuje i opisuje kanon i solo pjesmu. 1b. Razlikuje dur i mol te kadencu kompozicije.	1a. Analizira vlastito izvođenje sa izvođenjima drugih. 1b. Kombinuje solističko i grupno izvođenje.	1a. Kritizira i utvrđuje važnost aktivnog slušanja muzike i izvođenja po sluhu. 1b. Daje kritički osvrt na zapamćene melodije.
2a. Razvija osjećaj za visinu tona, trajanje i kvalitet zvuka. 2b. Prepoznaje melodiju u različitim varijantama, prateći ritam rukama, glavom ili ostalim pokretima tijela	2a. Utvrđuje osnovnu melodiju (temu pjesme) i intonaciju kroz prikladne muzičke primjere. 2b. Razlikuje muzičke znakove u notnom tekstu (dinamika, tempo) note i pauze po trajanju, te repetitiju. 2c. Reproducira melodiju, ritam i tekst pjesama po sluhu i notnom tekstu.	2a. Utvrđuje osnovne karakteristike dur i mol ljestvica. 2b. Primjenjuje složenije ritamske figure (triola, sinkopa). 2c. Opisuje muziku s jednostavnom formom, melodijom i ritmom. 2d. Analizira čisto, tačno pjevanje i pravilno izgovaranje slogova u tekstu. 2e. Razlikuje jedinicu brojanja (mjeru) u taktu, te proste i složene taktove.	2a. Analizira smjer kretanja melodije (s naznakom na melodijske skokove). 2b. Analizira i vježba ritam s ritamskom tabelom, ritamskim slogovima uz kucanje. 2c. Uspoređuje i pokazuje pravilno izmjenjivanje teških i lakih jedinica unutar jednog takta.	2a. Daje kritički osvrt na zadane melodije (s posebnim osvrtom na solističko i grupno pjevanje). 2b. Uspoređuje i daje kritički osvrt na tonsku građu. 2c. Analizira muzički aranžman.
Komponenta:				
2. Sviranje po notnom tekstu i improvizacija				
Ishodi učenja:				
1. primjenjuje notni zapis na instrumentariju 2. razvija muzičku pismenost 3. reproducira grupno muziciranje (hor i instrumentalni sastavi)				
Pokazatelji u skladu sa uzrastom učenika za:				
kraj predškolskog odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjeg odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskog odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1a. Razlikuje sviranje ritma i sviranje melodije. 1b. Prepoznaje i imitira zvukove koji ga okružuju.	1a. Razlikuje instrumente školskog instrumentarija. 1b. Reproducira ritam i metar brojalica na udaraljka.	1a. Reproducira kraće instrumentalne kompozicije na melodijskim udaraljka (ili nekom drugom melodijskom instrumentu). 1b. Reproducira muziku u okviru slobodnih aktivnosti kroz grupno muziciranje.	1a. Uspoređuje i improvizuje notne zapise prema mogućnostima izvođenja na zadanom instrumentu.	1b. Daje kritički osvrt na instrumentalnu pratnju, aranžman.
2a. Prepoznaje muzički rječnik: pjevanje, sviranje, muzika, muzička priredba. 2b. Prepoznaje glasne i tihe, visoke i duboke tonove. 2c. Razlikuje melodijske igre od improvizacije.	2a. Stvara melodiju na zadani tekst i razvija osjećaj za muzičku agogiku.	2a. Primjenjuje osnovne muzičkog pisma i stvara muziku uz primjenu notnog teksta, tempa i dinamike izvođenja.	2a. Analizira zadani tekst i stvara melodiju (određuje mjeru / takt) i promjenu tempa tokom izvođenja. 2b. Koristi muzičku terminologiju u analizi.	2a. Daje kritički osvrt na različite notne zapise. 2b. Stvara notni zapis uz primjenu muzičkih znakova na instrumentariju bez pomoći nastavnika.
3a. Reproducira jednoglasno pjevanje. 3b. Razvija muzikalnost sa specifičnim sposobnostima (prepoznaje i oponaša zvukove).	3a. Razvija osjećaj za grupno muziciranje (kultura ponašanja u sklopu muzičke grupe).	3a. Stvara pozitivnu sliku i razvija svijest o značaju svakog pojedinca u vokalnom i instrumentalnom ansamblu.	3a. Pjeva samostalno, te u ansamblu uz ritmičku pratnju instrumenata koje ima na raspolaganju.	3a. Eksperimentiše s novim zvukovima kao pojedinac ili u grupama. 3b. Daje kritički osvrt na vokalne /instrumentalne sastave i tehnike pjevanja i sviranja.
OBLAST:				
6. ELEMENTI MUZIČKE KREATIVNOSTI				
Komponenta:				
1. Stvaranje i vizualizacija muzike				
Ishodi učenja:				
1. opisuje muziku kroz likovno i tekstualno izražavanje				

2. primjenjuje stečena znanja u muzičkoj teoriji i praksi (kombinuje riječi, instrumente i zvuk)				
3. objašnjava ulogu muzike u društvu i važnost njene primjene u medijima				
Pokazatelji u skladu sa uzrastom učenika za:				
kraj predškolskog odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjeg odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskog odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1a. Izražava crtanjem muzičke impresije nastale slušanjem muzike. 2b. Izražava vlastitim tijelom i / ili modeliranjem muzički doživljaj.	1a. Ilustruje primjere muzičkih instrumenata, uključujući i tradicionalne, te ugođaj kompozicije.	1a. Ilustruje kreativno doživljaje (likovno, tekstualno) slušanih muzičkih primjera.	1a. Ilustruje i tekstualno opisuje odlomke iz pojedinih muzičkih djela (predstave, mjuzikle, opere i slično).	1a. Ilustruje doživljaj muzičkih stilskih perioda (grafiti, plakati, školski časopisi i slično).
2a. Osmišljava tekst na već poznatoj melodiji. 2b. Osmišljava nove brojalice ili rime uz pokret 2c. Izrađuje (uz pomoć odgajatelja) muzičke instrumente (zvečke, udaraljke i puhačke instrumente od predmeta i materijala koji su dostupni i primjereni njihovom uzrastu).	2a. Pronalazi rješenje samostalno ili kao dio grupe u zadanim muzičkim vježbama koristeći zvuk, pokret, ritam ili melodiju. 2b. Razlikuje zvučne efekte i zanimljivosti u kreativnoj igri.	2a. Stvara kratke melodijske /ritmičke fraze sa usvojenom primjenom agogike. 2b. Osmišljava kratke melodije na dostupnim instrumentima. 2c. Spaja tekst i melodiju u smislaone cjeline.	2a. Stvara aranžmane za sviranje na Orffovim ritmičkim instrumentima.	2a. Analizira osnovna sadržajna sredstva u vlastitom i tuđem stvaralaštvu. 2b. Daje kritički osvrt na oblike muzičkog stvaranja.
3a. Povezuje razvoj muzike s razvojem drugih umjetnosti (ples, recitacija, pjevanje, crtanje). 3b. Posjećuje kulturne događaje primjerene dobi, uz pomoć i podršku.	3a. Posjećuje kulturne događaje (primjerene uzrastu) i iskazuje svoje mišljenje o njima. 3b. Uočava pravilno ponašanje u publici kroz pažljivo slušanje tokom izvođenja.	3a. Objasniava društveno-kulturni kontekst u kojem se izvodi određena tradicionalna evropska muzika i šire. 3b. Razlikuje kulturne događaje koje posjećuje.	3a. Razvija svijest o različitim muzičkim kulturama, umjetnicima, narodima, religijama i običajima posjećujući koncerte ili putem medija (TV, PC, CD itd.).	3a. Razvija osobni muzički identitet (kulturni, nacionalni, globalni). 3b. Daje kritički osvrt o odnosu stvarnosti prema muzičkoj umjetnosti. 3c. Izrađuje muzičke programske knjižice i plakate. 3d. Istražuje ulogu muzike u oblastima kao što su kino, kazalište, mediji ili internet.
Komponenta:		2. Aspekti izvođenja		
Ishodi učenja:				
1. kombinuje elemente plesa, drame i muzike				
2. improvizuje zvuk rukama, nogama, instrumentima kojim raspolaze				
3. izvodi javne nastupe - produkcija i reprodukcija muzike				
Pokazatelji u skladu sa uzrastom učenika za:				
kraj predškolskog odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjeg odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskog odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1a. Razvija psiho-motoričke vještine i sposobnosti (kroz muzičke igre). 1b. U potpunosti muziku dramatisacijom (kod slušanja ili prilikom pjevanja). 1c. Prepoznaje dva osnovna pokreta: pokret u metru (po dobama) i pokret u ritmu (na svaki slog teksta).	1a. Stvara kombinacijom riječi, instrumenta i pokreta.	1a. Kombinuje i osmišljava pokrete uz primjere različitih muzičkih vrsta.	1a. Analizira razlike i sličnosti u djelima u kojim su povezane muzika, ples i drama (opere, baleti, muzički igrokazi, mjuzikli, filmska muzika itd.).	1a. Stvara različite muzičke aktivnosti u skladu s vlastitim interesima i sklonostima (pjevanje, sviranje, ples i pokret, drama). 1b. Reproduciraju plesnu koreografiju različitih djela klasične, tradicionalne i popularne muzike u grupi ili u paru.
2a. Razvija osjećaj za ritam i koordinaciju pokreta zvukovima koji ga okružuju i koje proizvodi.	2a. Osmišljava muzički igrokaz. 2d. Razvija osjećaj za ritam pokretima tijela uz Orffov instrumentarij.	2a. Razvija muzičku kreativnost i vještine koristeći instrumente i koreografiju plesa.	2a. Improvizuje na muzičke teme. 2c. Osmišljava i izvodi pratnje (instrumentalne i plesne) za slušane melodije.	2a. Pronalazi nova rješenja u interpretaciji muzike. 2b. Eksperimentišu sa zvukovima (tonovima i šumovima). 2c. Stvara različite ritamske primjere.
3a. Daje inicijativu i učestvuje u organizovanju muzičkih igara (samostalno ili u grupi). 3b. Prepoznaje važnost javnog nastupa i stiče samopouzdanje.	3a. Nastupa na internim i javnim priredbama izvođeci pjesme i plesne dramatisacije (priče, bajke, basne, narodne plesove).	3a. Učestvuje u organizovanju različitih igrokaza. 3c. Nastupa samostalno i u grupi te izvodi pojedine pjesme/kompozicije.	3a. Reproduciraju samostalno i u ansambli, koristeći svoj glas ili instrument precizno jasno, uz kontrolu i izražajno.	3a. Nastupa u školi i izvan nje (pjevanje, sviranje, ples, stvaralaštvo). 3b. Daje kritički osvrt na izvedeni muzički program.
Oblasti, komponente i ishodi učenja za umjetničko područje				
STVARALAŠTVO I PRODUKCIJA				
Ishodi učenja za:				
Osnovna izražajna sredstva i principi likovne umjetnosti				
1. analizira osnovna izražajna sredstva i principe u vlastitom i tuđem stvaralaštvu te umjetničkim djelima				
2. procjenjuje i uspoređuje likovne principe u svom okruženju				
3. likovno oblikuje cjeline polazeći od likovnih principa.				
Likovni mediji i tehnike				
1. istražuje različite likovne medije, tehnike i alate u vlastitom vizualnom izražavanju				
2. istražuje likovne medije, tehnike i alate u umjetničkim djelima				
3. povezuje stečeno iskustvo i vještine sa znanjem iz drugih oblasti i u vlastitom životu.				
Stvaralački/istraživački proces				
1. predlaže idejna rješenja i inovacije				
2. procjenjuje i primjenjuje faze radnog (stvaralačkog i istraživačkog) procesa				
3. stvara kreacije i rekonponira				
PROMIŠLJANJE I REFLEKSIJA				
Ishodi učenja za:				

<p>Promišljanje i refleksija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. promatra i percipira, istraživački, različite vizualne i likovne sadržaje 2. koristi vizualni jezik u vlastitom likovnom i verbalnom izražavanju 3. primjenjuje vlastitu vizualnu pismenost u svakodnevnom životu
<p>Znanje o umjetnosti</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. istražuje djela i različite vrste likovnih i vizualnih umjetnosti 2. utvrđuje važnost i ulogu kulturno-umjetničkih institucija 3. analizira kako različiti konteksti utiču na likovnu umjetnost (stilske karakteristike) 4. primjenjuje znanje o teoriji umjetnosti u istraživanju umjetničkih djela
<p>Doživljaj, analiza djela i kritički osvrt</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. analizira umjetnička djela donoseći vlastiti kritički stav 2. daje kritički osvrt i vrednuje vlastiti i tuđi stvaralački i istraživački rad 3. uspoređuje likovna djela i vizualne pojave iz neposrednog okruženja uspostavljajući kvalitativne odnose 4. analizira primjere kulturne baštine u BiH te kritički procjenjuje važnost njenog očuvanja 5. donosi kritički sud o kulturno-umjetničkim događajima
<p>ESTETIKA, KONSTRUKCIJA, FUNKCIJA</p>
<p>Ishodi učenja za:</p>
<p>Aktivan odnos prema vizualnoj okolini</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. istražuje prostor primjenjujući znanje o arhitektonskim djelima i urbanističkim cjelinama (u neposrednoj okolini) 2. utvrđuje važnost kvalitetnog oblikovanja i estetike upotrebnih predmeta primjenjujući znanje o primijenjenim umjetnostima i dizajnu 3. analizira vizualne znakove primjenjujući znanje o vizualnoj komunikaciji
<p>Interakcija i komunikacija u umjetnosti</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. utvrđuje važnost likovne umjetnosti kao oblika komunikacije u vlastitom i tuđem stvaralaštvu 2. analizira kako kreativni procesi, elementi umjetničkoga djela, principi dizajna pridonose komuniciranju poruke umjetničkog djela 3. istražuje različite kriterije za interpretaciju i vrednovanje umjetničkih djela
<p>Društvena uloga umjetnosti</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. utvrđuje važnost i ulogu likovne umjetnosti i umjetnika u pojedinim društvima, kulturama, civilizacijama i vremenskim periodima 2. daje kritički osvrt na međuticaj likovne umjetnosti i društva 3. utvrđuje važnost kulturno-umjetničke baštine u oblikovanju osobnog identiteta
<p>SLUŠANJE I UPOZNAVANJE MUZIKE</p>
<p>Ishodi učenja za:</p>
<p>Muzički stilski periodi</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. objašnjava komponente pojedinih muzičkih stilova i oblika 2. prepoznaje muzička djela kompozitora kroz stilove 3. utvrđuje estetsku važnost muzike
<p>Vokalna i instrumentalna muzika</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. razlikuje vokalnu, instrumentalnu i vokalno-instrumentalnu muziku 2. razlikuje vrste pjevačkih glasova te reproducira solo i grupno pjevanje 3. prepoznaje muzičke instrumente i sastave
<p>STVARALAŠTVO I REPRODUKCIJA</p>
<p>Ishodi učenja za:</p>
<p>Pjevanje po sluhu i notnom tekstu</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. razvija muzikalnost i muzičko pamćenje 2. razvija intonativno tačno pjevanje i muzičku pismenost
<p>Sviranje po notnom tekstu i improvizacija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. primjenjuje notni zapis na instrumentariju 2. razvija muzičku pismenost 3. reproducira grupno muziciranje (hor i instrumentalni sastavi)
<p>ELEMENTI MUZIČKE KREATIVNOSTI</p>
<p>Ishodi učenja za:</p>
<p>Stvaranje i vizualizacija muzike</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. opisuje muziku kroz likovno i tekstualno izražavanje 2. primjenjuje stečena znanja u muzičkoj teoriji i praksi (kombinuje riječi, instrumente i zvuk) 3. objašnjava ulogu muzike u društvu i važnost njene primjene u medijima
<p>Aspekti izvođenja</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kombinuje elemente plesa, drame i muzike 2. improvizuje zvuk rukama, nogama, instrumentima kojim raspolaže 3. izvodi javne nastupe - produkcija i reprodukcija muzike

KLJUČNE KOMPETENCIJE - PROŽIMAJUĆE TEME ZA UMJETNIČKO PODRUČJE

Ključna kompetencija	Prožimajući pokazatelji (indikatori)
Jezičko-komunikacijska kompetencija na maternjem jeziku	<ul style="list-style-type: none"> - čita, razumije i analizira književne i informativne tekstove, - piše razne vrste teksta za različite namjene i publiku, - priča i sluša radi prenosa i razumijevanja informacija sa uvažavanjem efikasno u različitim situacijama i u različite svrhe u konstruktivnom i kritičkom dijalogu, - piše složene tekstove, - kritički ocjenjuje komunikacije u različitim oblicima, - izražava pozitivne stavove i pokazuje vještine za efikasnu međukulturalnu komunikaciju.
a. Matematička pismenost	<ul style="list-style-type: none"> - sposobnost i spremnost korištenja matematičkih oblika mišljenja (logičko i prostorno razmišljanje) i prikazivanja (formula, modela, konstrukcija, grafikona/dijagrama) koji imaju univerzalnu primjenu kod objašnjavanja i opisivanja stvarnosti; - poznavanje matematičkih pojmova i koncepata, uključujući najvažnije geometrijske i algebarske teoreme; - poštivanje istine kao temelja matematičkog razmišljanja.
b. Kompetencija u nauci i tehnologiji	<ul style="list-style-type: none"> - sposobnost razumijevanja i primjene (dekodiranje, tumačenje i razlikovanje) raznih vrsta prikazivanja matematičkih elemenata, fenomena i situacija, odabir i zamjena načina prikazivanja ako i kada je to potrebno; - sposobnost i spremnost da se upotrijebe znanja i metodologija da bi se objasnila priroda. Kompetencija u tehnologiji se tumači kao primjena znanja da bi se promijenilo prirodno okruženje u skladu sa ljudskim potrebama; - razumijevanje odnosa između tehnologije i drugih područja: naučni napredak (npr. u medicini), društvu (vrijednosti, moralna pitanja), kulturi (npr. multimediji), ili okruženju (zagađenost, održivi razvoj); - spremnost sticanja znanja iz prirodnih nauka i interes za nauku, te naučnu i tehnološku karijeru.
Informatička pismenost (informaciona, medijska, tehnološka)	<ul style="list-style-type: none"> - kritičko korištenje informaciono-komunikacijske tehnologije za pridobijanje, vrednovanje i pohranjivanje informacija, za produkciju, predstavljanje i razmjene informacija i za učestvovanje u virtualnim društvenim mrežama; - svjest o razlikama između realnog i virtualnog svijeta; - upotreba tehnologije u svrhu razvoja kreativnosti, inovativnosti i uključivanja u društvo, korištenje tehnologije za podršku kritičkog načina razmišljanja; - poštovanje privatnosti kod korištenja društvenih mreža poštivanje etičkih načela, prepoznavanje pouzdanosti i valjanosti pridobijenih informacija, upotreba mreža za širenje horizonta.
Učiti kako se uči	<ul style="list-style-type: none"> - Razvijanje suodgovornosti za vlastito učenje, samoprocjena i definisanje vlastitih ciljeva učenja; - razvijanje svjesti o vlastitim mogućnostima i o vlastitim jakim i slabim stranama, stilovima učenja, inteligencijama kao i sposobnosti identifikovanja sopstvenih potreba radi primjene sopstvenih strategija i procedura u procesu učenja; - Razvijanje sposobnosti popravljanja, poboljšavanja (samoregulacija): <ul style="list-style-type: none"> - predplaniranje, izvršenje, kontrola, korekcija različitih oblika komunikativnih aktivnosti (recepcije, interakcije, produkcije, medijacije); - Upotreba različitih metoda i strategija učenja: <ul style="list-style-type: none"> - poznavanje i svjesno korištenje različitih strategija učenja; - omogućavanje učeniku da stekne sposobnost otkrivanja svog najuspješnijeg i najbržeg načina za učenje, da odabere različite mogućnosti i da najbolje primijeni u praksi; - razvijanje kritičkog stava do toga, što učenik u školi uči i do vlastitog procesa učenja; - sposobnost organizacije i uređivanje vlastitog učenja, razvijanje upornosti; - razvijanje samomotivacije, samopouzdanja, potrebe po kontinuiranom učenju.
Socijalna i građanska kompetencija	<ul style="list-style-type: none"> - prepoznavanje vlastitih emocija, zanimanje za i poštovanje drugih kultura; - razumijevanje vlastitog narodnog identiteta i sebe kao pripadnika određene zajednice i u interakciji s kulturnim identitetom Evrope i ostatka svijeta; - svijest o evropskom i svjetskom kulturnom naslijeđu i o kulturnoj i jezičkoj raznolikosti svijeta; - poznavanje lingvističkih i kulturnih posebnosti društva i zajednica, u kojim se govori određeni strani jezik; - razvijanje svjesnosti i razumijevanja sociokulturnih i međukulturnih pravila i normi upotrebe stranog jezika, i razvijanje odgovarajućih strategija za komunikaciju, interpretaciju i korištenje poruka u skladu sa ovim pravilima i normama (sociolingvistička kompetencija); - uvažavanje karakterističnih crta društvenih odnosa (pozdravi, način obraćanja); - uvažavanje pravila lijepog ponašanja (izraziti zahvalnost, naklonost, podijeliti brigu, radost, itd.); - uvažavanje razlika u jezičkim registrima (nivoi formalizma); - sposobnost prepoznavanja dijalekta i akcenta (naglasa) kroz leksičke, gramatičke, fonološke, glasovne, paralingvističke elemente (npr. govor tijelom); - konstruktivno komuniciranje i poštovanje u društvenim situacijama, kvalitetna međuosobna komunikacija.
Samoinicijativa i poduzetnička kompetencija	<ul style="list-style-type: none"> - upravlja projektima - prepoznavanje vlastitih jakih i slabih strana - rad u timovima na kooperativan i fleksibilan način - konstruktivno saradivanje u aktivnostima i upotreba vještina grupnog rada - upravljanje rizikom i razvijanje svijesti o odgovornosti.
Kulturna svijest i kulturno izražavanje	<ul style="list-style-type: none"> - izbjegavanje stereotipa, primanje kompromisa, razvijanje osobnog integriteta i poštovanje integriteta drugih, primjerno samopouzdanje; - konstruktivno izražavanje vlastitog mišljenja i frustracija, sposobnost empatije; - poznavanje najznačajnijih kulturnih dostignuća, uključujući i popkulturu, vrednovanje umjetničkog rada i kulturnih događaja; - uvažavanje i uživanje u umjetničkim djelima i izvođenjima i razvijanje osjećaja za lijepo.
Kreativno-produktivna kompetencija	<ul style="list-style-type: none"> - Razvijanje kompleksnog mišljenja: <ul style="list-style-type: none"> - sazimanje, generaliziranje, podrška upotrebi viših kognitivnih sposobnosti, kao što su analiza, sinteza, vrednovanje, upotreba kritičkog mišljenja (razlikovanje između činjenica i mišljenja, argumentovanje teza); - upotreba logičnog strukturiranja i nizanja argumenata - Razvijanje kreativnosti i potrebe za izražavanje te osjećaj za estetske vrijednosti: <ul style="list-style-type: none"> - proizvodnja i povezivanje različitih ideja, proizvodnja pretpostavki i različitih proizvoda; - Razvijanje otvorenosti različitog kulturnog izražavanja i pripremljenosti za razvijanje vlastite kreativnosti i sposobnosti izražavanja: <ul style="list-style-type: none"> - sposobnost tolerisanja suprotnih ideja; - donošenje zaključaka nezavisno; - razvijanje pozitivnog stava i spremnosti za relativiziranje sopstvenog stanovišta i sistema vrijednosti, razvijanje spremnosti za otklon u odnosu na ustaljena ponašanja prema drugim kulturama; - Podrška radoznalosti, želji za novim znanjima: <ul style="list-style-type: none"> - omogućavanje izražavanja vlastitih misli, ideja, emocija; - razvijanje sposobnosti posmatranja, učestvovanja i integrisanja novih iskustava i spremnosti za mijenjanje prethodnih-

Literatura za umjetničko područje

- Blacking, John (1976.) *How Musical is Man?* London: University of Washington Press.
- Buble, Nikola (2004.) *Kulturološki pristup glazbi*. Split: Umjetnička akademija Sveučilišta u Splitu, Ogranak Matice hrvatske Split.
- Rihtman-Auguštin, Dunja (1984.) *Struktura tradicijskog mišljenja*. Zagreb: Školska knjiga.
- Smjernice za umjetnički odgoj, Prva svjetska konferencija o umjetničkom odgoju, Lisabon: UNESCO, 2006.
http://www.hcdo.hr/wp-content/uploads/2009/09/Smjernice_UNESCO_o_umjetnickom_odgoju_06.pdf
- Arts and Cultural Education at School in Europe, Brussels: Eurydice, Education, Audiovisual & Culture Executive Agency, 2009.
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/the_matic_reports/113en.pdf
- Seoul Agenda: Goals for the Development of Arts Education, The Second World Conference on Arts Education, Seoul: UNESCO, 2010.
http://portal.unesco.org/culture/en/files/41117/127981060855Seoul_Agenda_Goals_for_the_Development_of_Arts_Education.pdf/Seoul+Agenda_Goals+for+the+Development+of+Arts+Education.pdf
- National Core Curriculum For Basic Education 2004: National Core Curriculum For Basic Education Intended For Pupils Subject To Compulsory Education, Helsinki: Finnish National Board of Education, 2004., str. 233-238.
- National Core Curriculum for Upper Secondary Schools 2003: National Core Curriculum for General Upper Secondary Education Intended for Young People, Helsinki: Finnish National Board of Education, 2003., str. 204-207.
- Curriculum for the compulsory school, preschool class and the recreation centre, Stockholm, 2011., str. 22-32.
- Upper Secondary School 2011, Stockholm, 2011., str. 207-214.
- National curriculum for basic schools, Tallinn: Government of the Republic, 2011., str. 20-26.
- Subject field: Art subjects, u: National curriculum for upper secondary schools, Tallinn: Government of the Republic, 2011., str. 1- 4, 10-16. http://www.ibe.unesco.org/curricula/estonia/er_usfw_2011_eng.pdf
- Framework Education Programme for Basic Education, Prag, 2007., str. 70-72.
- Framework Education Programme for Secondary General Education (Grammar Schools), Prag, 2007., str. 54-55.
- Art and design programmes of study: key stages 1 and 2, National curriculum in England, 2013.
<https://www.gov.uk/government/publications/national-curriculum-in-england-art-and-design-programmes-of-study>
- Art and design programmes of study: key stage 3, National curriculum in England, 2013. <https://www.gov.uk/government/publications/national-curriculum-in-england-art-and-design-programmes-of-study>
- Arts education (Elementary school) - Saskatchewan - Curricula. 2. Competency-based education - Saskatchewan. Ministry of Education, 2011., str. 1-17, 21, 22-24, 34.
https://www.curriculum.gov.sk.ca/webapps/moe-curriculum-BBLEARNS/index.jsp?lang=en&subj=arts_education&level=1
- Visual Art 10, 20, 30 Curriculum Requirements, Saskatchewan Education, 1996.
https://www.curriculum.gov.sk.ca/webapps/moe-curriculum-BBLEARNS/index.jsp?lang=en&subj=arts_education&level=1030
- <http://www.australiancurriculum.edu.au/the-arts/visual-arts/curriculum/f-10?layout=1>
- Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, 2011., str. 152-188.
http://www.azoo.hr/images/stories/dokumenti/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf
- Prijedlog Nacionalnog kurikulumu nastavnoga predmeta Likovna kultura i Likovna umjetnost, Zagreb: Cjelovita kurikulumna reforma, 2016.
<http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/03/Likovna-kultura-i-Likovna-umjetnost.pdf>
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Nastavni plan i program za osnovnu školu. Zagreb, kolovoza 2016. godine: <file:///C:/Users/HOME/Downloads/Nastavni%20plan%20i%20program%20za%20OS.pdf>; (23.9.2016.).
- Nacionalni kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura i Glazbena umjetnost. Zagreb, veljače 2016. godine: <http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/03/Glazbena-kultura-i-glazbena-umjetnost.pdf>; (8.9.2016.).
- Nacionalni kurikulum nastavnog predmeta (osnovno i srednje obrazovanje) Glazbena kultura i Glazbena umjetnost: <http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/03/Glazbena-kultura-i-glazbena-umjetnost.pdf>; (8.9.2016.). - printano
- Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednje obrazovanje - Republika Hrvatska - Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa: http://mzos.hr/datoteke/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf; (8.9.2016.). - (str. 208 - umjetničko područje) - (str. 212-213 - glazbena kultura i umjetnost)
<https://www.nevvo.hr>; (22.9.2016.).
<http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/03/Okvir-za-vrednovanje.pdf>; (22.9.2016.).
- Department for Education. The national curriculum in England. Key stages 1 and 2 framework document. September 2013.
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/425601/PRIMARY_national_curriculum.pdf; (4.9.2016.).
- Statutory curriculum in England: music programmes of study. Published 11 September 2013. Contents: Key stage 1; Key stage 2; Key stage 3. <https://www.gov.uk/government/publications/national-curriculum-in-england-music-programmes-of-study/national-curriculum-in-england-music-programmes-of-study>; (3. 9. 2016.).
- Government of western Australia. School Curriculum and Standards Authority. Music. Rationale. <http://k10outline.scsa.wa.edu.au/data/print-to-pdf/api.php?url=http%3A%2F%2Fk10outline.scsa.wa.edu.au%2Fhome%2Fprint-to-pdf%2Fprint-to-pdf%3FcourseID%3D51004%2C>; (4.9.2016.).
- Okvir nacionalnog kurikulumu - osnovi učenja i nastave (za obuke i ogleđnu primenu): <http://www.osdositej.edu.rs/222.pdf>; (8.9.2016.).
- Strategija razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine (Službeni glasnik RS, br. 107/2012): <http://www.vtsnis.edu.rs/StrategijaObrazovanja.pdf>; (8.9.2016.).
<http://www.rpz-rs.org/277/rpz-rs/NPP/za/predskolsko-obrazovanje/i/vaspitanje#.V9EvniH97IW>; (8.9.2016.).

<http://www.mozks-ksb.ba/Dokumenti/OpciDokumenti/Nastavni%20plan%20i%20program%20na%20hrvatskome%20jeziku%20za%20gimnazije%20u%20u%20Bosni%20i%20Hercegovini.pdf>; (22.9.2016.).

<http://www.rpz-rs.org/jezik/lat#.V9Ew7ih97IW>; (8.9.2016.).

Program predškolskog vaspitanja i obrazovanja:

http://www.rpz-rs.org/sajt/doc/file/web_portal/05/5.1/Program%20predškolskog%20vaspitanja%20i%20obrazovanja.pdf; (8.9.2016.).

NPP za osnovno obrazovanje i vaspitanje:

<http://www.rpz-rs.org/21/rpz-rs/NPP/za/osnovno/obrazovanje/i/vaspitanje#.V9Ev5yh97IV>; (8.9.2016.).

NPP za srednje obrazovanje i vaspitanje:

<http://www.rpz-rs.org/22/rpz-rs/NPP/za/srednje/obrazovanje/i/vaspitanje#.V9Ewryh97IU>; (8.9.2016.).

Federalni Okvirni NPP za devetogodišnju osnovnu školu u Federaciji BiH:

http://www.sobih.ba/siteoo/images/stories/galerije/Zakonska_akta/okvini%20npp.pdf; (8.9.2016.).

Pedagoški zavod tuzlanskog kantona:

<http://pztz.ba/Page.aspx?id1=62>; (21.9.2016.) – predškolsko, 1.- 9. razreda OŠ i srednje obrazovanje

NPP za gimnazije na hrvatskom jeziku u BiH:

<http://www.mozks-ksb.ba/Dokumenti/OpciDokumenti/Nastavni%20plan%20i%20program%20na%20hrvatskome%20jeziku%20za%20gimnazije%20u%20u%20Bosni%20i%20Hercegovini.pdf>; (21.9.2016.).

Federalni Okvirni NPP za devetogodišnju osnovnu školu u Federaciji BiH:

http://www.sobih.ba/siteoo/images/stories/galerije/Zakonska_akta/okvini%20npp.pdf; (8.9.2016.).

Pedagoški zavod tuzlanskog kantona:

<http://pztz.ba/Page.aspx?id1=62>; (21.9.2016.) – predškolsko, 1.- 9. razreda OŠ i srednje obrazovanje

Zavod za školstvo:

<http://www.zzs.gov.me/naslovna/programi>; (8.9.2016.).

<http://www.zzs.gov.me/naslovna/programi/predškolsko>; (8.9.2016.).

<http://www.zzs.gov.me/naslovna/programi/osnovno>; (8.9.2016.).

<http://www.zzs.gov.me/naslovna/programi/gimnazija>; (8.9.2016.).

<http://www.zzs.gov.me/naslovna/programi/sss>; (8.9.2016.).

http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/vrtci/pdf/vrtci_kur.pdf; (8.9.2016.). - (str. 23 - umetnost-glasba).

Izdavač:

Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje

Za izdavača:

Maja Stojkić, direktorica Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje

Lektura:

Jasminka Nalo

DTP:

APOSO

Na temelju članaka 8. i 10. Zakona o Agenciji za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje ("Službeni glasnik BiH", broj 88/07), na prijedlog ravnateljice Agencije, Odbor Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, na 14. sjednici održanoj 10.IV.2017., donosi

ODLUKU

O ODOBRAVANJU ZAJEDNIČKE JEZGRE NASTAVNIH PLANOVA I PROGRAMA ZA UMJETNIČKO PODRUČJE DEFINIRANE NA ISHODIMA UČENJA

Članak 1.

(Predmet Odluke)

Odobrava se Zajednička jezgra nastavnih planova i programa za umjetničko područje definirana na ishodima učenja (u daljnjem tekstu: ZJNPP za umjetničko područje), koja je sastavni dio ove Odluke.

Članak 2.

(Sadržaj i primjena Odluke)

ZJNPP-a za umjetničko područje sadrži definirane ishode učenja za nastavne predmete koji proučavaju umjetničko područje i primjenjivat će se u osnovnim i srednjim školama u Bosni i Hercegovini.

Članak 3.

(Preporuka obrazovnim vlastima)

Daje se preporuka nadležnim obrazovnim vlastima da usklade primjenu odobrenog ZJNPP-a za umjetničko područje s nastavnim planovima i programima za osnovno i srednje obrazovanje te omoguće primjenu ZJNPP-a za umjetničko područje u osnovnim i srednjim školama na području iz svoje nadležnosti.

Članak 4.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu sljedećeg dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-07-1-289/17
12. travnja 2017. godine
Mostar

Predsjedateljica
Zdenka Leženić, v. r.

ZAJEDNIČKA JEZGRA NASTAVNIH PLANOVA I PROGRAMA ZA UMJETNIČKO PODRUČJE DEFINIRANA NA ISHODIMA UČENJA

Mostar, 2017.

Zajednička jezgra nastavnih planova i programa za umjetničko područje definirana na ishodima učenja Kordinatorica projekta:

Mr. sc. **Marija Naletilić**

Voditeljica projekta:

Danica Vasilj

Konzultantice:

Dr. sc. **Josipa Alviž**

Mag. art. **Lidija Vlatić-Mandarić**

Projektni tim:

Maja Stojkić, ravnateljica Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje

Marija Naletilić, šefica Odjela za Zajedničku jezgru nastavnih planova i programa

Danica Vasilj, stručna savjetnica za razrednu nastavu

Branka Popić, zamjenica voditeljice, stručna savjetnica za društvene znanosti

Prijevod s engleskoga jezika:

Svjetlana Bjelić, prevoditeljica i izvršna asistentica

Radna skupina:

mr. sc. Marija Naletilić, Danica Vasilj, mr. sc. Branka Popić, mr. slikarstva Tajma Guzin, dr. sc. Maja Hrvanović, Aida Velić, Jadranka Bešo, Iva Sušac, Marjana Brkan, Toni Zloj, ...

Alma Polić, Tihana Miškić, Mirjana Šarić, Nedim Talić, Kristina Soldo, Anela Bračić i Mubera Muminagić.

Projekt podržala organizacija Save the Children u BiH.

Napomena

Izrazi koji su napisani samo u jednome gramatičkom rodu odnose se podjednako na ženski i muški rod.

UVOD

Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje (APOSO) izradila je Zajedničku jezgru nastavnih planova i programa (ZJNPP) za umjetničko područje definiranu na ishodima učenja prema već utvrđenoj metodologiji razvoja Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa, odnosno definirane su oblasti koje se sastoje od komponenti, a za svaku su komponentu definirani ishodi učenja¹ te za svaki ishod učenja pokazatelji koji odražavaju stupanj dostizanja istih. Pokazatelji su definirani sukladno razvojnome uzrastu djeteta na kraju predškolskoga odgoja i obrazovanja (uzrast od 5 do 6 godina), na kraju trećega razreda (uzrast od 8 do 9 godina), na kraju šestoga razreda (uzrast od 11 do 12 godina), na kraju devetogodišnjega odgoja i obrazovanja (uzrast od 14 do 15 godina) i na kraju srednjoškolskoga obrazovanja (uzrast od 18 do 19 godina). U razdoblju od rujna do kraja studenoga 2016. godine realiziran je proces izradbe dokumenta, a u prosincu 2016. završeni su okrugli stolovi na kojima su odgojitelji, učitelji, nastavnici i profesori, koji su izravno uključeni u odgojno-obrazovni proces, imali uvid u isti i priliku komentirati ga, nakon čega je urađena revizija te potom izradba konačne verzije dokumenta.

Polazišna osnova za izradbu Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa za umjetničko područje definirane na ishodima učenja jest Identifikacija ključnih kompetencija i životnih vještina u BiH (2011.) te rezultati analize važećih NPP-a u BiH, Kanadi, Australiji, Velikoj Britaniji, Finskoj, Sloveniji, Srbiji, Crnoj Gori i Hrvatskoj.

Tijekom definiranja Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa za umjetničko područje definirane na ishodima učenja sudjelovali su predstavnici pedagoških zavoda, Zavoda za školstvo Mostar, odgajatelji, učitelji, nastavnici, srednjoškolski profesori, sveučilišni profesori i stručni savjetnici Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje.

Pri definiranju mjerljivih, konkretnih i jasnih ishoda učenja i pokazatelja² radna je skupina koristila aktivne glagole u prezentu na temelju revidirane Bloomove taksonomije, koji odražavaju znanje, vještine i stavove, odnosno kompetencije važne za život u 21. stoljeću.

Temelji su učenja umjetničkoga područja:

- razvijanje kreativnosti i kritičkoga mišljenja kod učenika kao metakompetencija nužnih za njihovu kvalitetnu integraciju u suvremeno društvo i nošenje sa složenim zahtjevima suvremenoga života
- razvijanje opažaja usvajanjem vizualnoga i likovnoga jezika kao preduvjeta vizualne pismenosti
- praktično i teorijsko upoznavanje likovnih tehnika i alata
- osposobljavanje za razumijevanje vizualne okoline, kritičko prosuđivanje i vrjednovanje te poticanje na aktivni doprinos njezinu oblikovanju
- poticanje na sudjelovanje u kulturnim i umjetničkim događajima, upoznavanje s različitim kulturnim institucijama i razvijanje pozitivnoga stava prema kulturnoj baštini, ističe se uloga likovne umjetnosti i

stvaralaštva u oblikovanju osobnoga identiteta učenika, identiteta njegove uže i šire zajednice te u širem društvenom kontekstu

- razvijanje kreativnosti, poticanje maštovitosti i sposobnosti iznalaženja višestrukih rješenja, učenje produkcije, razvoja i realizacije ideja, razvoja kritičnosti i sposobnosti argumentacije, njegovanje individualnih osobnosti učenika i njegove potrebe za stvaranjem i istraživanjem
- razumijevanje multikulturalnosti kao vrijednosti u suvremenim globalizacijskim procesima
- razvoj psihološkoga načela koje uzima u obzir činjenicu da učenici vole glazbu i da se njome žele aktivno baviti (pjevati, svirati), naravno koliko je to moguće, jer njihova dob, potom i škola, nisu samo vrijeme i mjesto pripreme za život, nego su i život sam
- razvoj kulturno-estetskoga načela koje polazi od toga da nastava glazbe učenika treba pripremati za život, tj. osposobljavati ga da već za vrijeme, ali i nakon škole, bude kompletan korisnik glazbene kulture
- upoznavanjem glazbe vlastite kulture i glazbe svijeta učenici razvijaju svijest o različitim, ali jednako važnim pojedincima, narodima, kulturama, religijama i običajima, a smislenim povezivanjem sadržaja i integrativnim pristupom glazbenim pojavama učenici usvajaju glazbeno-izražajne sastavnice, ideje, koncepte i načela organizacije glazbenoga djela.

Također, uključene su ključne kompetencije kao što su učiti kako se uči, socijalna i građanska kompetencija, matematička pismenost, kompetencija u znanosti i tehnologiji, informatička pismenost, samoinicijativa i poduzetnička kompetencija, jezično-komunikacijska kompetencija, kulturna svijest i kulturno izražavanje i kreativno-produktivna kompetencija. Pobrojane ključne kompetencije uključene su u dokument kao prožimajuće teme za umjetničko područje u definiranim pokazateljima.³

Ciljevi su Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa za umjetničko područje definirane na ishodima učenja odgoj pažnje i opažaja; razvijanje vizualne i likovne pismenosti kroz usvajanje, razumijevanje i primjenjivanje osnovnih pojmova likovnoga jezika; razvijanje likovnoga/vizualnoga mišljenja učenika; upoznavanje različitih oblika i vrsta umjetničkoga izražavanja kroz praktičan i istraživački rad; razvijanje likovnoga stvaralaštva i kreativnoga mišljenja učenika kroz produkciju ideja i rješavanje problema; korištenje različitih oblika analitičke i kritičke refleksije na vlastito i tuđe likovno stvaralaštvo te umjetničko stvaralaštvo likovnih umjetnika; istraživanje i analiziranje utjecaja društveno-povijesnoga konteksta na različite pojave i mijene u likovnoj umjetnosti; istraživanje i analiziranje utjecaja likovne umjetnosti na društvene mijene u prošlosti i sadašnjosti i njezine uloge u popularnoj kulturi i svakodnevnome životu; upoznavanje učenika s vrijednostima umjetničke i kulturne baštine Bosne i Hercegovine, s važnošću njezina očuvanja i njezinim mjestom u globalnome umjetničkom i kulturnom kontekstu; upoznavanje s različitim muzejsko-galerijskim, umjetničkim, znanstvenim i kulturnim institucijama kao alternativnim mjestima poučavanja koja omogućuju neposredni dodir s umjetničkim djelima, susret s umjetnicima i različitim stručnjacima iz umjetničkoga i kulturnoga područja te provedbu različitih stvaralačkih i odgojno-obrazovnih aktivnosti; te potom stvoriti temeljna znanja i pozitivan odnos prema glazbenoj kulturi svoga i drugih naroda; razlikovati i vrjednovati glazbena umjetnička djela različitih stilskih razdoblja; primjenjivati osnove pismenosti u području glazbene kulture i

¹ Vidjeti u prilogu 1. Oblasti, komponente i ishodi učenja i prilogu 1.1. Shema oblasti i komponente.

² Brojevi definiranih ishoda u dokumentu prate pokazatelje pod istim brojem, ali za različiti uzrast.

³ Vidjeti u prilogu 2. Ključne kompetencije - prožimajuće teme za oblasti umjetničkoga područja.

umjetnosti; razvijati komunikacijske vještine preko glazbenoga umjetničkog izraza; razvijati razumijevanje i osobnu odgovornost za stvaralački proces i moći kritički procijeniti vlastiti glazbeni izraz i izraz drugih; razvijati suradničke odnose i empatiju u zajedničkim aktivnostima i stvaralačkom radu s vršnjacima; razvijati kreativnost kao metakompetencije; razvijati zanimanje,

estetsko iskustvo i osjetljivost te kritičnost za vizualnu, filmsku, medijsku, govornu, dramsku, plesnu i posebice glazbenu umjetnost i izražavanje; razvijati pozitivan stav i skrb za glazbenu estetiku i kulturu životne okoline te aktivno sudjelovanje u kulturnome glazbenom životu zajednice i razvijati razumijevanje odnosa između glazbene umjetnosti i stvarnosti.

Zajednička jezgra nastavnih planova i programa za umjetničko područje definirana na ishodima učenja

OBLAST:		I. STVARALAŠTVO I PRODUKCIJA		
Komponenta:		1. Osnovna izražajna sredstva i načela likovne umjetnosti		
Ishodi učenja:				
1. analizira osnovna izražajna sredstva i načela u vlastitome i tuđemu stvaralaštvu te umjetničkim djelima				
2. procjenjuje i uspoređuje likovna načela u svome okružju				
3. likovno oblikuje cjeline polazeći od likovnih načela.				
Pokazatelji, sukladno uzrastu učenika, za:				
kraj predškolskoga odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjega odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1.a uočava likovne elemente na odabranim umjetničkim djelima 1.b razlikuje likovne elemente uz pomoć odgajatelja	1.a opisuje osnovna izražajna sredstva i načela u vlastitome i tuđemu stvaralaštvu te u zadanim/odabranim umjetničkim djelima	1.a objašnjava izražajna sredstva i načela likovne forme u vlastitome i tuđemu stvaralaštvu te u zadanim/odabranim umjetničkim djelima	1.a analizira izražajna sredstva i načela likovne forme u vlastitome i tuđemu stvaralaštvu te njemu poznatim umjetničkim djelima	1.a daje kritički osvrt na izražajna sredstva i načela likovne forme u njemu poznatim i novim umjetničkim djelima
2.a doživljava svim osjetilima likovna načela u neposrednome okružju uz poticaj i potporu 2.b opisuje jednostavnim riječima likovna načela u neposrednome okružju na zadanim primjerima uz poticaj i potporu	2.a doživljava svim osjetilima likovna načela u neposrednome okružju i opisuje ih na zadanim primjerima	2.a uspoređuje likovna načela na primjerima u neposrednome okružju	2.a analizira likovna načela na primjerima u neposrednome okružju	2.a funkcionalno i estetski primjenjuje usvojeno znanje o likovnim načelima na primjerima u neposrednome okružju
3.a oblikuje jednostavnije cjeline uz poticaj i potporu	3.a oblikuje jednostavnije cjeline polazeći od postavljenoga likovnog problema	3.a oblikuje cjeline u skladu s postavljenim likovnim problemom	3.a stječe vještine likovnoga oblikovanja polazeći od razumijevanja jedinstva likovnih načela	3.a inovira, varira i eksperimentira u oblikovanju cjelina polazeći od razumijevanja jedinstva likovnih elemenata.
Komponenta:		2. Likovni mediji i tehnike		
Ishodi učenja:				
1. istražuje različite likovne medije, tehnike i alate u vlastitome vizualnom izražavanju				
2. istražuje likovne medije, tehnike i alate u umjetničkim djelima				
3. povezuje stečeno iskustvo i vještine sa znanjem iz drugih oblasti i u vlastitome životu.				
Pokazatelji, sukladno uzrastu učenika, za:				
kraj predškolskoga odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjega odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1.a isprobava likovne medije, tehnike i alate uz poticaje i potporu	1.a isprobava samostalno likovne medije, tehnike i alate 1.b opisuje i izražava obilježja likovnih medija, tehnika i alata	1.a inventivno upotrebljava likovne medije, tehnike i alate u vlastitome stvaralaštvu	1.a eksperimentira s likovnim medijima, tehnikama i alatima isprobavajući njihove mogućnosti 1.b istražuje vlastiti izraz	1.a kritički prosuđuje međuodnos likovnih medija, tehnika i alata te formalnih obilježja na primjerima njemu poznatih i novih umjetničkih djela te u vlastitome stvaralaštvu
2.a prepoznaje i imenuje neke od različitih likovnih medija, tehnike i alate uz poticaj i potporu	2.a imenuje i opisuje različite likovne medije, tehnike i alate	2.a objašnjava međuodnos između likovnih medija, tehnika i alata te formalnih obilježja na primjerima njemu poznatih umjetničkih djela	2.a analizira međuodnos između likovnih medija, tehnika i alata te formalnih obilježja na primjerima njemu poznatih umjetničkih djela	2.a kritički prosuđuje međuodnos likovnih medija, tehnika i alata te formalnih obilježja na primjerima njemu poznatih i novih umjetničkih djela
3.a prepoznaje povezanost vlastitoga iskustva i znanja o likovnim medijima i tehnikama kroz igru uz poticaj i potporu	3.a povezuje usvojeno znanje o likovnim medijima i tehnikama s vlastitim iskustvom uz poticaj i potporu kroz igru	3.a povezuje usvojeno znanje o likovnim medijima i tehnikama s vlastitim iskustvom uz poticaj i potporu	3.a povezuje usvojeno znanje o likovnim medijima, tehnikama i alatima sa znanjima iz drugih nastavnih predmeta te vlastitim iskustvom u svakodnevnome životu	3.a povezuje usvojeno znanje o likovnim medijima, tehnikama i alatima s vlastitim iskustvom.
Komponenta:		3. Stvaralački i istraživački proces		
Ishodi učenja:				
1. predlaže idejna rješenja i inovacije				
2. procjenjuje i primjenjuje faze radnoga (stvaralačkoga i istraživačkoga) procesa				
3. stvara kreacije i rekonponira.				
Pokazatelji, sukladno uzrastu učenika, za:				
kraj predškolskoga odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjega odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1.a odgovara na predložena idejna rješenja	1.a nadograđuje predložena idejna rješenja vlastitim inovacijama uz potporu	1.a nadograđuje predložena idejna rješenja vlastitim inovacijama	1.a izražava vlastiti doživljaj kroz umjetničku praksu koristeći različita likovna rješenja i inovacije uz potporu nastavnika	1.a izražava vlastita uvjerenja kroz umjetničku praksu koristeći različita likovna rješenja i inovacije
2.a prepoznaje faze stvaralačkoga procesa na temelju vlastitoga stvaralačkoga rada uz poticaj i potporu	2.a opisuje faze stvaralačkoga procesa na temelju vlastitoga stvaralačkog rada	2.a prepoznaje redosljed faza stvaralačkoga procesa i svjesno ih koristi u organizaciji vlastitoga rada	2.a analizira i primjenjuje faze stvaralačkoga procesa	2.a daje kritički osvrt na faze stvaralačkoga i istraživačkoga procesa
3.a kombinira vlastite kreacije uz poticaj i potporu	3.a rekonponira vlastitu kreaciju	3.a rekonponira predloženo rješenje	3.a reinterpretira ideju umjetničkih djela kroz vlastite kreacije i rekonpozicije	3.a reinterpretira ideju umjetničkih djela kroz

			samostalno prema zadanome mediju	vlastite kreacije i rekompozicije samostalno u odabranome mediju prema vlastitome izboru.
OBLAST:		2. PROMIŠLJANJE I REFLEKSIJA		
Komponenta:		1. Vizualno mišljenje i pismenost		
Ishodi učenja:				
1. promatra i percipira, istraživački, različite vizualne i likovne sadržaje				
2. koristi vizualni jezik u vlastitome likovnom i verbalnom izražavanju				
3. primjenjuje vlastitu vizualnu pismenost u svakodnevnome životu.				
Pokazatelji, sukladno uzrastu učenika, za:				
kraj predškolskoga odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjega odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1.a odgovara na različite vizualne i likovne sadržaje	1.a uočava redosljed faza istraživačkoga promatranja i uz veću potporu ih koristi pri opažanju odabranih vizualnih i likovnih sadržaja	1.a prepoznaje redosljed faza istraživačkoga promatranja i koristi ih pri opažanju odabranih vizualnih i likovnih sadržaja	1.a koristi faze istraživačkoga promatranja pri opažanju različitih vizualnih i likovnih sadržaja	1.a samoinicijativno i svjesno istraživački promatra i opaža različite vizualne i likovne sadržaje
2.a primjenjuje elementarnu likovnu terminologiju/likovni jezik uz poticaj i potporu	2.a primjenjuje odgovarajuću likovnu terminologiju/likovni jezik u opisu vlastitoga i tuđega stvaralaštva te na primjeru njemu poznatih umjetničkih djela uz potporu	2.a primjenjuje odgovarajuću likovnu terminologiju/likovni jezik u opisu vlastitoga i tuđega stvaralaštva te na primjeru njemu poznatih umjetničkih djela	2.a primjenjuje odgovarajuću likovnu terminologiju/likovni jezik u analizi vlastitoga i tuđega stvaralaštva te na primjeru njemu poznatih umjetničkih djela	2.a primjenjuje odgovarajuću likovnu terminologiju/likovni jezik u analizi i interpretaciji vlastitoga i tuđega stvaralaštva te na primjeru njemu poznatih i novih umjetničkih djela
3.a prepoznaje osnove vizualne pismenosti uz poticaj i potporu	3.a primjenjuje osnove vizualne pismenosti na zadanim primjerima iz svakodnevnoga života uz potporu	3.a primjenjuje osnove vizualne pismenosti na zadanim primjerima iz svakodnevnoga života	3.a uočava važnost vlastite vizualne pismenosti u svakodnevnim situacijama te osobnome razvoju (samopouzdanje, kritičnost, samosvijest)	3.a aktivno i kritički primjenjuje vlastitu vizualnu pismenost u svakodnevnim situacijama te kao sredstvo što kvalitetnije integracije u suvremeno društvo.
Komponenta:		2. Znanje o umjetnosti		
Ishodi učenja:				
1. istražuje djela i različite vrste likovnih i vizualnih umjetnosti				
2. utvrđuje važnost i ulogu kulturno-umjetničkih institucija				
3. analizira kako različiti konteksti utječu na likovnu umjetnost (stilske karakteristike)				
4. primjenjuje znanje o teoriji umjetnosti u istraživanju umjetničkih djela.				
Pokazatelji sukladno uzrastu učenika za:				
kraj predškolskoga odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjega odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1.a uočava i istražuje različite oblike likovnih i vizualnih umjetnosti kroz poticaj i potporu	1.a imenuje različite oblike likovnih i vizualnih umjetnosti 1.b razlikuje različite oblike likovnih i vizualnih umjetnosti	1.a opisuje različite oblike likovnih i vizualnih umjetnosti 1.b uspoređuje različite oblike likovnih i vizualnih umjetnosti	1.a analizira različite oblike likovnih i vizualnih umjetnosti	1.a interpretira različite oblike likovnih i vizualnih umjetnosti 1.b kritički vrjednuje različite oblike likovnih i vizualnih umjetnosti
2.a prepoznaje osnovne kulturno-umjetničke institucije iz neposrednoga okružja uz poticaj i potporu	2.a imenuje osnovne kulturno-umjetničke institucije na temelju neposrednoga iskustva	2.a razlikuje kulturno-umjetničke institucije u društvu na temelju neposrednoga iskustva	2.a objašnjava ulogu različitih kulturno-umjetničkih institucija u društvu na temelju neposrednoga iskustva	2.a kritički vrjednuje ulogu različitih kulturno-umjetničkih institucija u društvu
3.a nije primjenjivo	3.a nije primjenjivo	3.a nije primjenjivo	3.a opisuje glavne stilske karakteristike na njemu poznatim umjetničkim djelima uz potporu	3.a analizira glavne stilske karakteristike na njemu poznatim i novim umjetničkim djelima 3.b daje kritički osvrt na međuodnos između različitih konteksta i stilova umjetničkih djela
4.a nije primjenjivo	4.a nije primjenjivo	4.a nije primjenjivo	4.a primjenjuje osnovno znanje o teoriji umjetnosti u istraživanju umjetničkih djela uz potporu	4.a primjenjuje znanje o teoriji umjetnosti u istraživanju umjetničkih djela.
Komponenta:		3. Doživljaj, analiza djela i kritički osvrt		
Ishodi učenja:				
1. analizira umjetnička djela donoseći vlastiti kritički stav				
2. daje kritički osvrt i vrjednuje vlastiti i tuđi stvaralački i istraživački rad				
3. uspoređuje likovna djela i vizualne pojave iz neposrednoga okružja uspostavljajući kvalitativne odnose				
4. analizira primjere kulturne baštine u BiH te kritički procjenjuje važnost njezina očuvanja				
5. donosi kritički sud o kulturno-umjetničkim događajima.				
Pokazatelji, sukladno uzrastu učenika, za:				

kraj predškolskoga odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjega odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1.a izražava doživljajnu emociju promatrajući određena likovna djela uz poticaj i potporu	1.a opisuje svojim riječima osobni doživljaj djela temeljen na idejnim, tematskim, sadržajnim i formalnim elementima djela uz potporu	1.a opisuje osobni doživljaj djela temeljen na idejnim, tematskim, sadržajnim i formalnim elementima djela	1.a obrazlaže stavove o njemu poznatom likovnom djelu temeljene na njegovoj cjelovitoj analizi likovnoga djela	1.a odabire tipove analiza u svrhu izražavanja kritičkoga stava o djelu te argumentira odabir odgovarajuće vrste analize u interpretaciji likovnoga djela
2.a opisuje emocije koje u njemu izaziva vlastiti i tuđi rad jednostavnim riječima	2.a opisuje i uspoređuje doživljaj vlastitoga i tuđega rada jednostavnim riječima	2.a procjenjuje ishod ili rezultat vlastitoga i tuđega rada prema zadanim kriterijima	2.a daje kritički osvrt na vlastiti i tuđi rad prema zadanim kriterijima	2.a daje kritički osvrt na vlastiti i tuđi rad te ga argumentirano vrjednuje prema zadanim kriterijima
3.a prepoznaje kvalitativne odnose između likovnih djela i vizualnih pojava iz neposrednoga okružja prema zadanim kriterijima	3.a uočava kvalitativne odnose između likovnih djela i vizualnih pojava iz neposrednoga okružja prema zadanim kriterijima	3.a uspoređuje kvalitativne odnose između likovnih djela i vizualnih pojava iz neposrednoga okružja prema zadanim kriterijima	3.a daje kritički osvrt uspoređujući likovna djela i vizualne pojave iz neposrednoga okružja prema zadanim kriterijima uspostavljajući kvalitativne odnose	3.a daje kritički osvrt uspoređujući likovna djela i vizualne pojave iz neposrednoga okružja primjenom znanja o povijesno-umjetničkoj analizi uspostavljajući kvalitativne odnose
4.a prepoznaje ključne primjere kulturne baštine u BiH iz neposrednoga okružja uz poticaj i potporu	4.a opisuje svojim riječima ključne primjere kulturne baštine u BiH iz neposrednoga okružja	4.a objašnjava važnost kulturne baštine u BiH iz neposrednoga okružja	4.a potkrjepljuje argumentima važnost kulturne baštine temeljene na cjelovitoj analizi zadanih primjera kulturne i umjetničke baštine u BiH	4.a kritički procjenjuje važnost kulturne baštine u BiH na temelju analize pojedinih primjera iz neposrednoga iskustva 4.b predlaže vlastita rješenja zaštite kulturne baštine u BiH
5.a interpretira na različite načine svoj doživljaj određenoga kulturno-umjetničkoga događaja uz poticaj i potporu.	5.a opisuje svojim riječima doživljaj kulturnoga događanja	5.a objašnjava svojim riječima vlastito mišljenje o kulturnome događaju usmeno ili pismeno	5.a demonstrira kulturu posjećivanja izložaba i kulturnih događaja kontinuiranim bilježenjem svojih promišljanja o viđenome	5.a daje kritički osvrt na odabrani kulturni događaj potkrjepljujući argumentima važnost toga događaja za njega samoga, kao i za širu zajednicu 5.b sudjeluje aktivno u kulturno-umjetničkome životu na razini lokalne zajednice.

OBLAST: 3. ESTETIKA, KONSTRUKCIJA, FUNKCIJA

Komponenta: 1. Aktivan odnos prema vizualnoj okolini

Ishodi učenja:

1. istražuje prostor primjenjujući znanje o arhitektonskim djelima i urbanističkim cjelinama (u neposrednome okružju)
2. utvrđuje važnost kvalitetnoga oblikovanja i estetike uporabnih predmeta primjenjujući znanje o primijenjenim umjetnostima i dizajnu
3. analizira vizualne znakove primjenjujući znanje o vizualnoj komunikaciji.

Pokazatelji, sukladno uzrastu učenika, za:

kraj predškolskoga odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjega odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1.a istražuje neposredno prostor i uočava odnose elemenata kroz funkciju i estetiku na osnovi viđenoga te primjenjuje iskustva u vlastitome stvaralaštvu uz poticaj i potporu	1.a istražuje neposredno prostor i uočava odnose elemenata kroz funkciju i estetiku na osnovi viđenoga te primjenjuje iskustva u vlastitome stvaralaštvu uz potporu	1.a istražuje neposredno prostor i na temelju vlastita iskustva opisuje međuodnos funkcionalnosti i estetike u arhitekturi i urbanizmu te primjenjuje iskustva u vlastitome stvaralaštvu uz potporu	1.a istražuje neposredno prostor i na temelju vlastita iskustva analizira međuodnos funkcionalnosti i estetike u arhitekturi i urbanizmu te primjenjuje iskustva u vlastitome stvaralaštvu uz potporu	1.a istražuje neposredno prostor i na temelju vlastita iskustva utvrđuje važnost međuodnosa funkcionalnosti i estetike u arhitekturi i urbanizmu te primjenjuje iskustva u vlastitome stvaralaštvu i istraživačkome radu
2.a istražuje neposredno uporabne predmete i uočava odnose elemenata kroz funkciju i estetiku na osnovi viđenoga te primjenjuje iskustva u vlastitome stvaralaštvu uz poticaj i potporu	2.a istražuje neposredno uporabne predmete i uočava odnose elemenata kroz funkciju i estetiku te primjenjuje iskustva u vlastitome stvaralaštvu uz potporu	2.a opisuje međuodnos funkcionalnosti i estetike na njemu poznatim i odabranim primjerima uporabnih predmeta primjenjujući usvojeno znanje o primijenjenim umjetnostima u vlastitome stvaralaštvu uz potporu	2.a analizira međuodnos funkcionalnosti i estetike na njemu poznatim i odabranim primjerima uporabnih predmeta primjenjujući usvojeno znanje o primijenjenim umjetnostima i dizajnu u vlastitome stvaralaštvu	2.a daje kritički osvrt na međuodnos funkcionalnosti i estetike na njemu poznatim i odabranim primjerima uporabnih predmeta primjenjujući usvojeno znanje o primijenjenim umjetnostima i dizajnu u vlastitome stvaralaštvu
3.a istražuje vizualne znakove u neposrednome okružju kroz vlastito stvaralaštvo uz poticaj i potporu	3.a istražuje i opisuje različite vizualne znakove u neposrednome okružju primjenjujući usvojeno znanje u vlastitome stvaralaštvu uz poticaj i potporu	3.a opisuje utjecaj oblikovanja vizualnih znakova u komuniciranju odgovarajuće poruke primjenjujući usvojeno znanje u vlastitome stvaralaštvu	3.a analizira utjecaj likovnoga oblikovanja vizualnih znakova u komuniciranju odgovarajuće poruke primjenjujući usvojeno znanje u vlastitome stvaralaštvu	3.a procjenjuje ulogu vizualne komunikacije u medijima 3.b demonstrira vlastito poznavanje medija primjenjujući usvojeno znanje o vizualnim znakovima i vizualnoj komunikaciji u vlastitome stvaralaštvu i istraživanjima.

Komponenta: 2. Interakcija i komunikacija u umjetnosti

Ishodi učenja:

1. utvrđuje važnost likovne umjetnosti kao oblika komunikacije u vlastitome i tuđemu stvaralaštvu
2. analizira kako kreativni procesi, elementi umjetničkoga djela te načela dizajna pridonose komuniciranju poruke umjetničkoga djela

3. istražuje različite kriterije za interpretaciju i vrjednovanje umjetničkih djela.				
Pokazatelji, sukladno uzrastu učenika, za:				
kraj predškolskoga odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjega odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1.a izražava svoje misli i osjećanja likovnim jezikom (crta, slika, modelira...) 1.b opisuje svojim riječima poruku vlastitoga likovnog izraza uz poticaj i potporu 2.a nije primjenjivo	1.a opisuje svojim riječima željenu poruku vlastitoga rada 2.a opisuje svojim riječima na koji način likovni elementi umjetničkoga djela te njegove sadržajne značajke pridonose prenošenju/ komuniciranju i razumijevanju umjetnikove intencije i/ili poruke djela uz potporu	1.a objašnjava načine komuniciranja željene poruke u vlastitome i tuđemu stvaralaštvu 2.a objašnjava na koji način likovni elementi umjetničkoga djela te njegove sadržajne značajke pridonose prenošenju/ komuniciranju i razumijevanju umjetnikove intencije i/ili poruke djela	1.a analizira uspješnost komuniciranja željene poruke u vlastitome i tuđemu stvaralaštvu 2.a analizira na koji način likovni elementi umjetničkoga djela te njegove stilske i sadržajne značajke pridonose prenošenju/ komuniciranju i razumijevanju umjetnikove intencije i/ili poruke djela	1.a daje kritički osvrt o učinkovitosti likovnoga komuniciranja poruka u vlastitome stvaralaštvu. 2.a daje kritički osvrt na koji način likovni elementi umjetničkoga djela te njegove stilske i sadržajne značajke pridonose prenošenju/ komuniciranju i razumijevanju umjetnikove intencije i/ili poruke djela
3.a nije primjenjivo	3.a nije primjenjivo	3.a nije primjenjivo	3.a istražuje na koji način različite likovne pojave i oblici likovnoga stvaralaštva zahtijevaju različite kriterije za interpretaciju i vrjednovanje uz poticaj i potporu	3.a istražuje na koji način različite likovne pojave i oblici likovnoga stvaralaštva zahtijevaju različite kriterije za interpretaciju i vrjednovanje.
Komponenta:		3. Društvena uloga umjetnosti		
Ishodi učenja:				
1. utvrđuje važnost i ulogu likovne umjetnosti i umjetnika u pojedinim društvima, kulturama, civilizacijama i vremenskim razdobljima				
2. daje kritički osvrt na međuučjecaj likovne umjetnosti i društva				
3. utvrđuje važnost kulturno-umjetničke baštine u oblikovanju osobnoga identiteta.				
Pokazatelji, sukladno uzrastu učenika, za:				
kraj predškolskoga odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjega odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1.a nije primjenjivo	1.a nije primjenjivo	1.a opisuje ulogu likovne umjetnosti, spomeničke baštine i umjetnika u zajednici	1.a objašnjava značenje likovne umjetnosti i umjetnika u pojedinim društvima i kulturama	1.a istražuje ulogu i značenje likovne umjetnosti i umjetnika u pojedinim društvima i kulturama
2.a nije primjenjivo	2.a nije primjenjivo	2.a nije primjenjivo	2.a objašnjava utjecaj povijesnih i društvenih okolnosti na likovno stvaralaštvo na njemu poznatim likovnim djelima	2.a daje kritički osvrt o utjecaju povijesnih i društvenih okolnosti na likovno stvaralaštvo na njemu poznatim i novim likovnim djelima
3.a prepoznaje utjecaj kulturne baštine na vlastiti identitet	3.a uočava utjecaj kulturne baštine na vlastiti identitet	3.a opisuje utjecaj kulturne baštine na vlastiti identitet	3.a objašnjava svojim riječima utjecaj kulturne baštine na vlastiti identitet	3.a kritički vrjednuje ulogu i važnost odabranoga primjera kulturno-umjetničke baštine za razumijevanje sebe samih, drugih pojedinaca i društva u kojima su nastala.
OBLAST:		4. SLUŠANJE I UPOZNAVANJE GLAZBE		
Komponenta:		1. Glazbena stilska razdoblja		
Ishodi učenja:				
1. objašnjava značajke pojedinih glazbenih stilova i oblika				
2. prepoznaje glazbena djela skladatelja kroz stilove				
3. utvrđuje estetsku važnost glazbe.				
Pokazatelji, sukladno uzrastu učenika, za:				
kraj predškolskoga odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjega odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1.a razvija glazbeni ukus 1.b upoznaje bogatstvo i šarolikost glazbenih stilova 1.c razvija glazbenu memoriju 1.d prepoznaje i imenuje neke od jednostavnih oblika glazbenoga djela (brojalica, uspavanka, prigodna tematska pjesmica)	1.a prepoznaje slušno umjetničku, tradicijsku i popularnu glazbu 1.b sluša aktivno glazbu 1.c opisuje doživljaj i stav nakon susreta s glazbenim djelima uživo ili sa snimke	1.a opisuje melodije koje se izvode u pojedinim stilskim razdobljima 1.b prepoznaje dijelove složenih glazbenih oblika (motiv, fraza, teme, dvodijelne i trodijelne oblike) 1.c razlikuje glazbene vrste kao jednostavačne i višestavačne	1.a analizira više stilskih pravaca 1.b analizira pjesme različitih vrsta i žanrova 1.c uočava strukturu slušanoga glazbenog djela (kantate, opere, operete itd.)	1.a daje kritički osvrt na glazbeno-stilska razdoblja, vrste glazbe, glazbene pravce i žanrove u društveno-povijesnome i kulturnome kontekstu 1.b detaljno analizira i uspoređuje glazbeno-izražajne sastavnice kao što je oblik glazbenoga djela istaknutih skladbi umjetničke, tradicijske i popularne glazbe
2.a prepoznaje ranije naučene pjesmice na osnovi melodije 2.b slušno razlikuje karakter glazbenoga djela kroz utjecaj na vlastite emocije (tužno, radosno)	2.a prepoznaje skladatelja i njegovo djelo	2.a uočava razliku među glazbenim vrstama	2.a analizira slušajući glazbena izražajna sredstva (tempo, dinamiku, karakter).	2.a daje kritički osvrt na djela skladatelja različitih stilskih razdoblja uz sposobnost estetskoga doživljaja
3.a uočava estetski ugođaj glazbe	3.a stvara glazbeni ukus	3.a definira vlastite stavove o glazbi	3.a stvara kriterije za vrjednovanje glazbe	3.a primjenjuje glazbenu umjetnost kao sredstvo svoga

Komponenta:				izraza.
2. Vokalna i instrumentalna glazba				
Ishodi učenja:				
1. razlikuje vokalnu, instrumentalnu i vokalno-instrumentalnu glazbu				
2. razlikuje vrste pjevačkih glasova te reproducira solo i skupno pjevanje				
3. prepoznaje glazbene instrumente i sastave.				
Pokazatelji, sukladno uzrastu učenika, za:				
kraj predškolskoga odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjega odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1.a prepoznaje lijepo, točno i izražajno pjevanje i sviranje	1.a razlikuje vokalnu, instrumentalnu i vokalno-instrumentalnu glazbu	1.a uočava glazbena djela namijenjena isključivo pjevanju uz pratnju glazbenih instrumenata	1.a opisuje vokalnu i instrumentalnu glazbu	1.a kritički analizira i povezuje značaj vokalnoga, instrumentalnoga i vokalno-instrumentalnoga djela
2.a prepoznaje muške i ženske pjevačke glasove 2.b razlikuje govor, ritmizirani govor i pjevanje 2.c vježba pravilno disanje i jasan izgovor riječi 2.d razvija samopouzdanje i pozitivnu sliku o sebi u socijalnoj interakciji	2.a uspoređuje vrste glasova po opsegu 2.b zapaža razlike u visini, jačini i trajanju tona 2.c primjenjuje pravila točnoga pjevanja (intonaciju, artikulaciju, dikciju) koja dovodi do kvalitetnijega skupnog muziciranja 2.d reproducira pjesme uz dinamičko nijansiranje	2.a prepoznaje i imenuje duboke, srednje i visoke muške i ženske pjevačke glasove u solističkim i skupnim izvedbama 2.b utvrđuje znanje o vokalnoj glazbi (solo pjevanje i skupno pjevanje) i razlikuje vrste pjevačkih zborova 2.c reproducira dvoglasno pjevanje 2.d reproducira točno odsvirani početni ton, dikciju i pravodobno uzimanje daha (fraziranje)	2.a razlikuje vrste pjevačkih skupina 2.b aktivno sudjeluje u zajedničkoj izvedbi pjesme/skladbe i uspoređuje vlastitu izvedbu s izvedbama drugih učenika 2.c pjeva individualno i u različitim skupinama na internim i javnim priredbama	2.a analizira slog višeglasnoga pjevanja u različitim glazbenim žanrovima 2.b reproducira glazbu u okviru slobodnih aktivnosti (zborna pjevanje, bend, folklorna skupina) 2.c uspoređuje i analitički sluša sve izvođačke uloge 2.d analizira i uspoređuje tehnike vokalnoga izvođenja
3.a prepoznaje i zapaža razlike u visini, jačini i trajanju tona 3.b prepoznaje i razlikuje skupne i solističke sadržaje glazbenoga djela	3.a prepoznaje zvuk i izgled instrumenata prema skupinama	3.a razlikuje skupine instrumenata koji čine simfonijski orkestar i tradicijske instrumente 3.b planira posjet glazbenim institucijama	3.a opisuje ulogu i značaj instrumenata i instrumentalnih izvođačkih sastava u glazbi 3.b povezuje izvođačke sastave s određenim glazbenim stilovima	3.a uspoređuje i kritički analizira organizaciju sličnih i različitih glazbenih vrsta (instrumentalni glazbeni sastavi).
OBLAST:		5. STVARALAŠTVO I REPRODUKCIJA		
Komponenta:				1. Pjevanje po sluhu i notnome tekstu
Ishodi učenja:				
1. razvija muzikalnost i glazbeno pamćenje				
2. razvija intonativno točno pjevanje i glazbenu pismenost.				
Pokazatelji, sukladno uzrastu učenika, za:				
kraj predškolskoga odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjega odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1.a razvija i kultivira dječji glas 1.b prepoznaje veliki broj pjesmica, brojalica i glazbenih igara 1.c razvija glazbenu memoriju 1.d razlikuje lijepo i izražajno pjevanje	1.b koriste svoj glas ekspresivno 1.c analizira dojmove o karakteru pjesme te ritam i dinamiku	1.a razlikuje i opisuje kanon i solo pjesmu 1.b razlikuje dur i mol te kadencu skladbe	1.a analizira vlastitu izvedbu s izvedbama drugih 1.b kombinira solističko i skupno izvođenje	1.a kritizira i utvrđuje važnost aktivnoga slušanja glazbe i izvođenja po sluhu 1.b daje kritički osvrt na zapamćene melodije
2.a razvija osjećaj za visinu tona, trajanje i kvalitetu zvuka 2.b prepoznaje melodiju u različitim varijantama, prateći ritam rukama, glavom ili ostalim pokretima tijela	2.a utvrđuje osnovnu melodiju (temu pjesme) i intonaciju kroz prikladne glazbene primjere 2.b razlikuje glazbene znakove u notnome tekstu (dinamika, tempo) note i stanke prema trajanju te repeticiju 2.c reproducira melodiju, ritam i tekst pjesama po sluhu i notnome tekstu	2.a utvrđuje osnovne karakteristike dur i mol ljestvica 2.b primjenjuje složenije ritamske figure (triola, sinkopa) 2.c opisuje glazbu s jednostavnim oblikom, melodijom i ritmom 2.d analizira čisto, točno pjevanje i pravilno izgovaranje slogova u tekstu 2.e razlikuje jedinicu brojenja (mjeru) u taktu te jednostavne i složene taktove	2.a analizira smjer kretanja melodije (s naznakom na melodijske skokove) 2.b analizira i vježba ritam s ritamskom tablicom, ritamskim slogovima uz kucanje 2.c uspoređuje i pokazuje pravilno izmjenjivanje teških i lakih jedinica unutar jednoga takta	2.a daje kritički osvrt na zadane melodije (s posebnim osvrtom na solističko i skupno pjevanje) 2.b uspoređuje i daje kritički osvrt na tonsku građu 2.c analizira glazbeni aranžman.
Komponenta:				2. Sviranje prema notnome tekstu i improvizacija
Ishodi učenja:				
1. primjenjuje notni zapis na instrumentariju				
2. razvija glazbenu pismenost				
3. reproducira skupno muziciranje (zbor i instrumentalni sastavi).				
Pokazatelji, sukladno uzrastu učenika, za:				
kraj predškolskoga odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjega odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1.a razlikuje sviranje ritma i sviranje melodije 1.b prepoznaje i imitira zvukove koji ga okružuju	1.a razlikuje instrumente školskoga instrumentarija 1.b reproducira ritam i metar brojalica na udaraljka	1.a reproducira kraće instrumentalne skladbe na melodijskim udaraljka (ili nekom drugom melodijskom instrumentu) 1.b reproducira glazbu u okviru slobodnih aktivnosti kroz skupno muziciranje	1.a uspoređuje i improvizira notne zapise prema mogućnostima izvođenja na zadanome instrumentu	1.b daje kritički osvrt na instrumentalnu pratnju, aranžman
2.a prepoznaje glazbeni rječnik: pjevanje, sviranje, glazba, glazbena priredba	2.a stvara melodiju na zadani tekst i razvija osjećaj za glazbenuagogiku	2.a primjenjuje osnove glazbenoga pisma i stvara glazbu uz primjenu notnoga teksta, tempa i dinamike	2.a analizira zadani tekst i stvara melodiju (određuje mjeru/takt) i promjenu tempa tijekom izvedbe	2.a daje kritički osvrt na različite notne zapise 2.b stvara notni zapis uz

2.b prepoznaje glasne i tihe, visoke i duboke tonove 2.c razlikuje melodijske igre od improvizacije		izvođenja	2.b koristi glazbenu terminologiju u analizi	primjenu glazbenih znakova na instrumentariju bez pomoći nastavnika
3.a reproducira jednoglasno pjevane 3.b razvija muzikalnost sa specifičnim sposobnostima (prepoznaje i oponaša zvukove)	3.a razvija osjećaj za skupno muziciranje (kultura ponašanja u sklopu glazbene skupine)	3.a stvara pozitivnu sliku i razvija svijest o značaju svakoga pojedinca u vokalnom i instrumentalnom ansamblu	3.a pjeva samostalno i u ansamblu uz ritmičku pratnju instrumenata koje ima na raspolaganju	3.a eksperimentira s novim zvukovima kao pojedinac ili u skupinama 3.b daje kritički osvrt na vokalne/instrumentalne sastave i tehnike pjevanja i sviranja.

OBLAST: 6. ELEMENTI GLAZBENE KREATIVNOSTI

Komponenta: 1. Stvaranje i vizualizacija glazbe

Ishodi učenja:
1. opisuje glazbu kroz likovno i tekstualno izražavanje
2. primjenjuje stečena znanja u glazbenoj teoriji i praksi (kombinira riječi, instrumente i zvuk)
3. objašnjava ulogu glazbe u društvu i važnost primjene iste u medijima.

Pokazatelji, sukladno uzrastu učenika, za:

kraj predškolskoga odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjega odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1.a izražava crtanjem glazbene impresije nastale slušanjem glazbe 2.b izražava vlastitim tijelom i/ili modeliranjem glazbeni doživljaj	1.a ilustrira primjere glazbenih instrumenata, uključujući i tradicijske, te ugodaj skladbe	1.a ilustrira kreativno doživljaje (likovno ili tekstualno) slušanih glazbenih primjera	1.a ilustrira i tekstualno opisuje ulomke iz pojedinih glazbenih djela (predstave, mjuzikla, opere i slično)	1.a ilustrira doživljaj glazbenih stilskih razdoblja (grafiti, plakati, školski časopisi i slično)
2.a osmišljava tekst na već poznatoj melodiji 2.b osmišljava nove brojalice ili rime uz pokret 2.c izrađuje (uz pomoć odgajatelja) glazbene instrumente (zvečke, udaraljke i puhačke instrumente od predmeta i materijala koji su dostupni i primjereni njihovu uzrastu)	2.a pronalazi rješenja samostalno ili kao dio skupine u zadanim glazbenim vježbama koristeći zvuk, pokret, ritam ili melodiju 2.b razlikuje zvučne efekte i zanimljivosti u kreativnoj igri	2.a stvara kratke melodijske i ritmičke fraze s usvojenom primjenom agogike 2.b osmišljava kratke melodije na dostupnim instrumentima 2.c spaja tekst i melodiju u smislene cjeline	2.a stvara aranžmane za sviranje na Orffovim ritmičkim instrumentima	2.a analizira osnovna sadržajna sredstva u vlastitome i tuđemu stvaralaštvu 2.b daje kritički osvrt na oblike glazbenoga stvaranja
3.a povezuje razvoj glazbe s razvojem drugih umjetnosti (ples, recitacija, pjevanje, crtanje) 3.b posjećuje kulturne događaje primjerene dobi uz pomoć i potporu	3.a posjećuje kulturne događaje (primjerene uzrastu) i iskazuje svoje mišljenje o njima 3.b uočava pravilno ponašanje u publici kroz pažljivo slušanje tijekom izvedbe	3.a objašnjava društveno-kulturni kontekst u kojemu se izvodi određena tradicijska glazba Europe i šire 3.b razlikuje kulturne događaje koje posjećuje	3.a razvija svijest o različitim glazbenim kulturama, umjetnicima, narodima, religijama i običajima posjećujući koncerte ili preko medija (televizija, računalo, CD itd.)	3.a razvija osobni glazbeni identitet (kulturni, nacionalni, globalni) 3.b daje kritički osvrt na odnos stvarnosti prema glazbenoj umjetnosti 3.c izrađuje glazbene programske knjižice i plakate 3.d istražuje ulogu glazbe u oblastima kao što su kino, kazalište, mediji ili internet.

Komponenta: 2. Aspekti izvođenja

Ishodi učenja:
1. kombinira elemente plesa, drame i glazbe
2. improvizira zvuk rukama, nogama te instrumentima kojima raspolaže
3. izvodi javne nastupe – produkcija i reprodukcija glazbe.

Pokazatelji, sukladno uzrastu učenika, za:

kraj predškolskoga odgoja i obrazovanja	kraj 3. razreda (8/9 god.)	kraj 6. razreda (11/12 god.)	kraj devetogodišnjega odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	kraj srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1.a razvija psihomotoričke vještine i sposobnosti (kroz glazbene igre) 1.b upotunjuje glazbu dramatičkom (kod slušanja ili prilikom pjevanja) 1.c prepoznaje dva osnovna pokreta: pokret u metru (po dobama) i pokret u ritmu (na svaki slog teksta)	1.a stvara kombinacijom riječi, instrumenta i pokreta	1.a kombinira i osmišljava pokrete uz primjere različitih glazbenih vrsta	1.a analizira razlike i sličnosti u djelima u kojima su povezane glazba, ples i drama (opere, baleti, glazbeni igrokazi, mjuzikli, filmska glazba itd.)	1.a stvara različite glazbene aktivnosti u skladu s vlastitim interesima i sklonostima (pjevanje, sviranje, ples i pokret, drama) 1.b reproducira plesnu koreografiju različitih djela klasične, tradicijske i popularne glazbe u skupini ili u paru
2.a razvija osjećaj za ritam i koordinaciju pokreta zvukovima koji ga okružuju i koje proizvodi	2.a osmišljava glazbeni igrokaz 2.d razvija osjećaj za ritam pokretima tijela uz Orffov instrumentarij	2.a razvija glazbenu kreativnost i vještine koristeći instrumente i koreografiju plesa	2.a improvizira na glazbene teme 2.c osmišljava i izvodi pratnje (instrumentalne i plesne) za slušane melodije	2.a pronalazi nova rješenja u interpretaciji glazbe 2.b eksperimentira sa zvukovima (tonovima i šumovima) 2.c stvara različite ritamske primjere
3.a daje inicijativu i sudjeluje u organiziranju glazbenih igara (samostalno ili u skupini) 3.b prepoznaje važnost javnoga nastupa i stječe samopouzdanje	3.a nastupa na internim i javnim priredbama izvođeci pjesme i plesne dramatičacije (priče, bajke, basne, narodne plesove)	3.a sudjeluje u organiziranju različitih glazbenih igrokaza 3.c nastupa samostalno i u skupini te izvodi pojedine pjesme/skladbe	3.a reproducira samostalno i u ansamblu koristeći svoj glas ili instrument precizno jasno uz kontrolu i izražajno	3.a nastupa u školi i izvan nje (pjevanje, sviranje, ples, stvaralaštvo) 3.b daje kritički osvrt na izvedeni glazbeni program.

Oblasti, komponente i ishodi učenja za umjetničko područje

STVARALAŠTVO I PRODUKCIJA
Ishodi učenja za komponente:
osnovna izražajna sredstva i načela likovne umjetnosti
1. analizira osnovna izražajna sredstva i načela u vlastitome i tuđemu stvaralaštvu te umjetničkim djelima 2. procjenjuje i uspoređuje likovna načela u svome okružju 3. likovno oblikuje cjeline polazeći od likovnih načela
likovni mediji i tehnike
1. istražuje različite likovne medije, tehnike i alate u vlastitome vizualnom izražavanju 2. istražuje likovne medije, tehnike i alate u umjetničkim djelima 3. povezuje stečeno iskustvo i vještine sa znanjem iz drugih oblasti i u vlastitome životu
stvaralački i istraživački proces
1. predlaže idejna rješenja i inovacije 2. procjenjuje i primjenjuje faze radnoga (stvaralačkoga i istraživačkoga) procesa 3. stvara kreacije i rekonponira.
PROMIŠLJANJE I REFLEKSIJA
Ishodi učenja za komponente:
promišljanje i refleksija
1. promatra i percipira, istraživački, različite vizualne i likovne sadržaje 2. koristi vizualni jezik u vlastitome likovnom i verbalnom izražavanju 3. primjenjuje vlastitu vizualnu pismenost u svakodnevnome životu
znanje o umjetnosti
1. istražuje djela i različite vrste likovnih i vizualnih umjetnosti 2. utvrđuje važnost i ulogu kulturno-umjetničkih institucija 3. analizira kako različiti konteksti utječu na likovnu umjetnost (stilske karakteristike) 4. primjenjuje znanje o teoriji umjetnosti u istraživanju umjetničkih djela
doživljaj, analiza djela i kritički osvrt
1. analizira umjetnička djela donoseći vlastiti kritički stav 2. daje kritički osvrt i vrjednuje vlastiti i tuđi stvaralački i istraživački rad 3. uspoređuje likovna djela i vizualne pojave iz neposrednoga okružja uspostavljajući kvalitativne odnose 4. analizira primjere kulturne baštine u bih te kritički procjenjuje važnost njezina očuvanja 5. donosi kritički sud o kulturno-umjetničkim događajima.
ESTETIKA, KONSTRUKCIJA, FUNKCIJA
Ishodi učenja za komponente:
aktivna odnos prema vizualnoj okolini
1. istražuje prostor primjenjujući znanje o arhitektonskim djelima i urbanističkim cjelinama (u neposrednome okružju) 2. utvrđuje važnost kvalitetnoga oblikovanja i estetike uporabnih predmeta primjenjujući znanje o primijenjenim umjetnostima i dizajnu 3. analizira vizualne znakove primjenjujući znanje o vizualnoj komunikaciji
interakcija i komunikacija u umjetnosti
1. utvrđuje važnost likovne umjetnosti kao oblika komunikacije u vlastitome i tuđemu stvaralaštvu 2. analizira kako kreativni procesi, elementi umjetničkoga djela te načela dizajna pridonose komuniciranju poruke umjetničkoga djela 3. istražuje različite kriterije za interpretaciju i vrjednovanje umjetničkih djela
društvena uloga umjetnosti
1. utvrđuje važnost i ulogu likovne umjetnosti i umjetnika u pojedinim društvima, kulturama, civilizacijama i vremenskim razdobljima 2. daje kritički osvrt na međuutjecaj likovne umjetnosti i društva 3. utvrđuje važnost kulturno-umjetničke baštine u oblikovanju osobnoga identiteta.
SLUŠANJE I UPOZNAVANJE GLAZBE
Ishodi učenja za komponente:
glazbena stilska razdoblja
1. objašnjava značajke pojedinih glazbenih stilova i oblika 2. prepoznaje glazbena djela skladatelja kroz stilove 3. utvrđuje estetsku važnost glazbe
vokalna i instrumentalna glazba
1. razlikuje vokalnu, instrumentalnu i vokalno-instrumentalnu glazbu 2. razlikuje vrste pjevačkih glasova te reproducira solo i skupno pjevanje 3. prepoznaje glazbene instrumente i sastave.
STVARALAŠTVO I REPRODUKCIJA
Ishodi učenja za komponente:
pjevanje po sluhu i notnome tekstu
1. razvija muzikalnost i glazbeno pamćenje 2. razvija intonativno točno pjevanje i glazbenu pismenost
sviranje prema notnome tekstu i improvizacija
1. primjenjuje notni zapis na instrumentariju 2. razvija glazbenu pismenost 3. reproducira skupno muziciranje (zbor i instrumentalni sastavi).
ELEMENTI GLAZBENE KREATIVNOSTI
Ishodi učenja za komponente:
stvaranje i vizualizacija glazbe
1. opisuje glazbu kroz likovno i tekstualno izražavanje 2. primjenjuje stečena znanja u glazbenoj teoriji i praksi (kombinira riječi, instrumente i zvuk) 3. objašnjava ulogu glazbe u društvu i važnost primjene iste u medijima
aspekti izvodenja
1. kombinira elemente plesa, drame i glazbe 2. improvizira zvuk rukama, nogama, instrumentima kojima raspolaže 3. izvodi javne nastupe – produkcija i reprodukcija glazbe.

Shematski prikaz oblasti i komponenti za
UMJETNIČKO PODRUČJE

KLJUČNE KOMPETENCIJE – PROŽIMAJUĆE TEME ZA UMJETNIČKO PODRUČJE

KLJUČNA KOMPETENCIJA	PROŽIMAJUĆI POKAZATELJI (INDIKATORI)
jezično-komunikacijska kompetencija na materinskome jeziku	<ul style="list-style-type: none"> - čita, razumije i analizira književne i informativne tekstove - piše razne vrste tekstova za različite namjene i publiku - priča i sluša radi prijenosa i razumijevanja informacija s uvažavanjem učinkovito u različitim situacijama i u različite svrhe - konstruktivnome i kritičkome dijalogu - piše složene tekstove - kritički ocjenjuje komunikacije u različitim oblicima - izražava pozitivne stavove i pokazuje vještine za učinkovitu međukulturalnu komunikaciju
a) matematička pismenost	<ul style="list-style-type: none"> - sposobnost i spremnost korištenja matematičkih oblika mišljenja (logičko i prostorno razmišljanje) i prikazivanja (formula, modela, konstrukcija, grafikona/dijagrama) koji imaju univerzalnu primjenu kod objašnjavanja i opisivanja stvarnosti - poznavanje matematičkih pojmova i koncepata uključujući najvažnije geometrijske i algebarske poučke - poštivanje istine kao temelja matematičkoga razmišljanja
b) kompetencija u znanosti i tehnologiji	<ul style="list-style-type: none"> - sposobnost razumijevanja i primjene (dekodiranje, tumačenje i razlikovanje) raznih vrsta prikazivanja matematičkih elemenata, fenomena i situacija, odabir i zamjena načina prikazivanja ako i kada je to potrebno - sposobnost i spremnost uporabe znanja i metodologija za objašnjavanje prirode (kompetencija u tehnologiji tumači se kao primjena znanja kako bi se promijenilo prirodno okruženje u skladu s ljudskim potrebama) - razumijevanje odnosa između tehnologije i drugih područja: znanstveni napredak, primjerice, u medicini, društvu (vrijednosti, moralna pitanja), kulturi (primjerice, multimediji) ili okruženju (zagađenost, održivi razvoj) - spremnost stjecanja znanja iz prirodnih znanosti i interes za znanost te znanstvenu i tehnološku karijeru
informatička pismenost (informatička, medijska, tehnološka)	<ul style="list-style-type: none"> - kritičko korištenje informacijsko-komunikacijske tehnologije za pridobivanje, vrjednovanje i pohranjivanje informacija, za produkciju, predstavljanje i razmjene informacija i za sudjelovanje u virtualnim društvenim mrežama - svijest o razlikama između realnoga i virtualnoga svijeta - Uporaba tehnologije u svrhu razvoja kreativnosti, inovativnosti i uključivanja u društvo, korištenje tehnologije za potporu kritičkoga načina razmišljanja - poštivanje privatnosti pri korištenju društvenih mreža, poštivanje etičkih načela, prepoznavanje pouzdanosti i valjanosti dobivenih informacija, uporaba mreža za širenje obzora
učiti kako se uči	<ul style="list-style-type: none"> - razvijanje suodgovornosti za vlastito učenje, samoprocenu i definiranje vlastitih ciljeva učenja - razvijanje svijesti o vlastitim mogućnostima i o vlastitim jakim i slabim stranama, stilovima učenja, inteligenciji, kao i sposobnosti identificiranja vlastitih potreba radi primjene vlastitih strategija i procedura u procesu učenja - razvijanje sposobnosti popravljanja, poboljšavanja (samoregulacija): <ul style="list-style-type: none"> - predplaniranje, izvršenje, kontrola, korekcija različitih oblika komunikativnih aktivnosti (recepcije, interakcije, produkcije, medijacije) - uporaba različitih metoda i strategija učenja: <ul style="list-style-type: none"> - poznavanje i svjesno korištenje različitih strategija učenja - stjecanje sposobnosti otkrivanja najuspješnijega i najbržega načina učenja, biranje različitih mogućnosti i primjena najbolje u praksi - razvijanje kritičkoga stava o tome što učenik u školi uči i o vlastitome procesu učenja - uređivanje vlastitoga učenja i sposobnost organizacije, razvijanje upornosti - razvijanje samomotivacije, samopouzdanja, potrebe za kontinuirano učenje
socijalna i građanska kompetencija	<ul style="list-style-type: none"> - prepoznavanje vlastitih emocija, zanimanje za i poštivanje drugih kultura - razumijevanje vlastitoga narodnog identiteta i sebe kao pripadnika određene zajednice i u interakciji s kulturnim identitetom Europe i ostatka svijeta - svijest o europskome i svjetskome kulturnom nasljeđu i o kulturnoj i jezičnoj raznolikosti svijeta - poznavanje lingvističkih i kulturnih posebnosti društva i zajednica u kojima se govori određeni strani jezik - razvijanje svjesnosti i razumijevanja sociokulturnih i međukulturnih pravila i normi uporabe stranoga jezika i razvijanje odgovarajućih strategija za komunikaciju, interpretaciju i korištenje poruka u skladu s tim pravilima i normama (sociolingvistička kompetencija) <ul style="list-style-type: none"> - uvažavanje karakterističnih osobina društvenih odnosa (pozdravi, način obraćanja itd.) - uvažavanje pravila lijepoga ponašanja (izraziti zahvalnost, naklonost, podijeliti brigu, radost itd.) - sposobnost prepoznavanja dijalekta i naglaska kroz leksičke, gramatičke, fonološke, glasovne, paralingvističke elemente (primjerice, govor tijelom) - konstruktivno komuniciranje i poštovanje u društvenim situacijama
samoinicijativa i poduzetnička kompetencija	<ul style="list-style-type: none"> - upravljanje projektima - prepoznavanje vlastitih jakih i slabih strana - rad u timovima na kooperativan i fleksibilan način - konstruktivna suradnja u aktivnostima i uporaba vještina skupnoga rada - upravljanje rizikom i razvijanje svijesti o odgovornosti

kulturna svijest i kulturno izražavanje	- izbjegavanje stereotipa, primanje kompromisa, razvijanje osobnoga integriteta i poštovanje integriteta drugih, jačanje samopouzdanja - konstruktivno izražavanje vlastitoga mišljenja i frustracija, sposobnost empatije - poznavanje najznačajnijih kulturnih dostignuća, uključujući i pop-kulturu, cijenjenje umjetničkoga rada i kulturnih događaja - uvažavanje i uživanje u umjetničkim djelima i izvedbama i razvijanje osjećaja za lijepo
kreativno-produktivna kompetencija	- razvijanje kompleksnoga mišljenja: - sazimanje, generaliziranje, potpora uporabi viših kognitivnih sposobnosti, kao što su analiza, sinteza, vrjednovanje, kritičko mišljenje (razlikovanje između činjenica i mišljenja, argumentiranje teza) - uporaba logičnoga strukturiranja i nizanja argumenata - razvijanje kreativnosti i potrebe za izražavanjem te osjećaja za estetske vrijednosti: - proizvodnja i povezivanje različitih ideja, proizvodnja pretpostavki i različitih proizvoda - razvijanje otvorenosti različitoga kulturnog izražavanja i pripremljenosti za razvijanje vlastite kreativnosti i sposobnosti izražavanja: - sposobnost toleriranja oprečnih ideja - donošenje zaključaka nezavisno - razvijanje pozitivnoga stava i spremnosti za relativiziranje vlastitoga stajališta i sustava vrijednosti, razvijanje spremnosti za otklon u odnosu na ustaljena ponašanja prema drugim kulturama - razvijanje radoznalosti, želje za novim znanjima: - omogućavanje izražavanja vlastitih misli, ideja, emocija - razvijanje sposobnosti promatranja, sudjelovanja i integriranja novih iskustava i spremnosti za mijenjanje prethodnih.

Literatura za umjetničko područje

Blacking, John, *How Musical is Man*, University of Washington Press, London, 1976.

Buble, Nikola, *Kulturološki pristup glazbi*, Umjetnička akademija Sveučilišta u Splitu, Ogranak Matice hrvatske Split, Split, 2004.

Rihtman-Auguštin, Dunja, *Struktura tradicijskog mišljenja*, Školska knjiga, Zagreb, 1984.

Smjernice za umjetnički odgoj, Prva svjetska konferencija o umjetničkom odgoju, Lisabon, UNESCO, 2006.

http://www.hedo.hr/wp-content/uploads/2009/09/Smjernice_UNESCO_o_umjetnickom_odgoju_06.pdf

Arts and Cultural Education at School in Europe, Brussels, Eurydice, Education, Audiovisual & Culture Executive Agency, 2009.

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/113en.pdf

Seoul Agenda: Goals for the Development of Arts Education, The Second World Conference on Arts Education, Seoul, UNESCO, 2010.

http://portal.unesco.org/culture/en/files/41117/12798106085Seoul_Agenda_Goals_for_the_Development_of_Arts_Education.pdf/Seoul+Agenda_Goals+for+the+Development+of+Arts+Education.pdf

National Core Curriculum For Basic Education 2004: National Core Curriculum For Basic Education Intended For Pupils Subject To Compulsory Education, Helsinki, Finnish National Board of Education, 2004., str. 233-238.

National Core Curriculum for Upper Secondary Schools 2003: National Core Curriculum for General Upper Secondary Education Intended for Young People, Helsinki, Finnish National Board of Education, 2003., str. 204-207.

Curriculum for the compulsory school, preschool class and the recreation centre, Stockholm, 2011., str. 22-32.

Upper Secondary School 2011, Stockholm, 2011., str. 207-214.

National curriculum for basic schools, Tallinn, Government of the Republic, 2011., str. 20-26.

Subject field: Art subjects, u: National curriculum for upper secondary schools, Tallinn, Government of the Republic, 2011., str. 1-4, 10-16. http://www.ibe.unesco.org/curricula/estonia/er_usfw_2011_eng.pdf

Framework Education Programme for Basic Education, Prag, 2007., str. 70-72.

Framework Education Programme for Secondary General Education (Grammar Schools), Prag, 2007., str. 54-55.

Art and design programmes of study: key stages 1 and 2, National curriculum in England, 2013.

<https://www.gov.uk/government/publications/national-curriculum-in-england-art-and-design-programmes-of-study>

Art and design programmes of study: key stage 3, National curriculum in England, 2013.

<https://www.gov.uk/government/publications/national-curriculum-in-england-art-and-design-programmes-of-study>

Arts education (Elementary school) – Saskatchewan – Curricula. 2. Competency-based education – Saskatchewan, Ministry of Education, 2011., str. 1-17, 21, 22-24, 34.

https://www.curriculum.gov.sk.ca/webapps/moe-curriculum-BBLEARN/index.jsp?lang=en&subj=arts_education&level=1

Visual Art 10, 20, 30 Curriculum Requirements, Saskatchewan Education, 1996.

https://www.curriculum.gov.sk.ca/webapps/moe-curriculum-BBLEARN/index.jsp?lang=en&subj=arts_education&level=102030

<http://www.australiancurriculum.edu.au/the-arts/visual-arts/curriculum/F-10?layout=1>

Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Zagreb, 2011., str. 152-188.

http://www.azoo.hr/images/stories/dokumenti/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf

Prijedlog Nacionalnog kurikuluma nastavnoga predmeta Likovna kultura i Likovna umjetnost, Cjelovita kurikulumna reforma, Zagreb, 2016.

<http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/03/Likovna-kultura-i-Likovna-umjetnost.pdf>

Nastavni plan i program za osnovnu školu, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Zagreb, kolovoz 2016., file:///C:/Users/HOME/Downloads/Nastavni%20plan%20i%20program%20za%20OS.pdf (23. rujna 2016.).

Nacionalni kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura i Glazbena umjetnost, Zagreb, veljača 2016., <http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/03/Glazbena-kultura-i-glazbena-umjetnost.pdf> (8. rujna 2016.).

Nacionalni kurikulum nastavnog predmeta (osnovno i srednje obrazovanje) Glazbena kultura i Glazbena umjetnost, <http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/03/Glazbena-kultura-i-glazbena-umjetnost.pdf> (8. rujna 2016.).

Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednje obrazovanje, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske, str. 208 (umjetničko područje), str. 212-213 (glazbena kultura i umjetnost), http://mzos.hr/datoteke/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf (8. rujna 2016.).

<https://www.ncvvo.hr>, (22. rujna 2016.).
<http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/03/Okvir-za-vrednovanje.pdf> (22. rujna 2016.).

The national curriculum in England, Department for Education, Key stages 1 and 2 framework document, rujna 2013., https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/425601/PRIMARY_national_curriculum.pdf (4. rujna 2016.).

Statutory curriculum in England: music programmes of study, Contents: Key stage 1; Key stage 2; Key stage 3., Published 11 September 2013., <https://www.gov.uk/government/publications/national-curriculum-in-england-music-programmes-of-study/national-curriculum-in-england-music-programmes-of-study> (3. rujna 2016.).

Government of western Australia, School Curriculum and Standards Authority. Music. Rationale. http://k10outline.scsa.wa.edu.au/_data/print-to-pdf/api.php?url=http%3A%2F%2Fk10outline.scsa.wa.edu.au%2Fhome%2Fprint-to-pdf%2Fprint-to-pdf%3FcourseID%3D51004%2C (4. rujna 2016.).

Okvir nacionalnog kurikuluma – osnovi učenja i nastave (za obuke i oglednu primenu),

<http://www.osdositej.edu.rs/222.pdf> (8. rujna 2016.).

"Strategija razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine", Službeni glasnik RS, br. 107, 2012.

<http://www.vtsnis.edu.rs/StrategijaObrazovanja.pdf> (8. rujna 2016.).

<http://www.rpz-rs.org/277/rpz-rs/NPP/za/predskolsko/obrazovanje/i/vaspitanje#.V9EvniH971W> (8. rujna 2016.).

<http://www.mozks-ksb.ba/Dokumenti/OpciDokumenti/Nastavni%20plan%20i%20program%20na%20hrvatskome%20jeziku%20za%20gimnazije%20%20u%20Bosni%20i%20Hercegovini.pdf> (22.9.2016.).

<http://www.rpz-rs.org/jezik/lat#.V9Ew7ih971W> (8. rujna 2016.).

Program predškolskog vaspitanja i obrazovanja,

http://www.rpz-rs.org/sajt/doc/file/web_portal/05/5.1/Program%20predskolskog%20vaspitanja%20i%20obrazovanja.pdf (8. rujna 2016.).

NPP za osnovno obrazovanje i vaspitanje,

<http://www.rpz-rs.org/21/rpz-rs/NPP/za/osnovno/obrazovanje/i/vaspitanje#.V9Ev5yh971V> (8. rujna 2016.).

NPP za srednje obrazovanje i vaspitanje,

<http://www.rpz-rs.org/22/rpz-rs/NPP/za/srednje/obrazovanje/i/vaspitanje#.V9Ewryh971U> (8. rujna 2016.).

Federalni Okvirni NPP za devetogodišnju osnovnu školu u Federaciji BiH,

http://www.sobih.ba/siteoo/images/stories/galerije/Zakonska_akta/okvini%20npp.pdf (8. rujna 2016.).

Pedagoški zavod Tuzlanske županije (predškolsko, 1. – 9. razreda OŠ i srednje obrazovanje):

<http://pztz.ba/Page.aspx?id1=62> (21. rujna 2016.).

NPP za gimnazije na hrvatskom jeziku u BiH,

<http://www.mozks-ksb.ba/Dokumenti/OpciDokumenti/Nastavni%20plan%20i%20program%20na%20hrvatskome%20jeziku%20za%20gimnazije%20%20u%20Bosni%20i%20Hercegovini.pdf> (21. rujna 2016.).

Federalni Okvirni NPP za devetogodišnju osnovnu školu u Federaciji BiH,

http://www.sobih.ba/siteoo/images/stories/galerije/Zakonska_akta/okvini%20npp.pdf (8. rujna 2016.).

Pedagoški zavod Tuzlanske županije (predškolsko, 1. – 9. razreda OŠ i srednje obrazovanje): <http://pztz.ba/Page.aspx?id1=62> (21. rujna 2016.).

Zavod za školstvo:

<http://www.zzs.gov.me/naslovna/programi> (8. rujna 2016.).

<http://www.zzs.gov.me/naslovna/programi/predskolsko> (8. rujna 2016.).

<http://www.zzs.gov.me/naslovna/programi/osnovno> (8. rujna 2016.).

<http://www.zzs.gov.me/naslovna/programi/gimnazija> (8. rujna 2016.).

<http://www.zzs.gov.me/naslovna/programi/sss> (8. rujna 2016.).

http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/vrtci/pdf/vrtci_kur.pdf (8. rujna 2016.).

Nakladnik:

Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje

Za nakladnika:

Maja Stojkić, ravnateljica Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje

Lektura:

Karolina Vrljić

DTP:

APOSO

Na osnovu člana 8. i 10. Zakona o Agenciji za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje ("Službeni glasnik BiH", broj 88/07), na prijedlog direktorice Agencije, Odbor Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, na 14. sjednici održanoj 10.4.2017. godine, donio je

ODLUKU

O ODOBRAVAŹU ZAJEDNIČKOG JEZGRA NASTAVNIH PLANOVA I PROGRAMA ZA UMJETNIČKO PODRUČJE DEFINISANO NA ISХОДИМА UČEŹA

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Одобрава се Заједничко језгро наставних планова и програма за умјетничко подручје дефинисано на исходима учења (у даљем тексту: ЗЈНПП за умјетничко подручје), која чини саставни дио Одлуке.

Члан 2.

(Садржај и примјена Одлуке)

ЗЈНПП за умјетничко подручје садржи дефинисане исходе учења за наставне предмете који изучавају умјетничко подручје и примјениваће се у основним и средњим школама у Босни и Херцеговини.

Члан 3.

(Препорука образовним властима)

Даје се препорука надлежним образовним властима да изврше усклађивање примјене одобреног ЗЈНПП за умјетничко подручје у наставне планове и програме за основно и средње образовање, те осигурају да се ЗЈНПП за умјетничко подручје примјенује у основним и средњим школама на подручју из своје надлежности.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу наредног дана од дана објаве у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-07-1-289/17
12. априла 2017. године
Мостар

Предједавајућа
Зденка Леженић, с. р.

**ЗАЈЕДНИЧКО ЈЕЗГРО
НАСТАВНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА ЗА
УМЈЕТНИЧКО ПОДРУЧЈЕ ДЕФИНИСАНО НА
ИСХОДИМА УЧЕЊА**

ЗЈНПП за умјетничко подручје дефинисано на исходима учења

Координатор пројекта:

Мр sc. Марија Налетилић

Водитељ пројекта:

Даница Васиљ

Консултанти:

Др sc. Јосипа Алвиж

Мр арт. Лиђија Владић-Мандарић

Пројектни тим:

Маја Стојкић, директор Агенције за предшколско, основно и средње образовање

Марија Налетилић, шеф Одјељења за Заједничко језгро наставних планова и програма

Даница Васиљ, стручни савјетник за разредну наставу

Бранка Попић, замјеник водитеља, стручни савјетник за друштвене науке и умјетност

Превод с енглескога језика:

Свјетлана Бјелић, преводилац/извршни асистент

Радна група:

Мр sc. Марија Налетилић, Даница Васиљ, мр sc. Бранка Попић; мр сликарства Тајма Гузин, др sc. Маја Хрвановић, Аида Велић, Јадранка Бешо, Ива Сушац, Марјана Бркан, Тони Злојо, Алма Полић, Тихана Мишкић, Мирјана Шарић, Недим Талић, Кристина Солдо, Анела Браћић и Мубера Муминагић

Пројект подржао Save the Children у БиХ

Напомена

Изрази који су написани само у једном граматичком роду односе се подједнако на женски и мушки род.

УВОД

Агенција за предшколско, основно и средње образовање (АПОСО) израдила је Заједничко језгро наставних планова и програма (ЗЈНПП) за умјетничко подручје дефинисано на исходима учења по већ утврђеној методологији развоја Заједничког језгра наставних планова и програма, односно дефинисане су области које се састоје од компоненти, а за сваку компоненту дефинисани су исходи учења¹, те за сваки исход учења дефинисани су индикатори који одражавају степен достизања исхода учења. Индикатори су дефинисани у складу са развојним узрастом дјетета на крају предшколског васпитања и образовања (узраст од 5, 6 година), на крају трећег разреда (узраст од 8, 9 година), на крају шестог разреда (узраст од 11, 12 година), на крају деветогодишњег васпитања и образовања (узраст од 14, 15 година) и на крају средњошколског образовања (узраст од 18, 19 година). У периоду од септембра до краја новембра 2016. године реализован је процес израде овог документа. У децембру 2016. године завршени су округли столови гдје су васпитачи, учитељи, наставници и професори директно укључени у васпитно-образовни процес имали увид у документ и прилику да дају коментаре, након чега је урађена ревизија и израђена коначна верзија.

Полазна тачка за израду Заједничког језгра наставних планова и програма за умјетничко подручје дефинисаног на исходима учења јесте Идентификација кључних компетенција и животних вјештина у БиХ (2011), те резултати анализе важећих НПП-а у БиХ, Канади, Аустралији, Великој Британији, Финској, Словенији, Србији, Црној Гори и Хрватској.

У процесу израде Заједничког језгра наставних планова и програма за умјетничко подручје дефинисаног на исходима учења учествовали су представници педагошких завода, Завода за школство Мостар, васпитачи, учитељи, наставници, средњошколски професори, универзитетски професори и стручни савјетници Агенције за предшколско, основно и средње образовање.

При дефинисању мјерљивих, конкретних и јасних исхода учења и индикатора², Радна група користила је глаголе у облику актива презента, на основу ревидиране Блумове таксономије, који одражавају знање, вјештине и ставове, односно компетенције важне за живот у 21. вијеку.

Основа учења умјетничког подручја је:

- развијање креативности и критичког мишљења код ученика као метакомпетенција нужних за њихову квалитетну интеграцију у савремено друштво и ношење са сложеним захтјевима савременог живота;
- развијање опажања, усвајањем визуелног/ликовног језика, као предуслова визуелне писмености;
- практично и теоријско упознавање ликовних техника и алата;
- оспособљавање за разумијевање визуелне околине, њено критичко просуђивање и вредновање, те подстицање на активан допринос њеном обликовању;
- подстицање на учествовање у културним и умјетничким догађајима, упознавање с различитим културним институцијама и развијање позитивног става према културној баштини, истиче се улога ликовне умјетности и стваралаштва у обликовању личног идентитета ученика, идентитета његове уже и шире заједнице, те у ширем друштвеном контексту;
- развијање креативности, подстицање маштовитости и способности изналажења вишеструких рјешења, учење продукције, развоја и реализације идеја, развоја критичности и способности аргументације, његовање индивидуалних особина ученика и његове потребе за стварањем и истраживањем;
- разумијевање мултикултуралности као вриједности у савременим глобализацијским процесима;
- развој психолошких принципа које узима у обзир чињеницу да ученици воле музику и да се њоме желе активно бавити (пјевати, свирати), наравно колико је то могуће, јер њихов узраст, потом и школа, нису само вријеме и мјесто припреме за живот, него су и живот сам;
- развој културно-естетских принципа које полази од тога да настава музике ученика треба припремати за живот, тј. оспособљавати га да већ за вријеме, али и након школе буде комплетан корисник музичке културе;
- упознавањем музике властите културе и музике свијета ученици развијају свијест о различитим,

¹ Видјети у Прилогу 1. Области, компоненте и исходи учења и Прилогу 1.1. Схема области и компоненте

² Бројеви дефинисаних исхода у Документу прате индикаторе под истим бројем, али за различити узраст

али једнако важним појединцима, народима, културама, религијама и обичајима, а смисленим повезивањем садржаја и интегративним приступом музичким појавама ученици усвајају музичко-изражајне елементе, идеје, концепте и принципе организације музичког дјела.

Такође, укључене су кључне компетенције - учити како се учи, социјална и грађанска компетенција, математичка писменост, компетенција у науци и технологији, информатичка писменост, самоиницијатива и предузетничка компетенција, језичко-комуникацијска компетенција, културна свијест и културно изражавање и креативно-продуктивна компетенција. Побројане кључне компетенције укључене су у овај документ као прожимајуће теме за умјетничко подручје у дефинисаним индикаторима.¹

Циљ Заједничког језгра наставних планова и програма за умјетничко подручје дефинисаног на исходима учења јесте развијање пажње и опажања; развијање визуелне/ликовне писмености кроз усвајање, разумијевање и примјењивање основних појмова ликовног језика; развијање ликовног/визуелног мишљења ученика; упознавање различитих облика и врста умјетничког изражавања кроз практичан и истраживачки рад; развијање ликовног стваралаштва и креативног мишљења ученика кроз продукцију идеја и рјешавање проблема; кориштење различитих облика аналитичке и критичке рефлексије на властито и туђе ликовно стваралаштво, те умјетничко стваралаштво ликовних умјетника; истраживање и анализирање утицаја друштвено-историјског контекста на различите појаве и промјене у ликовној умјетности; истраживање и анализирање утицаја ликовне умјетности на друштвене промјене у прошлости и садашњости и њене

улоге у популарној култури и свакодневном животу; упознавање ученика с вриједностима умјетничке и културне баштине Босне и Херцеговине, с важношћу њеног очувања и њеном мјесту у глобалном умјетничком и културном контексту; упознавање с различитим музејско-галеријским, умјетничким, научним и културним институцијама као алтернативним мјестима поучавања која омогућавају непосредан додир с умјетничким дјелима, сусрет с умјетницима и различитим стручњацима из умјетничког и културног подручја, те провођење различитих стваралачких и васпитно-образовних активности.

Затим створити темељна знања и позитиван однос према музичкој култури свога и других народа, разликовати и вредновати музичка умјетничка дјела различитих стилских епоха, примјењивати основе писмености у подручју музичке културе и умјетности, развијати комуникацијске вјештине путем музичког умјетничког израза, развијати разумијевање и личну одговорност за стваралачки процес, те моћи критички процијенити властити музички израз и израз других, развијати сарадничке односе и емпатију у заједничким активностима и стваралачком раду с вршњацима, развијати креативност као метакомпетенцију, развијати занимање, естетско искуство и осјетљивост, те критичност за визуелну, филмску, медијску, говорну, драмску, плесну, те посебно музичку умјетност и изражавање, развијати позитиван став и бригу за музичку естетику и културу животне околине, те активно учествовати у културном музичком животу заједнице и развијати разумијевање односа између музичке умјетности и стварности.

¹ Видјети у Прилогу 2. Кључне компетенције – прожимајуће теме за умјетничко подручје

ЗЈНПЗ за умјетничко подручје дефинисано на исходима учења

ОБЛАСТ:					I. СТВАРАЛАШТВО И ПРОДУКЦИЈА
Компонента:					I. Основна изражајна средства и принципи ликовне умјетности
Исходи учења:					
1. Анализира основна изражајна средства и принципе у властитом и туђем стваралаштву, те умјетничким дјелима.					
2. Процјењује и упоређује ликовне принципе у свом окружењу.					
3. Ликовно обликује цјелине полазећи од ликовних принципа.					
Индикатори у складу са узрастом ученика за:					
крај предшколског васпитања и образовања	крај 3. разреда (8/9 год.)	крај 6. разреда (11/12 год.)	крај деветогодишњег васпитања и образовања (14/15 год.)	крај средњошколског васпитања и образовања (18/19 год.)	
1.а. Уочава ликовне елементе на одабраним умјетничким дјелима. 1.б. Разликује ликовне елементе уз подстицај и подршку.	1.а. Описује основна изражајна средства и принципе у властитом и туђем стваралаштву, те задатим/одабраним умјетничким дјелима. 2.а. Доживљава свим чулима ликовне принципе у непосредном окружењу и описује их на задатим примјерима.	1.а. Објашњава изражајна средства и принципе ликовне форме у властитом и туђем стваралаштву, те задатим/одабраним умјетничким дјелима. 2.а. Упорјеђује ликовне принципе на примјерима у непосредном окружењу.	1.а. Анализира изражајна средства и принципе ликовне форме у властитом и туђем стваралаштву, те њему познатим умјетничким дјелима. 2.а. Анализира ликовне принципе на примјерима у непосредном окружењу.	1.а. Даје критички осврт на изражајна средства и принципе ликовне форме у њему познатим и новим умјетничким дјелима. 2.а. Функционално и естетски примјењује усвојено знање о ликовним принципима на примјерима у непосредном окружењу.	
3.а. Обликује једноставније цјелине уз подстицај и подршку.	3.а. Обликује једноставније цјелине полазећи од постављеног ликовног проблема.	3.а. Обликује цјелине у складу с постављеним ликовним проблемом.	3.а. Стиче вјештине ликовног обликовања полазећи од разумијевања јединства ликовних принципа.	3.а. Иновира, варира и експериментира у обликовању цјелина полазећи од разумијевања јединства ликовних елемената.	
Компонента:					2. Ликовни медији и технике
Исходи учења:					
1. Истражује различите ликовне медије, технике и алате у властитом визуелном изражавању.					
2. Истражује ликовне медије, технике и алате у умјетничким дјелима.					
3. Повезује стечено искуство и вјештине са знањем из других области и у властитом животу.					
Индикатори у складу са узрастом ученика за:					
крај предшколског васпитања и образовања	крај 3. разреда (8/9 год.)	крај 6. разреда (11/12 год.)	крај деветогодишњег васпитања и образовања (14/15 год.)	крај средњошколског васпитања и образовања (18/19 год.)	
1.а. Испробава ликовне медије, технике и алате уз подстицај и подршку.	1.а. Испробава самостално ликовне медије, технике и алате. 1.б. Описује и изражава обилежја ликовних медија, техника и алата.	1.а. Инвентивно употребљава ликовне медије, технике и алате у властитом стваралаштву.	1.а. Експериментира с ликовним медијима, техникама и алатима испробавајући њихове могућности. 1.б. Истражује властити израз.	1.а. Критички просуђује међусобни однос ликовних медија, техника и алата, те формалних обилежја на примјерима њему познатих и нових умјетничких дјела те у властитом стваралаштву.	
2.а. Препознаје и именује неке од различитих ликовних медија, технике и алате уз подстицај и подршку.	2.а. Именује и описује различите ликовне медије, технике и алате.	2.а. Објашњава међусобни однос између ликовних медија, техника и алата те формалних обилежја на примјерима њему познатих умјетничких дјела.	2.а. Анализира међусобни однос између ликовних медија, техника и алата те формалних обилежја на примјерима њему познатих умјетничких дјела.	2.а. Критички анализира међусобни однос ликовних медија, техника и алата, те формалних обилежја на примјерима њему познатих и нових умјетничких дјела.	
3.а. Препознаје повезаност властитог искуства и знања о ликовним медијима и техникама кроз игру уз подстицај и подршку	3.а. Повезује усвојено знање о ликовним медијима и техникама с властитим искуством уз подстицај и подршку кроз игру.	3.а. Повезује усвојено знање о ликовним медијима и техникама с властитим искуством уз подстицај и подршку.	3.а. Повезује усвојено знање о ликовним медијима, техникама и алатима са знањима из других наставних предмета те властитим искуством у свакодневном животу.	3.а. Доводи у везу усвојено знање о ликовним медијима, техникама и алатима с властитим искуством.	
Компонента:					3. Стваралачки/истраживачки процес
Исходи учења:					
1. Предлаже идејна рјешења и иновације.					
2. Процјењује и примјењује фазе радног (стваралачког и истраживачког) процеса.					
3. Ствара креације и рекомпојуне.					
Индикатори у складу са узрастом ученика за:					
крај предшколског васпитања и образовања	крај 3. разреда (8/9 год.)	крај 6. разреда (11/12 год.)	крај деветогодишњег васпитања и образовања (14/15 год.)	крај средњошколског васпитања и образовања (18/19 год.)	
1.а. Одговара на предложена идејна рјешења.	1.а. Надограђује предложена идејна рјешења властитим иновацијама уз подршку.	1.а.Надограђује предложена идејна рјешења властитим иновацијама.	1.а. Изражава властити доживљај кроз умјетничку праксу користећи различита ликовна рјешења и иновације уз подршку наставника.	1.а.Изражава властита увјерења кроз умјетничку праксу користећи различита ликовна рјешења и иновације.	
2.а. Препознаје фазе стваралачког процеса на основу властитог стваралачког рада уз подстицај и подршку.	2.а. Описује фазе стваралачког процеса на основу властитог стваралачког рада.	2.а. Препознаје редослијед фаза стваралачког процеса и свјесно их користи у организацији властитог рада.	2.а. Анализира и примјењује фазе стваралачког процеса.	2.а. Даје критички осврт на фазе стваралачког и истраживачког процеса.	

3.a. Комбиније властите креације уз подстицај и подршку.	3.a. Реконпонује властиту креацију.	3.a. Реконпонује предложено рјешење.	3.a. Реинтерпретира идеју умјетничких дјела кроз властите креације и рекомпозиције самостално по задатом медију.	3.a. Реинтерпретира идеју умјетничких дјела кроз властите креације и рекомпозиције самостално у одабраном медију по властитом избору.
ОБЛАСТ:			2. РАЗМИШЉАЊЕ И РЕФЛЕКСИЈА	
Компонента:			1. Визуелно мишљење и писменост	
Исходи учења:				
1. Посматра и уочава, истраживачки, различите визуелне и ликовне садржаје.				
2. Користи визуелни језик у властитом ликовном и вербалном изражавању.				
3. Примјењује властиту визуелну писменост у свакодневном животу.				
Индикатори у складу са узрастом ученика за:				
крај предшколског васпитања и образовања	крај 3. разреда (8/9 год.)	крај 6. разреда (11/12 год.)	крај деветогодишњег васпитања и образовања (14/15 год.)	крај средњошколског васпитања и образовања (18/19 год.)
1.a. Одговара на различите визуелне и ликовне садржаје.	1.a. Уочава редослијед фаза истраживачког посматрања и уз већу подршку их користи при уочавању одабраних визуелних и ликовних садржаја.	1.a. Препознаје редослијед фаза истраживачког посматрања и користи их при уочавању одабраних визуелних и ликовних садржаја.	1.a. Користи фазе истраживачког посматрања при уочавању различитих визуелних и ликовних садржаја.	1.a. Самоницијативно и свјесно истраживачки посматра и уочава различите визуелне и ликовне садржаје.
2.a. Примјењује елементарну ликовну терминологију/ликовни језик уз подстицај и подршку.	2.a. Примјењује одговарајућу ликовну терминологију/ликовни језик у опису властитог и туђег стваралаштва, те на примјеру њему познатих умјетничких дјела уз подршку.	2.a. Примјењује одговарајућу ликовну терминологију/ликовни језик у опису властитог и туђег стваралаштва, те на примјеру њему познатих умјетничких дјела.	2.a. Примјењује одговарајућу ликовну терминологију/ликовни језик у анализи властитог и туђег стваралаштва, те на примјеру њему познатих умјетничких дјела.	2.a. Примјењује одговарајућу ликовну терминологију/ликовни језик у анализи и интерпретацији властитог и туђег стваралаштва, те на примјеру њему познатих и нових умјетничких дјела.
3.a. Препознаје основе визуелне писмености уз подстицај и подршку.	3.a. Примјењује основе визуелне писмености на задатим примјерима из свакодневног живота уз подршку.	3.a. Примјењује основе визуелне писмености на задатим примјерима из свакодневног живота.	3.a. Уочава важност властите визуелне писмености у свакодневним ситуацијама, те властитом развоју (самопоуздање, критичност, самосвијест).	3.a. Активно и критички примјењује властиту визуелну писменост у свакодневним ситуацијама, те као средство што квалитетније интеграције у савремено друштво.
Компонента:			2. Знање о умјетности	
Исходи учења:				
1. Истражује дјела и различите врсте ликовних и визуелних умјетности.				
2. Утврђује важност и улогу културно-умјетничких институција.				
3. Анализира како различити контексти утичу на ликовну умјетност (стилске карактеристике).				
4. Примјењује знање о теорији умјетности у истраживању умјетничких дјела.				
Индикатори у складу са узрастом ученика за:				
крај предшколског васпитања и образовања	крај 3. разреда (8/9 год.)	крај 6. разреда (11/12 год.)	крај деветогодишњег васпитања и образовања (14/15 год.)	крај средњошколског васпитања и образовања (18/19 год.)
1.a. Уочава и истражује различите облике ликовних и визуелних умјетности кроз подстицај и подршку.	1.a. Именује различите облике ликовних и визуелних умјетности. 1.б. Разликује различите облике ликовних и визуелних умјетности.	1.a. Описује различите облике ликовних и визуелних умјетности. 1.б. Упорјеђује различите облике ликовних и визуелних умјетности.	1.a. Анализира различите облике ликовних и визуелних умјетности.	1.a. Интерпретира различите облике ликовних и визуелних умјетности. 1.б. Критички вреднује различите облике ликовних и визуелних умјетности.
2.a. Препознаје основне културно-умјетничке институције из непосредног окружења уз подстицај и подршку.	2.a. Именује основне културно-умјетничке институције на основу непосредног искуства.	2.a. Разликује културно-умјетничке институције у друштву на основу непосредног искуства.	2.a. Објашњава улогу различитих културно-умјетничких институција у друштву на основу непосредног искуства.	2.a. Критички вреднује улогу различитих културно-умјетничких институција у друштву.
3.a. Није примјенљиво.	3.a. Није примјенљиво.	3.a. Није примјенљиво.	3.a. Описује главне стилске карактеристике на њему познатим умјетничким дјелима уз подршку.	3.a. Анализира главне стилске карактеристике на њему познатим и новим умјетничким дјелима. 3.б. Даје критички осврт на међусобни однос између различитих контекста и стилова умјетничких дјела.
4.a. Није примјенљиво.	4.a. Није примјенљиво.	4.a. Није примјенљиво.	4.a. Примјењује основно знање о теорији умјетности у истраживању умјетничких дјела уз подршку.	4.a. Примјењује знање о теорији умјетности у истраживању умјетничких дјела.
Компонента:			3. Доживљај, анализа дјела и критички осврт	
Исходи учења:				
1. Анализира умјетничка дјела изражавајући властиту критички став.				
2. Даје критички осврт и вреднује властиту и туђи стваралачки и истраживачки рад.				
3. Упорјеђује ликовна дјела и визуелне појаве из непосредног окружења успостављајући квалитативне односе.				
4. Анализира примјере културне баштине у БиХ те критички процјењује важност њеног очувања.				
5. Доноси критички суд о културно-умјетничким догађајима.				
Индикатори у складу са узрастом ученика за:				
крај предшколског васпитања и образовања	крај 3. разреда (8/9 год.)	крај 6. разреда (11/12 год.)	крај деветогодишњег васпитања и образовања (14/15 год.)	крај средњошколског васпитања и образовања (18/19 год.)
1.a. Изражава доживљену емоцију посматрајући одређена ликовна дјела уз подстицај и подршку.	1.a. Описује својим ријечима властити доживљај дјела утемељен на идејним, тематским, садржајним и	1.a. Описује властиту доживљај дјела утемељен на идејним, тематским, садржајним и формалним елементима дјела.	1.a. Образлаже ставове о њему познатом ликовном дјелу утемељене на цијеловитој анализи ликовног дјела.	1.a. Бира типове анализа у сврху изражавања критичког става о дјелу те аргументује избор одговарајуће врсте анализе у

	формалним елементима дјела уз подршку.			интерпретацији ликовног дјела.
2.а. Описује емоције које у њему изазива властита и туђи рад једноставним ријечима.	2.а. Описује и упоређује доживљај властитог и туђег рада једноставним ријечима.	2.а. Процијенује исход или резултат властитог и туђег рада по задатим критеријумима.	2.а. Даје критички осврт на властита и туђи рад по задатим критеријумима.	2.а. Даје критички осврт на властита и туђи рад те га аргументовано вреднује по задатим критеријумима.
3.а. Препознаје квалитативне односе између ликовних дјела и визуелних појава из непосредног окружења по задатим критеријумима.	3.а. Уочава квалитативне односе између ликовних дјела и визуелних појава из непосредног окружења по задатим критеријумима.	3.а. Упоређује квалитативне односе између ликовних дјела и визуелних појава из непосредног окружења по задатим критеријумима.	3.а. Даје критички осврт упоређујући ликовна дјела и визуелне појаве из непосредног окружења по задатим критеријумима успостављајући квалитативне односе.	3.а. Даје критички осврт упоређујући ликовна дјела и визуелне појаве из непосредног окружења примјеном знања о историјско-умјетничкој анализи успостављајући квалитативне односе.
4.а. Препознаје кључне примјере културне баштине у БиХ из непосредног окружења уз подстицај и подршку.	4.а. Описује својим ријечима кључне примјере културне баштине у БиХ из непосредног окружења.	4.а. Објашњава важност културне баштине у БиХ из непосредног окружења.	4.а. Поткријењује аргументима важност културне баштине на основу cjеловите анализе задатих примјера културне и умјетничке баштине у БиХ.	4.а. Критички процијенује важност културне баштине у БиХ на основу анализе појединих примјера из непосредног искуства. 4б. Предлаже властита рјешења заштите културне баштине у БиХ.
5.а. Интерпретира на различите начине свој доживљај одређеног културно-умјетничког догађаја уз подстицај и подршку.	5.а. Описује својим ријечима доживљај културног догађања.	5.а. Објашњава својим ријечима властито мишљење о културном догађају усменим или писаним путем.	5.а. Демонстрира културу посјећивања изложби и културних догађаја континуираним биљежењем својих размишљања о виђеном.	5.а. Даје критички осврт на одабрани културни догађај поткријењујући аргументима важност тога догађаја за њега самога као и за ширу заједницу. 4б. Учествује активно у културно-умјетничком животу на нивоу локалне заједнице.

ОБЛАСТ:**3. ЕСТЕТИКА, КОНСТРУКЦИЈА, ФУНКЦИЈА****Компонента:****1. Активан однос према визуелној околини****Исходи учења:**

- Истражује простор примјењујући знање о архитектонским дјелима и урбанистичким целинама (у непосредној околини).
- Утврђује важност квалитетног обликовања и естетике употребних предмета примјењујући знање о примјењеним умјетностима и дизајну.
- Анализира визуелне знакове примјењујући знање о визуелној комуникацији.

Индикатори у складу са узрастом ученика за:

крај предшколског васпитања и образовања	крај 3. разреда (8/9 год.)	крај 6. разреда (11/12 год.)	крај деветогодишњег васпитања и образовања (14/15 год.)	крај средњошколског васпитања и образовања (18/19 год.)
1.а. Истражује непосредно простор и уочава односе елемената кроз функцију и естетику на основу виђеног те примјењује искуства у властитом стваралаштву уз подстицај и подршку.	1.а. Истражује непосредно простор и уочава односе елемената кроз функцију и естетику на основу виђеног те примјењује искуства у властитом стваралаштву уз подршку.	1.а. Истражује непосредно простор и на основу властитог искуства описује међусобни однос функционалности и естетике у архитектури и урбанизму те примјењује искуства у властитом стваралаштву уз подршку.	1.а. Истражује непосредно простор и на основу властитог искуства анализира међусобни однос функционалности и естетике у архитектури и урбанизму те примјењује искуства у властитом стваралаштву уз подршку.	1.а. Истражује непосредно простор и на основу властитог искуства утврђује важност међусобног односа функционалности и естетике у архитектури и урбанизму те примјењује искуства у властитом стваралаштву и истраживачком раду.
2.а. Истражује непосредно употребне предмете и уочава односе елемената кроз функцију и естетику на основу виђеног те примјењује искуства у властитом стваралаштву уз подстицај и подршку.	2.а. Истражује непосредно употребне предмете и уочава односе елемената кроз функцију и естетику те примјењује искуства у властитом стваралаштву уз подршку.	2.а. Описује односе функционалности и естетике на њему познатим и одабраним примјерима употребних предмета, примјењујући усвојено знање о примјењеним умјетностима у властитом стваралаштву уз подршку.	2.а. Анализира односе функционалности и естетике на њему познатим и одабраним примјерима употребних предмета, примјењујући усвојено знање о примјењеним умјетностима и дизајну у властитом стваралаштву.	2.а. Даје критички осврт на однос функционалности и естетике на њему познатим и одабраним примјерима употребних предмета, примјењујући усвојено знање о примјењеним умјетностима и дизајну у властитом стваралаштву.
3.а. Истражује визуелне знакове у непосредном окружењу кроз властито стваралаштву уз подстицај и подршку.	3.а. Истражује и описује различите визуелне знакове у непосредном окружењу примјењујући усвојено знање у властитом стваралаштву уз подстицај и подршку.	3.а. Описује утицај обликовања визуелних знакова у комуникацији одговарајуће поруке примјењујући усвојено знање у властитом стваралаштву.	3.а. Анализира утицај ликовног обликовања визуелних знакова у комуникацији одговарајуће поруке примјењујући усвојено знање у властитом стваралаштву.	3.а. Процијенује улогу визуелне комуникације у медијима. 3б. Демонстрира властито познавање медија примјењујући усвојено знање о визуелним знаковима и визуелној комуникацији у властитом стваралаштву и истраживањима.

Компонента:**2. Интеракција и комуникација у умјетности****Исходи учења:**

- Утврђује важност ликовне умјетности као облика комуникације у властитом и туђем стваралаштву.
- Анализира како креативни процеси, елементи умјетничког дјела, принципи дизајна доприносе комуникативности поруке умјетничког дјела.
- Истражује различите критеријуме за интерпретацију и вредновање умјетничких дјела.

Индикатори у складу са узрастом ученика за:

крај предшколског васпитања и образовања	крај 3. разреда (8/9 год.)	крај 6. разреда (11/12 год.)	крај деветогодишњег васпитања и образовања (14/15 год.)	крај средњошколског васпитања и образовања (18/19 год.)
1.а. Изражава своје мисли и осјећања ликовним језиком (црта, слика, моделује...).	1.а. Описује својим ријечима жељену поруку властитог рада.	1.а. Објашњава начине комуникације жељене поруке у властитом и туђем стваралаштву.	1.а. Анализира успешност комуникације жељене поруке у властитом и туђем стваралаштву.	1.а. Даје критички осврт о ефикасности ликовне комуникације порука у личном стваралаштву.

подршку.				
2.a. Није примјенљиво.	2.a. Описује својим ријечима на који начин ликовни елементи ујетничког дјела, те његова садржајна обиљежја доприносе преношењу/комуникацији и разумијевању ујетникове интенције и/или поруке дјела уз подршку.	2.a.Објашњава на који начин ликовни елементи ујетничког дјела те његова садржајна обиљежја доприносе преношењу/ комуникацији и разумијевању ујетникове интенције и/или поруке дјела.	2.a. Анализира на који начин ликовни елементи ујетничког дјела те његова стилска и садржајна обиљежја доприносе преношењу комуникацији/ и разумијевању ујетникове интенције и/или поруке дјела.	2.a. Даје критички осврт на који начин ликовни елементи ујетничког дјела те његова стилска и садржајна обиљежја доприносе преношењу комуникацији/ и разумијевању ујетникове интенције и/или поруке дјела.
3.a. Није примјенљиво.	3.a. Није примјенљиво.	3.a. Није примјенљиво.	3.a. Истражује на који начин различите ликовне појаве и облици ликовног стваралаштва захтијевају различите критеријуме за интерпретацију и вредновање уз подстицај и подршку.	3.a. Истражује на који начин различите ликовне појаве и облици ликовног стваралаштва захтијевају различите критеријуме за интерпретацију и вредновање.

Компонента: 3. Друштвена улога ујетности

Исходи учења:

1. Утврђује важност и улогу ликовне ујетности и ујетника у појединим друштвима, културама, цивилизацијама и временским епохама.
2. Даје критички осврт на међусобни утицај ликовне ујетности и друштва.
3. Утврђује важност културно-ујетничке баштине у обликовању властитог идентитета.

Индикатори у складу са узрастом ученика за:

крај предшколског васпитања и образовања	крај 3. разреда (8/9 год.)	крај 6. разреда (11/12 год.)	крај деветогодишњег васпитања и образовања (14/15 год.)	крај средњошколског васпитања и образовања (18/19 год.)
1.a. Није примјенљиво.	1.a. Није примјенљиво.	1.a. Описује улогу ликовне ујетности, споменичке баштине и ујетника у заједници.	1.a. Објашњава значење ликовне ујетности и ујетника у појединим друштвима и културама.	1.a. Истражује улогу и значење ликовне ујетности и ујетника у појединим друштвима и културама.
2.a. Није примјенљиво.	2.a. Није примјенљиво.	2.a. Није примјенљиво.	2.a. Објашњава утицај историјских и друштвених околности на ликовно стваралаштво на њему познатим ликовним дјелима.	2.a. Даје критички осврт о утицају историјских и друштвених околности на ликовно стваралаштво на њему познатим и новим ликовним дјелима.
3.a. Препознаје утицај културне баштине на властити идентитет.	3.a. Уочава утицај културне баштине на властити идентитет.	3.a. Описује утицај културне баштине на властити идентитет.	3.a. Објашњава својим ријечима утицај културне баштине на властити идентитет.	3.a. Критички вреднује улогу и важност одабраног примјера културно-ујетничке баштине за разумијевање себе, других појединаца и друштва у којима су настала.

ОБЛАСТ: 4. СЛУШАЊЕ И УПОЗНАВАЊЕ МУЗИКЕ

Компонента:

1. Музичке стилске епохе

Исходи учења:

1. Објашњава карактеристике појединих музичких стилова и облика.
2. Препознаје музичка дјела композитора кроз стилове.
3. Утврђује естетску важност музике.

Индикатори у складу са узрастом ученика за:

крај предшколског васпитања и образовања	крај 3. разреда (8/9 год.)	крај 6. разреда (11/12 год.)	крај деветогодишњег васпитања и образовања (14/15 год.)	крај средњошколског васпитања и образовања (18/19 год.)
1.a. Развија музички укус. 1.б. Упознаје богатство и разноликост музичких стилова. 1.в. Развија музичку меморију. 1.г. Препознаје и именује неке од једноставних облика музичког дјела (бројалица, успаванка, пригодна тематска пјесмица).	1.a. Препознаје по слуху ујетничку, традиционалну и популарну музику. 1.б. Слуша активно музику. 1.в. Описује доживљај и став након сусрета с музичким дјелима уживо или са снимка.	1.a. Описује мелодије које се изводе у појединим стилским епохама. 1.б. Препознаје дијелове сложених музичких облика (мотив, фраза, теме, дводјелне и тродјелне облике). 1.в. Разликује музичке врсте као једноставачне и вишеставачне.	1.a. Анализира више стилских праваца. 1.б. Анализира пјесме различитих врста и жанрова. 1.в. Уочава структуру слушаног музичког дјела (кантате, опере, оперете итд.)	1.a. Даје критички осврт на музичко-стилске епохе, врсте музике, музичке правце и жанрове у друштвено-историјском и културном контексту. 1.б. Детаљно анализира и упоређује музичко-изражајне компоненте као што је облик музичког дјела истакнутих композиција ујетничке, традиционалне и популарне музике.
2.a. Препознаје раније научене пјесмице на основу мелодије. 2.б. Слушно разликује карактер музичког дјела кроз утицај на властите емоције (тужно, радосно).	2.a. Препознаје композитора и његово дјело.	2.a. Уочава разлику међу врстама музике.	2.a. Анализира слушајући изражајна средства музике (темпо, динамику, карактер).	2.a. Даје критички осврт на дјела композитора различитих стилских епоха уз способност естетског доживљаја.
3.a. Уочава да музика доприноси стварању лијепе и угодне атмосфере (естетска вриједност музике).	3.a. Ствара музички укус.	3.a. Дефинише властите ставове о музици.	3.a. Ствара критеријуме за вредновање музике.	3.a. Примјењује музичку ујетност као средство свога израза.

Компонента:

2. Вокална и инструментална музика

Исходи учења:

1. Разликује вокалну, инструменталну и вокално-инструменталну музику.
2. Разликује врсте пјевачких гласова те репродукује соло и групно пјевање.
3. Препознаје музичке инструменте и саставе.

Индикатори у складу са узрастом ученика за:

крај предшколског васпитања и образовања	крај 3. разреда (8/9 год.)	крај 6. разреда (11/12 год.)	крај деветогодишњег васпитања и образовања (14/15 год.)	крај средњошколског васпитања и образовања (18/19 год.)
1.a. Препознаје лијепо, тачно и изражајно пјевање и свирање.	1.a. Разликује вокалну, инструменталну и вокално-инструменталну музику.	1.a. Уочава музичка дјела намијењена искључиво пјевању уз пратњу музичких инструмената.	1.a. Описује вокалну и инструменталну музику.	1.a. Критички анализира и повезује значај вокалног, инструменталног и вокално-инструменталног дјела.
2.a. Препознаје мушке и женске пјевачке гласове. 2.б. Разликује говор, ритмизовани говор и пјевање. 2.в. Вјежба правилно дисање и јасан изговор ријечи. 2.г. Развија самопоуздање и позитивну слику о себи у социјалној интеракцији.	2.a. Упоредује врсте гласова по обиму. 2.б. Запажа разлике у висини, јачини и трајању тона. 2.в. Примјењује правила тачног пјевања (интонацију, артикулацију, дикцију) која доводи до квалитетнијег групног музицирања. 2.г. Репродукује пјесме уз динамичко нијансирање.	2.a. Препознаје и именује дубоке, средње и високе мушке и женске пјевачке гласове у солистичким и групним наступима. 2.б. Утврђује знања о вокалној музици (соло пјевање и групно пјевање) и разликује врсте пјевачки хорова. 2.в. Репродукује двогласно пјевање. 2.г. Репродукује тачно одсвирани почетни тон, дикцију и правовремено узимање даха (фразирање).	2.a. Разликује врсте пјевачких група. 2.б. Активно учествује у заједничком извођењу пјесме / композиције и упоређује властито извођење с извођењем других ученика. 2. в. Пјева индивидуално и у различитим групама на интерним и јавним приредбама.	2.a. Анализира слог вишегласног пјевања у различитим музичким жанровима. 2.б. Репродукује музику у оквиру слободних активности (хорско пјевање, бенд, фолклорна група). 2.в. Упоредује и аналитички слуша све извођачке улоге. 2.г. Анализира и упоређује технике вокалног извођења.
3.a. Препознаје и запажа разлике у висини, јачини и трајању тона. 3.б. Препознаје и разликује групне и солистичке садржаје музичког дјела.	3.a. Препознаје звук и изглед инструмената по групама.	3.a. Разликује групе инструмената које чине симфонијски оркестар и традиционалне инструменте. 3.б. Планира посјету музичким институцијама.	3.a. Описује улогу и значај инструмената и инструменталних извођачких састава у музици. 3.б. Повезује извођачке саставе с одређеним музичким стилизовима.	3.a. Упоредује и критички анализира организацију сличних и различитих музичких врста (инструментални музички састави).

ОБЛАСТ:**5. СТВАРАЛАШТВО И РЕПРОДУКЦИЈА****Компонента:****1. Пјевање по слуху и нотном запису****Исходи учења:**

1. Развија музикалност и музичко памћење.
2. Развија интонативно тачно пјевање и музичку писменост.

Индикатори у складу са узрастом ученика за:

крај предшколског васпитања и образовања	крај 3. разреда (8/9 год.)	крај 6. разреда (11/12 год.)	крај деветогодишњег васпитања и образовања (14/15 год.)	крај средњошколског васпитања и образовања (18/19 год.)
1.a. Развија и култивише дјечји глас. 1.б. Препознаје велики број пјесмица, бројалица и музичких игара. 1.в. Развија музичку меморију. 1.г. Разликује лијепо и изражајно пјевање.	1.a. Користи свој глас експресивно. 1.б. Анализира утиске о карактеру пјесме, те ритам и динамику.	1.a. Разликује и описује канон и соло пјесму. 1.б. Разликује дур и мол, те каденцу композиције.	1.a. Анализира властиту извођење с извођењем других. 1.б. Комбинује солистичко и групно извођење.	1.a. Критикује и утврђује важност активног слушања музике и извођења по слуху. 1.б. Даје критички осврт на запамћене мелодије.
2.a. Развија осјећај за висину тона, трајање и квалитету звука. 2.б. Препознаје мелодију у различитим варијантама, пратећи ритам рукама, главом или осталим покретима тијела.	2.a. Утврђује основну мелодију (тему пјесме) и интонацију кроз одговарајуће музичке примјере. 2.б. Разликује музичке знакове у нотном запису (динамика, темпо) ноте и паузе по трајању, те репетицију. 2.в. Репродукује мелодију, ритам и текст пјесам по слуху и нотном запису.	2.a. Утврђује основне карактеристике дур и мол љествица. 2.б. Примјењује сложеније ритамске фигуре (триола, синкопа). 2.в. Описује музику с једноставном формом, мелодијом и ритмом. 2.г. Анализира чисто, тачно пјевање и правилно изговарање слогова у тексту. 2.д. Разликује јединицу бројања (мјеру) у такту, те просте и сложене тактове.	2.a. Анализира смјер кретања мелодије (с знаком на мелодијске скокове). 2.б. Анализира и вјежба ритам с ритамском табелом, ритамским слоговима уз куцање. 2.в. Упоредује и показује правилно измјењивање тешких и лаких јединица унутар једног такта.	2.a. Даје критички осврт на задате мелодије (с посебним освртом на солистичко и групно пјевање). 2.б. Упоредује и критички се осврће на тонску грађу. 2.в. Анализира музички аранжман.

Компонента:**2. Свирање по нотном запису и импровизација****Исходи учења:**

1. Примјењује нотни запис на инструментарију.
2. Развија музичку писменост.
3. Репродукује групно музицирање (хор и инструментални састави).

Индикатори у складу са узрастом ученика за:

крај предшколског васпитања и образовања	крај 3. разреда (8/9 год.)	крај 6. разреда (11/12 год.)	крај деветогодишњег васпитања и образовања (14/15 год.)	крај средњошколског васпитања и образовања (18/19 год.)
1.a. Разликује свирање ритма и свирање мелодије. 1.б. Препознаје и имитира звукове који га окружују.	1.a. Разликује инструменте школског инструментарија. 1.б. Репродукује ритам и метар бројалица на удараљкама.	1.a. Репродукује краће инструменталне композиције на мелодијским удараљкама (или неком другом мелодијском инструменту). 1.б. Репродукује музику у оквиру слободних активности кроз групно музицирање.	1.a. Упоредује и импровизује нотне записе према могућностима извођења на задатом инструменту.	1.б. Даје критички осврт на инструменталну пратњу, аранжман.

2.a. Препознаје музички рјечник: пјевање, свирање, музика, музичка приредба. 2.б. Препознаје гласне и тихе, високе и дубоке тонове. 2.в. Разликује мелодијске игре од импровизације.	2.a. Ствара мелодију на задати текст и развија осјећај за музичку агогику.	2.a. Примјењује основе музичког писма и ствара музику уз примјену нотог записа, темпа и динамике извођења.	2.a. Анализира задати текст и ствара мелодију (одређује мјеру/такт) и промјену темпа током извођења. 2б. Користи музичку терминологију у анализи.	2.a. Даје критички осврт на различите нотне записе. 2б. Ствара нотни запис уз примјену музичких знакова на инструментарију без помоћи наставника.
3.a. Репродукује једногласно пјевање. 3.б. Развија музикалност са специфичним способностима (препознаје и опонаша звукове).	3.a. Развија осјећај за групно музицирање (култура понашања у склопу музичке групе).	3.a. Ствара позитивну слику и развија свијест о значају сваког појединца у вокалном и инструменталном ансамблу.	3.a. Пјева самостално, те у ансамблу уз ритмичку пратњу инструмената које има на располагању.	3.a. Експериментише с новим звуковима као појединац или у групама. 3.б. Даје критички осврт на вокалне/инструменталне саставе и технике пјевања и свирања.

ОБЛАСТ:**6. ЕЛЕМЕНТИ МУЗИЧКЕ КРЕАТИВНОСТИ****Компонента:****1. Стварање и визуелизација музике****Исходи учења:**

1. Описује музику кроз ликовно и текстуално изражавање.
2. Примјењује стечена знања у музичкој теорији и пракси (комбинује ријечи, инструменте и звук).
3. Објашњава улогу музике у друштву и важност примјене исте у медијима.

Индикатори у складу са узрастом ученика за:

крај предшколског васпитања и образовања	крај 3. разреда (8/9 год.)	крај 6. разреда (11/12 год.)	крај деветогодишњег васпитања и образовања (14/15 год.)	крај средњошколског васпитања и образовања (18/19 год.)
1.a. Изражава цртањем музичке импресије настале слушањем музике. 2.б. Изражава властитим тијелом и/или моделовањем музички доживљај.	1.a. Илуструје примјере музичких инструмената, укључујући и традиционалне, те атмосферу композиције.	1.a. Илуструје креативно доживљаје (ликовно, текстуално) слушаних музичких примјера.	1.a. Илуструје и текстуално описује одломке из појединих музичких дјела (представе, мјузикле, опере и слично).	1.a. Илуструје доживљај музичких стилских епоха (графити, плакати, школски часописи и слично).
2.a. Осмишљава текст на већ познатој мелодији. 2.б. Осмишљава нове бројалице или риме уз покрет. 2.в. Израђује музичке инструменте (звечке, удараљке и дувачке инструменте од предмета и материјала који су доступни и примјерени њиховом узрасту) уз подстицај и подршку.	2.a. Проналази рјешење самостално или као дио групе у задатим музичким вјежбама користећи звук, покрет, ритам или мелодију. 2.б. Разликује звучне ефекте и занимљивости у креативној игри.	2.a. Ствара кратке мелодијске/ритмичке фразе са усвојеном примјеном агогике. 2.б. Осмишљава кратке мелодије на доступним инструментима. 2.в. Спаја текст и мелодију у смисаоне цјелине.	2.a. Ствара аранжмане за свирање на Орфовим ритмичким инструментима.	2.a. Анализира основна садржајна средства у властитом и туђем стваралаштву. 2.б. Даје критички осврт на облике музичког стварања.
3.a. Повезује развој музике с развојем других умјетности (плес, рецитација, пјевање, цртање). 3.б. Посеђује културне догађаје примјерене добу уз подстицај и подршку.	3.a. Посеђује културне догађаје (примјерене узрасту) и исказује своје мишљење о њима. 3.б. Уочава правилно понашање у публици кроз пажљиво слушање током извођења.	3.a. Објашњава друштвено-културни контекст у ком се изводи одређена традиционална музика Европе и шире. 3.б. Разликује културне догађаје које посеђује.	3.a. Развија свијест о различитим музичким културама, умјетницима, народима, религијама и обичајима посеђујући концерте или путем медија (ТВ, ПЦ, ЦД итд.).	3.a. Развија властити музички идентитет (културни, национални, глобални). 3.б. Даје критички осврт на однос стварности према музичкој умјетности. 3.в. Израђује музичке програмске књижице и плакате. 3.г. Истражује улогу музике у областима као што су биоскоп, позориште, медији или интернет.

Компонента:**2. Аспекти извођења****Исходи учења:**

1. Комбинује елементе плеса, драме и музике.
2. Импровизује звук рукама, ногама, инструментима којим располаже.
3. Изводи јавне наступе – продукција и репродукција музике.

Индикатори у складу са узрастом ученика за:

крај предшколског васпитања и образовања	крај 3. разреда (8/9 год.)	крај 6. разреда (11/12 год.)	крај деветогодишњег васпитања и образовања (14/15 год.)	крај средњошколског васпитања и образовања (18/19 год.)
1.a. Развија психо-моторичке вјештине и способности (кроз музичке игре). 1.б. Употпуњује музику драматизацијом (код слушања или приликом пјевања). 1.в. Препознаје два основна покрета: покрет у метру (по добама) и покрет у ритму (на сваки слог текста).	1.a. Ствара комбинацијом ријечи, инструмента и покрета.	1.a. Комбинује и осмишљава покрете уз примјере различити музичких врста.	1.a. Анализира разлике и сличности у дјелима у којима су повезане музика, плес и драма (опере, балети, музички игрокази, мјузикли, филмска музика итд.).	1.a. Ствара различите музичке активности у складу с властитим интересима и склоностима (пјевање, свирање, плес и покрет, драма). 1.б. Репродукује плесну кореографију различитих дјела класичне, традиционалне и популарне музике у групи или у пару.
2.a. Развија осјећај за ритам и координацију покрета звуковима који га окружују и које производи.	2.a. Осмишљава музички игроказ. 2.б. Развија осјећај за ритам покретима тијела уз Орфов инструментаријум.	2.a. Развија музичку креативност и вјештине користећи инструменте и кореографију плеса.	2.a. Импровизује на музичке теме. 2.б. Осмишљава и изводи пратње (инструменталне и плесне) за слушане мелодије.	2.a. Проналази нова рјешења у интерпретацији музике. 2.б. Експериментише са звуковима (тоновима и шумовима). 2.в. Ствара различите ритамске примјере.
3.a. Даје иницијативу и учествује у организовању	3.a. Наступа на интерним и јавним приредбама изводећи	3.a. Учествује у организовању различитих музичких игроказа.	3.a. Репродукује самостално и у ансамблу, користећи свој	3.a. Наступа у школи и изван ње (пјевање, свирање, плес,

музичких игара (самостално или у групи). 3.б. Препознаје важност јавног наступа и стиче самопоуздање.	пјесме и плесне драматизације (приче, бајке, басне, народне плесове).	3.б. Наступа самостално и у групи те изводи поједине пјесме/композиције.	глас или инструмент прецизно и јасно, уз контролу и изражајно.	стваралаштво). 3.б. Даје критички осврт на изведени музички програм.
--	---	--	--	---

Области, компоненте и исходи учења за умјетничко подручје

СТВАРАЛАШТВО И ПРОДУКЦИЈА

Исходи учења за:

Основна изражајна средства и принципи ликовне умјетности

1. Анализира основна изражајна средства и принципе у властитом и туђем стваралаштву, те умјетничким дјелима.
2. Процијенује и упоређује ликовне принципе у свом окружењу.
3. Ликовно обликује цјелине полазећи од ликовних принципа.

Ликовни медији и технике

1. Истражује различите ликовне медије, технике и алате у властитом визуелном изражавању.
2. Истражује ликовне медије, технике и алате у умјетничким дјелима.
3. Повезује стечено искуство и вјештине са знањем из других области и у властитом животу.

Стваралачки/истраживачки процес

1. Предлаже идејна рјешења и иновације.
2. Процијенује и примјењује фазе радног (стваралачког и истраживачког) процеса.
3. Ствара креације и рекомпонује.

РАЗМИШЉАЊЕ И РЕФЛЕКСИЈА

Исходи учења за:

Визуелно мишљење и писменост

1. Посматра и уочава, истраживачки, различите визуелне и ликовне садржаје.
2. Користи визуелни језик у властитом ликовном и вербалном изражавању.
3. Примјењује властиту визуелну писменост у свакодневном животу.

Знање о умјетности

1. Истражује дјела и различите врсте ликовних и визуелних умјетности.
2. Утврђује важност и улогу културно-умјетничких институција.
3. Анализира како различити контексти утичу на ликовну умјетност (стилске карактеристике).
4. Примјењује знање о теорији умјетности у истраживању умјетничких дјела.

Доживљај, анализа дјела и критички осврт

1. Анализира умјетничка дјела изражавајући властити критички став.
2. Даје критички осврт и вреднује властити и туђи стваралачки и истраживачки рад.
3. Упоређује ликовна дјела и визуелне појаве из непосредног окружења успостављајући квалитативне односе.
4. Анализира примјере културне баштине у БиХ те критички процијенује важност њеног очувања.
5. Доноси критички суд о културно-умјетничким догађајима.

ЕСТЕТИКА, КОНСТРУКЦИЈА, ФУНКЦИЈА

Исходи учења за:

Активан однос према визуелној околини

1. Истражује простор примјењујући знање о архитектонским дјелима и урбанистичким цјелинама (у непосредној околини).
2. Утврђује важност квалитетног обликовања и естетике употребних предмета примјењујући знање о применијеним умјетностима и дизајну.
3. Анализира визуелне знакове примјењујући знање о визуелној комуникацији.

Интеракција и комуникација у умјетности

1. Утврђује важност ликовне умјетности као облика комуникације у властитом и туђем стваралаштву.
2. Анализира како креативни процеси, елементи умјетничкога дјела, принципи дизајна доприносе комуникативности поруке умјетничког дјела.
3. Истражује различите критеријуме за интерпретацију и вредновање умјетничких дјела.

Друштвена улога умјетности

1. Утврђује важност и улогу ликовне умјетности и умјетника у појединим друштвима, културама, цивилизацијама и временским епохама.
2. Даје критички осврт на међусобни утицај ликовне умјетности и друштва.
3. Утврђује важност културно-умјетничке баштине у обликовању властитог идентитета.

СЛУШАЊЕ И УПОЗНАВАЊЕ МУЗИКЕ

Исходи учења за:

Музичке стилске епохе

1. Објашњава карактеристике појединих музичких стилова и облика.
2. Препознаје музичка дјела композитора кроз стилове.
3. Утврђује естетску важност музике.

Вокална и инструментална музика

1. Разликује вокалну, инструменталну и вокално-инструменталну музику.
2. Разликује врсте пјевачких гласова те репродукује соло и групно пјевање.
3. Препознаје музичке инструменте и саставе.

СТВАРАЛАШТВО И РЕПРОДУКЦИЈА

Исходи учења за:

Пјевање по слуху и нотном запису

1. Развија музикалност и музичко памћење.
2. Развија интонативно тачно пјевање и музичку писменост.

Свирање по нотном запису и импровизација

1. Примјењује нотни запис на инструментарију.
2. Развија музичку писменост.
3. Репродукује групно музицирање (хор и инструментални састави).

ЕЛЕМЕНТИ МУЗИЧКЕ КРЕАТИВНОСТИ

Исходи учења за:

<p>Стварање и визуелизације музике</p> <p>1. Описује музику кроз ликовно и текстуално изражавање.</p> <p>2. Примјењује стечена знања у музичкој теорији и пракси (комбинује ријечи, инструменте и звук).</p> <p>3. Објашњава улогу музике у друштву и важност њене примјене у медијима.</p>
<p>Аспекти извођења</p> <p>1. Комбинује елементе плеса, драме и музике.</p> <p>2. Импровизује звук рукама, ногама, инструментима којим располаже.</p> <p>3. Изводи јавне наступе – продукција и репродукција музике.</p>

Схематски приказ области и компоненти за уметничко подручје

КЉУЧНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ – ПРОЖИМАЈУЋЕ ТЕМЕ ЗА уметничко подручје

Кључна компетенција	Прожимајући индикатори
Језично-комуникацијска компетенција на матерњем језику	<ul style="list-style-type: none"> - Чита, разумије и анализира књижевне и информативне текстове; - Пише разне врсте текста за различите намјене и публику; - Прича и слуша ради преноса и разумијевања информација с поштовањем и ефикасно у различитим ситуацијама и у различите сврхе у конструктивном и критичком дијалогу; - Пише сложене текстове; - Критички оцјењује комуникације у различитим облицима; - Изражава позитивне ставове и показује вјештине за ефикасну међукултуралну комуникацију.
а. Математичка писменост	<ul style="list-style-type: none"> - Способност и спремност кориштења математичких облика мишљења (логичко и просторно размишљање) и приказивања (формула, модела, конструкција, графика/дијаграма) који имају универзалну примјену код објашњавања и описивања стварности; - Познавање математичких појмова и концепата, укључујући најважније геометријске и алгебарске теореме; - Поштивање истине као темеља математичког размишљања.
б. Компетенција у науци и технологији	<ul style="list-style-type: none"> - Способност разумијевања и примјене (декодирање, тумачење и разликовање) разних врста приказивања математичких елемената, феномена и ситуација, одабир и замјена начина приказивања ако и када је то потребно; - Способност и спремност да се употреби знања и методологија да би се објаснила природа. Компетенција у технологији се тумачи као примјена знања да би се промијенило природно окружење у складу са људским потребама; - Разумијевање односа између технологије и других подручја: научни напредак (нпр. у медицини), друштву (вриједности, морална питања), култури (нпр. мултимедији), или окружењу (загађеност, одрживи развој); - Спремност стицања знања из природних наука и интерес за науку, те научну и технолошку каријеру.
Информатичка писменост (информацијска, медијска, технолошка)	<ul style="list-style-type: none"> - Критичко коришћење информатичко-комуникацијске технологије за добијање, вредновање и чување информација, за продукцију, представљање и размену информација и за учешће у виртуелним друштвеним мрежама; - Свјест о разликама између реалног и виртуелног свијета; - Употреба технологије у сврху развоја креативности, иновативности и укључивања у друштво, коришћење технологије за подршку критичког начина размишљања; - Поштовање приватности код коришћења друштвених мрежа поштивање етичких начела, препознавање поузданост и ваљаности придобијених информација, употреба мрежа за ширење хоризонта
Учити како се учи	<ul style="list-style-type: none"> - Развијање одговорности за властито учење, самопројекција и дефинисање властитих циљева учења: <ul style="list-style-type: none"> - развијање свјести о властитим могућностима и о властитим јаким и slabим странама, стиливима учења, интелигенцијама као и способности идентификовања сопствених потреба ради примјене сопствених стратегија и процедура у процесу учења. - Развијање способности поправљања, побољшавања (саморегулација): <ul style="list-style-type: none"> - препланирање, извршење, контрола, корекција различитих облика комуникативних активности (рецепције, интеракције, продукције, медијације). - Употреба различитих метода и стратегија учења: <ul style="list-style-type: none"> - познавање и свјесно коришћење различитих стратегија учења; - омогућавање ученику да стекне способност откривања свог најуспешнијег и најбржег начина за учење, да одабере различите могућности и да најбоље примени у пракси; - развијање критичког става до тога шта ученик у школи учи до властитог процеса учења; - способност организације и уређивања властитог учења, развијање упорности; - развијање самомотивације, самопоуздања, потребе за континуираним учењем.
Социјална и грађанска компетенција	<ul style="list-style-type: none"> - Препознавање властитих емоција, интерес за и поштовање других култура; - Разумијевање властитог народног идентитета и себе као припадника одређене заједнице и у интеракцији с културним идентитетом Европе и остатка свијета; - Свјест о европском и свјетском културном наслеђу и о културној и језичкој разноврсности свијета; - Познавање лингвистичких и културних посебности друштва и заједница у којим се говори одређени страни језик; - Развијање свјести и разумијевања социокултурних и међукултурних правила и норми употребе страног језика, и развијање одговарајућих стратегија за комуникацију, интерпретацију и коришћење порука у складу са овим правилима и нормама (социolingвистичка компетенција); <ul style="list-style-type: none"> - Уважавање карактеристичних црта друштвених односа (поздрави, начин обраћања); - Уважавање правила лијепог понашања (изразити захвалност, наклоност, подијелити бригу, радост, итд.);

	<ul style="list-style-type: none"> - Способност препознавања дијалекта и акцента (кроз лексичке, граматичке, фонолошке, гласовне, паралингвистичке елементе, нпр. говор тијела.); - Конструктивна комуникација и поштовање у друштвеним ситуацијама, квалитетна комуникација између саговорника.
Самоницијатива и предузетничка компетенција	<ul style="list-style-type: none"> - Управљање пројектима; - Препознавање властитих јаких и слабих страна; - Рад у тимовима на кооперативан и флексибилан начин; - Конструктивно сарађивање у активностима и употреба вјештина групног рада; - Управљање ризиком и развијање свијести о одговорности.
Културна свијест и културно изражавање	<ul style="list-style-type: none"> - Избјегавање стереотипа, примање компромиса, развијање властитог интегритета и поштовање интегритета других, примјерно самопоуздање; - Конструктивно изражавање властитог мишљења и фрустрација, способност емпатије; - Познавање најзначајнијих културних достигнућа, укључујући и покултуру, цијењење умјетничког рада и културних догађаја; - Уважавање и уживање у умјетничким дјелима и изведбама и развијање осјећаја за лијепо.
Креативно-продуктивна компетенција	<ul style="list-style-type: none"> - Развијање комплексног мишљења: <ul style="list-style-type: none"> - сажимање, генерализовање, подршка употреби виших когнитивних способности, као што су анализа, синтеза, вредновање, употреба критичког мишљење (разликовање између чињеница и мишљења, аргументовање теза); - употреба логичног структурисања и низања аргумената. - Развијање креативности и потребе за израживање, те осјећај за естетске вриједности: <ul style="list-style-type: none"> - производња и повезивање различитих идеја, производња претпоставки и различитих производа. - Развијање отворености различитог културног изражавања и припремљености за развијање властите креативности и способности изражавања: <ul style="list-style-type: none"> - способност толерисања супротних идеја; - доношење закључака независно; - развијање позитивног става и спремности за релативизирање сопственог становишта и система вриједности, развијање спремности за одступање у односу на устаљена понашања према другим културама. - Подршка радозналости, жељи за новим знањима: <ul style="list-style-type: none"> - омогућавање изражавања властитих мисли, идеја, емоција; - развијање способности посматрања, учествовања и интегрисања нових искустава и спремности за мијењање претходних.

Литература за умјетничко подручје

Blacking, John (1976.) How Musical is Man? London: University of Washington Press.

Buble, Nikola (2004.) Kulturološki pristup glazbi. Split: Umjetnička akademija Sveučilišta u Splitu, Ogranak Matice hrvatske Split.

Rihtman-Auguštin, Dunja (1984.) Struktura tradicijskog mišljenja. Zagreb: Školska knjiga.

Smjernice za umjetnički odgoj, Prva svjetska konferencija o umjetničkom odgoju, Lisabon: UNESCO, 2006.

http://www.hcdo.hr/wp-content/uploads/2009/09/Smjernice_UNESCO_o_umjetnickom_odgoju_06.pdf

Arts and Cultural Education at School in Europe, Brussels: Eurydice, Education, Audiovisual & Culture Executive Agency, 2009.

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/113en.pdf

Seoul Agenda: Goals for the Development of Arts Education, The Second World Conference on Arts Education, Seoul: UNESCO, 2010.

http://portal.unesco.org/culture/en/files/41117/127981060855Seoul_Agenda_Goals_for_the_Development_of_Arts_Education.pdf/Seoul+Agenda_Goals+for+the+Development+of+Arts+Education.pdf

National Core Curriculum For Basic Education 2004: National Core Curriculum For Basic Education Intended For Pupils Subject To Compulsory Education, Helsinki: Finnish National Board of Education, 2004., str. 233-238.

National Core Curriculum for Upper Secondary Schools 2003: National Core Curriculum for General Upper Secondary Education Intended for Young People, Helsinki: Finnish National Board of Education, 2003., str. 204-207.

Curriculum for the compulsory school, preschool class and the recreation centre, Stockholm, 2011., str. 22-32.

Upper Secondary School 2011, Stockholm, 2011., str. 207-214.

National curriculum for basic schools, Tallinn: Government of the Republic, 2011., str. 20-26.

Subject field: Art subjects, u: National curriculum for upper secondary schools, Tallinn: Government of the Republic, 2011.,

str. 1- 4, 10-16. http://www.ibe.unesco.org/curricula/estonia/er_usfw_2011_eng.pdf

Framework Education Programme for Basic Education, Prag, 2007., str. 70-72.

Framework Education Programme for Secondary General Education (Grammar Schools), Prag, 2007., str. 54-55.

Art and design programmes of study: key stages 1 and 2, National curriculum in England, 2013.

<https://www.gov.uk/government/publications/national-curriculum-in-england-art-and-design-programmes-of-study>

Art and design programmes of study: key stage 3, National curriculum in England, 2013. <https://www.gov.uk/government/publications/national-curriculum-in-england-art-and-design-programmes-of-study>

Arts education (Elementary school) – Saskatchewan – Curricula. 2. Competency-based education – Saskatchewan. Ministry of Education, 2011., str. 1-17, 21, 22-24, 34.

https://www.curriculum.gov.sk.ca/webapps/moe-curriculum-BBLEARN/index.jsp?lang=en&subj=arts_education&level=1

Visual Art 10, 20, 30 Curriculum Requirements, Saskatchewan Education, 1996.

https://www.curriculum.gov.sk.ca/webapps/moe-curriculum-BBLEARN/index.jsp?lang=en&subj=arts_education&level=102030

<http://www.australiancurriculum.edu.au/the-arts/visual-arts/curriculum/f-10?layout=1>

Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, 2011., str. 152-188.

http://www.azoo.hr/images/stories/dokumenti/Nacionalni_kvirni_kurikulum.pdf

Prijedlog Nacionalnog kurikulum nastavnoga predmeta Likovna kultura i Likovna umjetnost, Zagreb: Cjelovita kurikulumarna reforma, 2016.

<http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/03/Likovna-kultura-i-Likovna-umjetnost.pdf>

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Nastavni plan i program za osnovnu školu. Zagreb, kolovoza 2016. godine:

file:///C:/Users/HOME/Downloads/Nastavni%20plan%20i%20program%20za%20OS.pdf; (23. 9. 2016.).

Nacionalni kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura i Glazbena umjetnost. Zagreb, veljače 2016. godine: <http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/03/Glazbena-kultura-i-glazbena-umjetnost.pdf>; (8. 9. 2016.).

Nacionalni kurikulum nastavnog predmeta (osnovno i srednje obrazovanje) Glazbena kultura i Glazbena umjetnost: http://mzos.hr/datoteke/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf; (8. 9. 2016.). - printano

Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednje obrazovanje – Republika Hrvatska – Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa: http://mzos.hr/datoteke/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf; (8. 9. 2016.). – (str. 208 – umjetničko područje) – (str. 212-213 – glazbena kultura i umjetnost)

<https://www.ncvvo.hr/>; (22.9.2016.).

<http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/03/Okvir-za-vrednovanje.pdf>; (22.9.2016.).

Department for Education. The national curriculum in England. Key stages 1 and 2 framework document. September 2013.

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/425601/PRIMARY_national_curriculum.pdf; (4. 9. 2016.).

Statutory curriculum in England: music programmes of study. Published 11 September 2013. Contents: Key stage 1; Key stage 2; Key stage 3. <https://www.gov.uk/government/publications/national-curriculum-in-england-music-programmes-of-study/national-curriculum-in-england-music-programmes-of-study>; (3. 9. 2016.).

Government of western Australia. School Curriculum and Standards Authority. Music. Rationale. <http://k10outline.scsa.wa.edu.au/data/print-to-pdf/api.php?url=http%3A%2F%2Fk10outline.scsa.wa.edu.au%2Fhome%2Fprint-to-pdf%2Fprint-to-pdf%3FcourseID%3D51004%2C>; (4.9.2016.).

Okvir nacionalnog kurikuluma – osnovi učenja i nastave (za obuke i oglednu primenu):

<http://www.osdositej.edu.rs/222.pdf>; (8. 9. 2016.).

Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године (Службени гласник РС, бр. 107/2012):

<http://www.vtsnis.edu.rs/StrategijaObrazovanja.pdf>; (8. 9. 2016.).

<http://www.rpz-rs.org/277/rpz-rs/NPP/za/predskolsko/obrazovanje/i/vaspitanje#.V9Evni97IW>; (8. 9. 2016.).

<http://www.mozks-ksb.ba/Dokumenti/OpciDokumenti/Nastavni%20plan%20i%20program%20na%20hrvatskome%20jezik%20u%20za%20gimnazije%20u%20Bosni%20i%20Hercegovini.pdf>; (22.9.2016.).

<http://www.rpz-rs.org/jezik/lat#.V9Ew7ih97IW>; (8. 9. 2016.).

МПИК Републике Српске, Програм предшколског васпитања и образовања:

http://www.rpz-rs.org/sajt/doc/file/web_portal/05/5.1/Program%20predskolskog%20vaspitanja%20i%20obrazovanja.pdf; (8. 9. 2016.).

МПИК Републике Српске, НПП за основно образовање и васпитање:

<http://www.rpz-rs.org/21/rpz-rs/NPP/za/osnovno/obrazovanje/i/vaspitanje#.V9Ev5yh97IV>; (8. 9. 2016.).

МПИК Републике Српске, НПП за средње образовање и васпитање:

<http://www.rpz-rs.org/22/rpz-rs/NPP/za/srednje/obrazovanje/i/vaspitanje#.V9Ewryh97IU>; (8. 9. 2016.).

Федерални Оквирни НПП за деветогодишњу основну школу у Федрацији БиХ:

http://www.sobih.ba/siteoo/images/stories/galerije/Zakonska_akta/okvini%20npp.pdf; (8. 9. 2016.).

Педагошки завод тузланског кантона: <http://pztz.ba/Page.aspx?id1=62>; (21.9.2016.) –

предшколско, 1.- 9. разреда ОШ и средње образовање НПП за гимназије на хрватском језику у БиХ:

<http://www.mozks-ksb.ba/Dokumenti/OpciDokumenti/Nastavni%20plan%20i%20program%20na%20hrvatskome%20jezik%20u%20Bosni%20i%20Hercegovini.pdf>; (21.9.2016.)

Федерални Оквирни НПП за деветогодишњу основну школу у Федерацији БиХ:

http://www.sobih.ba/siteoo/images/stories/galerije/Zakonska_akta/okvini%20npp.pdf; (8. 9. 2016.).

Педагошки завод тузланског кантона: <http://pztz.ba/Page.aspx?id1=62>; (21.9.2016.) –

предшколско, 1.- 9. разреда ОШ и средње образовање Завод за školstvo:

<http://www.zzs.gov.me/naslovna/programi>; (8.9.2016.).

<http://www.zzs.gov.me/naslovna/programi/predskolsko>; (8.9.2016.).

<http://www.zzs.gov.me/naslovna/programi/osnovno>; (8.9.2016.).

<http://www.zzs.gov.me/naslovna/programi/gimnazija>; (8.9.2016.).

<http://www.zzs.gov.me/naslovna/programi/sss>; (8.9.2016.).

http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/vrtci/pdf/vrtci_kur.pdf; (8. 9. 2016.). – (str. 23 – umjetnost-glasba).

Издавач:

Агенција за предшколско, основно и средње образовање

За издавача:

Маја Стојкић, директор Агенције за предшколско, основно и средње образовање

Лектура:

Босиљка Спремо

ДТП:

АПОСО

S A D R Ź A J

**PREDSJEDNIŠTVO
BOSNE I HERCEGOVINE**

		Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (српски језик)	10
VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE			
490	1	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (bosanski jezik)	
	1	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће причуве (hrvatski jezik)	
	2	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (српски језик)	
491	2	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (bosanski jezik)	
	2	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће причуве (hrvatski jezik)	
	2	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (српски језик)	
492	3	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (bosanski jezik)	
	3	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће причуве (hrvatski jezik)	
	3	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (српски језик)	
493	3	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (bosanski jezik)	
	3	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће причуве (hrvatski jezik)	
	3	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (српски језик)	
494	4	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (bosanski jezik)	
	4	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће причуве (hrvatski jezik)	
	4	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (српски језик)	
494	4	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (bosanski jezik)	
	5	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће причуве (hrvatski jezik)	
	5	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (српски језик)	
495	5	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (bosanski jezik)	
	6	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће причуве (hrvatski jezik)	
	6	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (српски језик)	
496	6	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (bosanski jezik)	
	6	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће причуве (hrvatski jezik)	
	6	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (српски језик)	
497	7	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (bosanski jezik)	
	7	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће причуве (hrvatski jezik)	
	7	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (српски језик)	
497	7	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (bosanski jezik)	
	8	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће причуве (hrvatski jezik)	
	8	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (српски језик)	
498	8	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (bosanski jezik)	
	8	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће причуве (hrvatski jezik)	
	9	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (српски језик)	
498	9	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (bosanski jezik)	
	9	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће причуве (hrvatski jezik)	
	9	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (српски језик)	
499	9	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (bosanski jezik)	
	9	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће причуве (hrvatski jezik)	
	10	Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (српски језик)	
500	1	Одлука о измјени и допуни Одлуке о именовању чланова и секретара Државног комитета сигурности цивилног зракопловства Босне и Херцеговине (bosanski jezik)	10
	2	Одлука о измјени и допуни Одлуке о именовању чланова и тајника Државног комитета сигурности цивилног зракопловства Босне и Херцеговине (hrvatski jezik)	11
	2	Одлука о измјени и допуни Одлуке о именовању чланова и секретара Државног комитета безбједности цивилног ваздухопловства Босне и Херцеговине (српски језик)	11
501	3	Одлука о измјени Одлуке о именовању Интерресорне радне групе за анализу стања и предлагање modaliteta uvođenja novih tehnologija u izborni proces u Bosni i Hercegovini (bosanski jezik)	11
	3	Одлука о измјени Одлуке о именовању Интерресорне радне групе за анализу стања и предлагање modaliteta uvođenja novih tehnologija u izborni proces u Bosni i Hercegovini (hrvatski jezik)	12
	3	Одлука о измјени Одлуке о именовању Интерресорне радне групе за анализу стања и предлагање modaliteta uvođenja novih tehnologija u izborni proces u Bosni i Hercegovini (српски језик)	12
502	5	Одлука о стављању ван снаге Одлуке о начину и поступку ostvarivanja prava na naknadu za vrijeme produženog radnopravnog statusa izabranih lica i imenovanih zvaničnika u institucijama Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)	12
	5	Одлука о стављању ван снаге Одлуке о начину и поступку ostvarivanja prava na naknadu za vrijeme produženog radnopravnog statusa izabranih osoba i imenovanih dužnosnika u institucijama Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)	12
	6	Одлука о стављању ван снаге Одлуке о начину и поступку ostvarivanja prava na naknadu za vrijeme produženog radnopravnog statusa izabranih osoba i imenovanih dužnosnika u institucijama Bosne i Hercegovine (српски језик)	13
503	8	Одлука о измјени Одлуке о именовању Вјећа Агенције за пружање услуга у зрачној пловидби Босне и Херцеговине (bosanski jezik)	13
	8	Одлука о измјени Одлуке о именовању Вјећа Агенције за пружање услуга у зрачној пловидби Босне и Херцеговине (hrvatski jezik)	13
	8	Одлука о измјени Одлуке о именовању Савјета Агенције за пружање услуга у ваздушној пловидби Босне и Херцеговине (српски језик)	13
504	9	Одлука о стицању држављанства Босне и Херцеговине (bosanski jezik)	14
	9	Одлука о стицању држављанства Босне и Херцеговине (hrvatski jezik)	14
	9	Одлука о стицању држављанства Босне и Херцеговине (српски језик)	14

505	Odluka o utvrđivanju visine novčane naknade za rad članova i sekretara Komiteta za upravljanje zračnim prostorom Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)	15	508	Pravilnik o izmjeni Pravilnika o cijeni ličnih dokumenata (bosanski jezik)	18
	Odluka o utvrđivanju visine novčane naknade za rad članova i tajnika Komiteta za upravljanje zračnim prostorom Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)	15		Pravilnik o izmjeni Pravilnika o cijeni osobnih isprava (hrvatski jezik)	19
	Odluka o utvrđivanju visine novčane naknade za rad članova i sekretara Komiteta za upravljanje vazдушним простором Босне и Херцеговине (српски језик)	16	509	Pravilnik o dopuni Pravilnika o korištenju telefona (bosanski jezik)	19
506	Odluka o izmjenama Odluke o kupovini/nabavki objekta za smještaj institucija Bosne i Hercegovine u Sarajevu (bosanski jezik)	17		Pravilnik o dopuni Pravilnika o korištenju telefona (hrvatski jezik)	19
	Odluka o izmjenama Odluke o kupovini/nabavi objekta za smještaj institucija Bosne i Hercegovine u Sarajevu (hrvatski jezik)	17		Pravilnik o dopuni Pravilnika o korištenju telefona (српски језик)	20
	Odluka o izmjenama Odluke o kupovini/nabavki objekta za smještaj institucija Bosne i Hercegovine u Sarajevu (српски језик)	17	AGENCIJA ZA PREDŠKOLSKO, OSNOVNO I SREDNJE OBRAZOVANJE BOSNE I HERCEGOVINE		
507	Odluka o interventnom korištenju sredstava tekuće budžetske rezerve (bosanski jezik)	17	510	Odluka o odobravanju Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa za umjetničko područje definisane na ishodima učenja (bosanski jezik)	20
	Odluka o interventnom korištenju sredstava tekuće proračunske pričuve (hrvatski jezik)	18		Odluka o odobravanju Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa za umjetničko područje definirane na ishodima učenja (hrvatski jezik)	31
	Odluka o interventnom korištenju sredstava tekuće budžetske rezerve (српски језик)	18		Odluka o odobravanju Zajedničkog jezgra nastavnih planova i programa za umjetničko područje definisano na ishodima učenja (српски језик)	42

Izdavač: Ovlaštena služba Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Trg BiH 1, Sarajevo - Za izdavača: sekretar Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Bojan Ninković - Priprema i distribucija: JP NIO Službeni list BiH Sarajevo, Džemala Bijedića 39/III - Direktor: Dragan Prusina - Telefoni: Centrala: 722-030 - Direktor: 722-061 - Pretplata: 722-054, faks: 722-071 - Oglasni odjel: 722-049, 722-050, faks: 722-074 - Služba za pravne i opće poslove: 722-051 - Računovodstvo: 722-044 722-046 - Komercijala: 722-042 - Pretplata se utvrđuje polugodišnje, a uplata se vrši UNAPRIJED u korist računa: UNICREDIT BANK d.d. 338-320-22000052-11, VAKUFKA BANKA d.d. Sarajevo 160-200-00005746-51, HYPO-ALPE-ADRIA-BANK A.D. Banja Luka, filijala Brčko 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK d.d. BiH Sarajevo 161-000-00071700-57 - Štampa: GIK "OKO" d.d. Sarajevo - Za štampariju: Mevludin Hamzić - Reklamacije za neprimljene brojeve primaju se 20 dana od izlaska glasila.

"Službeni glasnik BiH" je upisan u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 731.

Upis u sudski registar kod Kantonalnog suda u Sarajevu, broj UF/I - 2168/97 od 10.07.1997. godine. - Identifikacijski broj 4200226120002. - Porezni broj 01071019. - PDV broj 200226120002. Molimo pretplatnike da obavezno dostave svoj PDV broj radi izdavanja poreske fakture.

Pretplata za 1 polugodište 2017. za "Službeni glasnik BiH" i "Međunarodne ugovore" 120,00 KM, "Službene novine Federacije BiH" 110,00 KM.

Web izdanje: <http://www.sluzbenilist.ba> - godišnja pretplata 200,00 KM